

M E T E I G E N K R A C H T

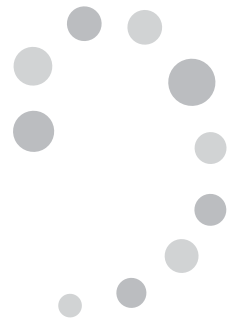
naar een baan

Een experiment met
Eigen Kracht-conferenties bij
de start van de loopbaan
van jongeren met een beperking

E I N D R A P P O R T

Met Eigen Kracht naar een baan

Met Eigen Kracht naar een baan

Een experiment met Eigen Kracht-conferenties bij de start van de loopbaan van jongeren met een beperking

Eindrapport

Monique Spierenburg
Mariëlle Cuijpers
Hedda van Lieshout
Fiet van Beek

Vilans

© 2007 Vilans. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Het project *Met Eigen Kracht naar een baan* werd mede mogelijk gemaakt door de volgende fondsen: Stichting Instituut GAK, VSBfonds en Nederlandse Stichting voor Psychotechniek. Daarnaast hebben bijgedragen de provincies Overijssel en Noord-Brabant en de Samenwerkende Steunfondsen Verstandelijk Gehandicapten Rijnmond.

Auteurs

Monique Spierenburg, Mariëlle Cuijpers, Vilans
Hedda van Lieshout, Eigen Kracht Centrale
Fiet van Beek, WESP

Ontwerp

Matthy Piebes, Klimmen

ISBN 979-90-8839-025-8

Vilans

Catharijnesingel 47

Postbus 8228

3503 RE Utrecht

Telefoon (030) 789 23 00

Fax (030) 789 25 99

E-mail info@vilans.nl

Website www.vilans.nl/werkenhandicap

Inhoud

Inleiding 7

1 Het experiment 11

1.1 Opzet 11

1.2 Betrokken partijen 12

1.3 Doelen 12

1.4 Doelgroep 13

1.5 Beoogd resultaat 14

2 Begrippenkader 15

2.1 Burgerschap 15

2.2 Introductie Eigen Kracht-conferentie 16

2.3 Voorbereiding Eigen Kracht-conferentie 16

2.4 Opbouw van de conferentie 17

2.5 Eigen Kracht-conferenties in de arbeidstoeleiding van jongeren met een beperking 17

2.6 Uitgangspunten 18

2.7 Samenvatting 20

3 Aanmelden voor een Eigen Kracht-conferentie 23

3.1 Verdeling van taken en verantwoordelijkheden 23

3.2 Ondersteuning van aanmelders 24

3.3 Verloop van de aanmeldingen 27

3.4 Ervaringen met aanmelden per pilot 28

3.5 Extra ondersteuning professioneel netwerk 31

3.6 Samenvatting 34

4 Onderzoek naar de Eigen Kracht-conferenties 35

4.1 Monitoring van de Eigen Kracht-conferenties 35

4.2 Onderzoek naar feitelijke gegevens 36

4.3 Onderzoek naar tevredenheid 36

4.4 Inhoud van de plannen 37

4.5 Follow-uponderzoek 37

4.6 Nulmeting van het participatieniveau 38

4.7 Opzet nulmeting 39

5	Resultaten van het onderzoek naar de inzet van Eigen Kracht-conferenties	41
5.1	Aanmeldingen	41
5.2	Achtergrondkenmerken	43
5.3	De Eigen Kracht-conferentie	44
5.4	Informatiebehoefte	46
5.5	Tevredenheid van de deelnemers	47
5.6	Inhoud van de plannen	52
5.7	Follow-up	54
6	Resultaten van het onderzoek naar participatieniveaus	71
6.1	Resultaten van de eerste vragenlijst	71
6.2	Resultaten van de tweede vragenlijst	74
6.3	Samenvatting participatie van de jongere	78
7	Analyse en bevindingen	79
7.1	Aanmelding voor een Eigen Kracht-conferentie	79
7.2	Bereidheid tot een Eigen Kracht-conferentie	79
7.3	Verschil met huidig aanbod	79
7.4	Veranderende rol van de professional	80
7.5	Tegenstelling binden en loslaten	82
7.6	Duidelijkheid van het Eigen Kracht-traject	82
7.7	Visie en ondersteuning vanuit het management	82
7.8	Randvoorwaarden	83
7.9	Informatie en communicatie	83
7.10	Beoogde resultaten	83
7.11	Overige opbrengsten	84
8	Impact	85
8.1	Impact van Eigen Kracht op de jongere	85
8.2	Positie van het sociale netwerk	85
8.3	Betekenis voor de rol van de hulpverlener	86
8.4	Betekenis voor de organisatie	87
8.5	Betekenis voor de rol van het professionele netwerk	87
9	Eindconclusie en aanbevelingen	89
9.1	Samenvatting van de bevindingen	89
9.2	Eindconclusies	90
9.3	Aanbevelingen voor het vervolg	95
	Literatuur en websites	99
	Bijlagen	101

Inleiding

Voor u ligt een rapport van het project Met Eigen Kracht naar een baan dat in de periode 2006-2007 is uitgevoerd door de Eigen Kracht Centrale in samenwerking met Vilans / Werk en Handicap (voorheen NIZW / Werk en Handicap). In dit project zijn dertig jongeren met een beperking die een vraag naar werk hadden, gevraagd deel te nemen aan een Eigen Kracht-conferentie. In dit evaluatierapport wordt het experiment beschreven op drie locaties, te weten de praktijkschool De Hoeksteen te Hardenberg, MEE Rotterdam en Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) te Helmond.

7

Aanleiding

Het project is tot stand gekomen naar aanleiding van de resultaten van het project *Mogelijkheden Deelnemers* dat NIZW / Werk en Handicap (nu Vilans / Werk en Handicap) in 2003 afgerond heeft, in het kader van een stimuleringsprogramma *Doorstroom van dagbesteding naar werk* in opdracht van het ministerie van VWS. Dat het sociale netwerk van de jongere met een beperking er niet bij betrokken wordt, vormt de belangrijkste belemmering om aan het werk te komen. Dat is een van de opmerkelijkste uitkomsten van dit project (Cuijpers 2004). Daarnaast is er in 2004 een congres georganiseerd onder de titel *Wie kiest hier eigenlijk voor werk?* waarin cliënten en begeleiders samen een workshop verzorgden. Ook maakten cliënten deel uit van het panel om te bediscussiëren welke rol cliënten in hun eigen arbeidstoeleidingstraject hebben. Ook mensen met een beperking, of deze nu psychisch, verstandelijk, visueel of lichamelijk van aard is, wensen een baan die hen uitdaagt en waarin ze gezien worden met hun mogelijkheden en beperkingen. Een potentiële werknemer wil serieus genomen worden en betrokken worden in de afspraken die nodig zijn om de werkzaamheden en de begeleiding af te stemmen met de collega's en baas. Deze opgedane ervaringen en uitkomsten vormden de directe aanleiding om op zoek te gaan naar mogelijkheden om de regie directer bij de cliënt zelf te houden. Na het lezen van het krantenartikel 'Instellingen moeten een kind centraal stellen, niet zichzelf' in het *NRC Handelsblad* van 30 november 2005 over de mogelijkheden van Eigen Kracht-conferenties werd het idee geboren voor een project voor jongeren met een beperking. Vrijwel aansluitend daarna kon een medewerker van Vilans / Werk en Handicap, Monique Spierenburg, een studiebijeenkomst van de Eigen Kracht Centrale volgen, waar in contact met directeur Rob van Pagée de eerste kiem gelegd is voor het project *Met Eigen Kracht naar een baan*.

In Nederland is de laatste jaren ervaring opgedaan met 'Family Group Conferences'. Het model is afkomstig uit Nieuw-Zeeland en komt voort uit de cultuur van de Maori. In Nederland is gekozen voor de term Eigen Kracht, als aanduiding voor een beweging. Het is een beweging naar burgerschap, waarbij burgers de verantwoordelijkheid over hun leven en daarin voorkomende problemen terugkrijgen. Onder de vlag van Eigen Kracht bestaan verschillende, aan elkaar verwante modellen. In 2000 werd de eerste herstelconferentie Echt Recht gehouden, een bijeenkomst waarin het gaat om herstel van maatschappelijk niet getolereerd gedrag waarbij een conflict tussen partijen een rol speelt. In 2001 volgde de eerste Eigen Kracht-conferentie. Dit is een bijeenkomst van een gezin of individu met familie en sociaal netwerk¹ om een plan te maken voor het oplossen van vragen of problemen in hun leven. De start van Eigen Kracht in Nederland vond plaats in de jeugdzorg. Binnen drie jaar volgde verbreding in andere sectoren, zoals onderwijs, vrouwenhulpverlening, gevangeniswezen, gezondheidszorg en gehandicaptenzorg. Ook ontstonden nog twee varianten van het conferentiemodel. De derde variant is de Leercirkel op scholen, bedoeld om een plan te maken voor het leren in en buiten school. De vierde variant is een Alle Hens-bijeenkomst, waarin groepen jongeren en buurtgenoten elkaar ontmoeten wanneer er overlast ervaren wordt in de buurt of de wijk.

Bij alle modellen gaat het om het vertrouwen in de kracht en talenten van burgers en hen in staat stellen om hun verantwoordelijkheid te nemen. Dat gebeurt vooral door de kring rondom hen groter te maken.

De conferenties worden ingezet in situaties waarin beslissingen genomen moeten worden, vaak een kritiek moment voor het individu of het gezin. Op zo'n kritisch moment in een mensenleven dienen zich vaak verschillende problemen tegelijk aan, waardoor een crisis kan ontstaan. Bij jongeren met een arbeidsbeperking kunnen keuzemomenten in het arbeidstoeleidingstraject tot een crisis leiden. In principe kan door een Eigen Kracht-conferentie in te zetten het eigen netwerk geactiveerd worden en de regie over de keuzes zo veel mogelijk bij de cliënt blijven. In dit eindrapport wordt de toepassing van het besluitvormingsmodel Eigen Kracht-conferenties in het arbeidstoeleidingstraject van jongeren met een beperking nader uitgewerkt in beschrijvingen van het experiment op drie locaties.

Aanleiding voor het introduceren van Eigen Kracht-conferenties op het terrein van arbeids- (re-)integratie zijn de met dit model behaalde resultaten in de jeugdhulpverlening: familie en het sociaal netwerk van een cliënt investeren verregaand in de verantwoordelijkheid voor een betere toekomst. Bij cliënten, families en professionele jeugdhulpverleners die het model gebruikten, bestaat grote tevredenheid over de werkwijze. In het traject van arbeidstoeleiding van mensen met een beperking wordt onderkend dat het noodzakelijk is dat de betrokkenen zelf meer regie hebben over hun arbeidstoekomst.

---

1 In dit rapport betekent 'sociaal netwerk' en/of 'familie' de mensen die de jongere zélf belangrijk vindt uit zijn eigen netwerk. Dit kunnen vrienden, kennissen, ooms en tantes, burens, mensen van school of werk en dergelijke zijn. Het is een brede groep mensen die samen het eigen netwerk van de jongere vormen. Het komt voor dat daar geen ouders bij zijn omdat op dat moment het contact met hen vanuit de jongere niet gewenst is.

Financiële ondersteuning

Het project wordt mede mogelijk gemaakt door subsidie van diverse fondsen, te weten: VSBfonds, Stichting Instituut GAK en de Nederlandse Stichting voor Psychotechniek (NSvP). Daarnaast hebben de Provincies Overijssel en Noord-Brabant en Stichting Samenwerkende Steunfondsen Verstandelijk Gehandicapten Rijnmond dit project financieel ondersteund.

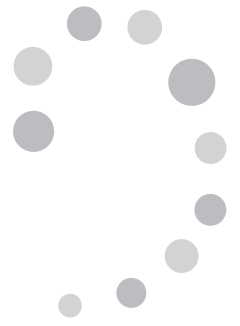
Leeswijzer

Het eindrapport dat voor u ligt is opgedeeld in drie onderdelen: opzet, onderzoek en bevindingen. Als u alleen geïnteresseerd bent in een samenvatting en eindconclusie verwijzen we u naar hoofdstuk 9.

De eerste drie hoofdstukken staan in het teken van de opzet van het project. In het eerste hoofdstuk gaan we in op het experiment waarbij Eigen Kracht-conferenties ingezet worden bij de vraag naar werk van dertig jongeren met een beperking. Vervolgens lichten we de begrippen (hoofdstuk 2) en de werkwijze rond Eigen Kracht-conferenties toe (hoofdstuk 3). De volgende drie hoofdstukken staan in het kader van het onderzoek. De opzet van het onderzoek komt in hoofdstuk 4 aan de orde. De resultaten, waaronder tevredenheid, inhoud van de conferenties en follow-uponderzoek (onderzoek door WESP), staan in hoofdstuk 5. Op het participatieniveau van verschillende betrokkenen (onderzoek door Vilans) wordt in hoofdstuk 6 ingegaan. In de laatste drie hoofdstukken analyseren we de bevindingen (hoofdstuk 7), beschrijven we de impact die dit heeft op de diverse betrokken partijen (hoofdstuk 8) en geven we een samenvatting, conclusies en aanbevelingen voor vervolg (hoofdstuk 9).

Waar 'hij' staat kan ook 'zij' gelezen worden en waar 'hem'/'zijn' staat kan ook 'haar' gelezen worden. Als we over 'de jongere', 'cliënt' of 'potentiële werknemer' spreken dan bedoelen we hiermee 'de jongere met een beperking' die een grote afstand tot de arbeidsmarkt heeft.

Namen van cliënten zijn gefingeerd.

1 Het experiment

In dit hoofdstuk beschrijven we de opzet van het experiment, de partijen die erbij betrokken zijn, de doelen en de doelgroep en de resultaten die we verwachten te behalen. In hoofdstuk 3 gaan we in op de praktijkervaringen van dit experiment.

11

1.1 Opzet

Het experiment kent drie onderdelen:

1. organisatiekracht ontwikkelen om het middel van de Eigen Kracht (meer uitleg over Eigen Kracht staat in hoofdstuk 2) in te brengen en in de structuur in te voeren;
2. conferenties voorbereiden en uitvoeren voor dertig jongeren met een beperking;
3. innovatie op gang brengen en opgedane kennis op het terrein van arbeidstoeleiding en –integratie verspreiden onder de betrokken en landelijke organisaties.

Organisatiekracht ontwikkelen

In de opzet van het experiment waren de volgende activiteiten bedacht om organisatiekracht voor het experiment vorm te geven: samenwerkingspartners aantrekken voor de experimenten; een projectteam vormen (bestaande uit inhoudelijk medewerkers van beide initiërende organisaties, onderzoekers van bureau WESP en Vilans / Werk en Handicap, teamleiders of de directeur van locaties waar de experimenten plaatsvinden); een landelijk coördinator van Stichting Eigen Kracht aanstellen; een tweedaagse training organiseren voor aanmelders; draagvlak creëren bij de deelnemende organisaties, ouders en jongeren zelf. Dit gebeurt door vertegenwoordigers van de pilots, het management en medewerkers van de betrokken organisaties te informeren via presentaties en workshops en ouders en jongeren via folders en gesprekken en overleg met diverse fondsen en provinciale overheden over de opzet van het experiment.

Conferenties voorbereiden en uitvoeren

In de opzet is uitgegaan van een training voor aanmelders (verwijzers) om hun te leren om te gaan met hun andere rol in het traject en ondersteuning van een landelijk aangestelde Eigen Kracht-coördinator bij de uitvoering van de aanmeldingen voor een Eigen Kracht-conferentie. Daarnaast was voorzien in draagvlakbijeenkomsten voor andere betrokken professionals uit het netwerk van de aanmelder/verwijzer. Extra activiteiten die ondernomen zijn voor de ondersteuning en uitvoering van de conferenties worden verder besproken in hoofdstuk 3.

Innovatie op gang brengen en opgedane kennis verspreiden

De voorbereiding en uitvoering van conferenties moet uiteindelijk leiden tot kennisverwerving en –verspreiding. Dat willen we via verschillende kanalen bereiken. Allereerst via dit rapport waarin de opgedane ervaringen in het experiment bewerkt en geanalyseerd zijn. Het gaat hierbij om zaken als het verloop van de aanmeldingen, de aantallen, het type vragen, de inhoud van de plannen, de tevredenheid van de deelnemers, inzichten van medewerkers en organisaties, een inschatting van kansen voor structurele inbedding en advies voor vervolg. De andere opbrengsten beschrijven we verder in hoofdstuk 3.

12

1.2 Betrokken partijen

Er werken verschillende organisaties mee om jongeren met een beperking de eigen regie in handen te geven in hun arbeidstoeleidingstraject door het benutten van Eigen Kracht-conferenties:

- Vilans / Werk en Handicap en de Eigen Kracht Centrale zijn de trekkers van het project, Vilans levert de projectleider.
- Onderzoeksbureau WESP verzorgt de dataverzameling van Eigen Kracht-conferenties, monitort de conferenties en voert een follow-uponderzoek uit na drie en na zes maanden.
- Hogeschool van Amsterdam geeft in samenwerking met de Eigen Kracht Centrale een tweedaagse training aan de aanmelders om Eigen Kracht-conferenties te leren toepassen in de eigen praktijk van de hulpverleners of onderwijskrachten.
- Vilans / Werk en Handicap voert de nulmeting van het onderzoek uit.
- De Eigen Kracht Centrale levert een landelijke coördinator die de drie experimenten aanstuurt. Zij ondersteunt regionale Eigen Kracht-coördinatoren die de conferenties in de pilots uitvoeren. Daarnaast zal de landelijke coördinator de aanmelders ondersteunen bij de voorbereiding van de aanmelding van een conferentie (bijvoorbeeld door mee te denken over de centrale vraag voor de conferentie, over hoe het netwerk te motiveren is voor deelname aan een conferentie, en over welke professionele partijen van belang zijn).
- De conferenties worden op drie locaties uitgevoerd in samenwerking met de volgende partners: MEE Rotterdam, Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) Helmond en de praktijk-school De Hoeksteen te Hardenberg. Zij dragen elk tien jongeren met een beperking aan voor een Eigen Kracht-conferentie.

In bijlage 1 vindt u een overzicht met de namen van de organisaties en personen die bij het project betrokken waren.

1.3 Doelen

Centraal staat de verdeling van verantwoordelijkheid bij het verkrijgen en behouden van werk. Idealiter bepaalt de cliënt zelf wat hij met zijn leven wil en hoe dat het beste bereikt kan worden. De rol van de professional is hierbij om (voor zover nodig) de cliënt te helpen zijn eigen keuze te realiseren. Deze taakopvatting betekent binnen professionele organisaties een verschuiving van verantwoordelijkheden en wijze van samenwerken en vergt grote organisatorische en culturele veranderingen.

Dit project kent de volgende doelen:

- *De projectorganisatie begeleidt een paradigmaverschuiving met betrekking tot de arbeidsintegratie van jongeren met een beperking.*

Om de voorwaarden voor innovatie te scheppen via dit experiment is een tijdelijke projectorganisatie nodig die 'de steen in de vijver' gooit. Het gaat hierbij om een externe 'motor' voor een invoeringsproces van nieuwe principes: de relevante factoren leren kennen en het terrein waarop zij werkzaam zijn verbreden. Na de proeftijd van een jaar, waarin de Eigen Kracht-conferenties worden ingezet, duurt het doorgaans enkele jaren voordat innovatie zichtbaar is en de gangbare praktijk verandert.

- *De regie over het bereiken van een baan ligt in het kader van arbeidstoeleiding bij de cliënt en zijn familie.*

Wat hun arbeidstoekomst betreft zijn jongeren met een beperking, als ze al een keuze hebben, meestal in eerste instantie afhankelijk van het aanbod van werk dat scholen of zorginstanties bieden. Door het invoeren van een Eigen Kracht-conferentie aan het begin van een route naar een baan krijgt en behoudt de jongere, samen met zijn verwanten, de zeggenschap over zijn eigen traject naar werk. Jongeren met een beperking gaan volgens hun eigen ambitieniveau aan het werk.

- *Professionele hulp bij arbeidstoelichting bestaat uit het verlenen van diensten en faciliteiten.* Nog altijd bepalen (zorg)instanties hoe de vraag naar werk van een jongere met een beperking wordt beantwoord. Ook de wijze waarop een eventuele baan of arbeidsplaats vorm krijgt ligt in handen van de aanbiedende professionele (zorg)instanties. Dat betekent, dat impliciet in de diagnostische kennis en begeleidingservaring van professionals ook de besluitvorming over wat en hoe ligt opgesloten. Door een Eigen Kracht-conferentie in te voeren krijgt de hulpverlener of begeleider de rol van deskundige uitvoerder terug. Het gaat om grote veranderingen: substitutie en vernieuwing van taken en verantwoordelijkheden.

13

1.4 Doelgroep

De doelgroep van het project bestaat uit jongeren en jongvolwassenen met een beperking die op het punt staan een beslissing te nemen over de keuze van werk, hun toekomst op de arbeidsmarkt. Uitgangspunt hierbij is de jongere zélf eerst met zijn eigen netwerk te laten nadenken over zijn vragen en keuzes door een Eigen Kracht-conferentie in te zetten, voordat er andere hulp wordt ingeschakeld. De keuze voor werk is een 'kritisch moment' in iemands leven, dat zich ervoor leent om er samen met mensen uit het eigen netwerk een toekomstplan voor te bedenken. Het is zaak iedereen die te maken heeft met toekomstplannen voor werk er zo vroeg mogelijk bij te betrekken en niet te wachten tot het moment (leeftijd) waarop het doorgaans gebruikelijk is om aan werk te denken. De vraag naar werk van de jongere vormt de leidraad voor de te organiseren conferentie. In de pilots zijn de volgende doelgroepen te onderscheiden:

- Bij MEE Rotterdam worden jongeren geworven die een Wajong-uitkering aanvragen.
- Bij het praktijkonderwijs kan de volledige doelgroep van dit type onderwijs als kandidaat gezien worden voor een conferentie.
- Bij het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt komen alle jongeren in aanmerking die ondanks de leerplicht niet in school verblijven. De overheid is verplicht voor hen beleid te ontwikkelen,

scholen hebben een uitvoeringsverplichting en de families zijn belast met de zorg. Deze groep is divers samengesteld. Wij richten ons op jongeren met een licht verstandelijke beperking en/of gedragsproblemen die een vraag hebben naar werk.

1.5 Beoogd resultaat

De praktische uitwerking van het experiment bestaat uit dertig Eigen Kracht-conferenties voor jongeren met een beperking die een vraag naar werk hebben. Deze jongeren krijgen expliciet de kans de regie over hun eigen arbeidstoeleidingstraject te nemen en hun vragen op het gebied van werk samen met leden van hun eigen netwerk en familie uit te werken. Professionele hulpverleners kunnen aan het begin van de conferentie hun oplossingen, advies en mogelijk andere opties voor ondersteuning aanbieden. Samen met hun eigen netwerk gaan de jongeren een plan bedenken. Het plan bestaat gemiddeld uit achttien afspraken, waarvan 80% door het netwerk zelf uitgevoerd wordt en 20% vragen aan de professionals betreft (gebaseerd op onderzoek naar Eigen Kracht-conferenties in de jeugdhulpverlening van de laatste vijf jaar). De verwijzer zorgt voor het deel van het plan dat door de professional uitgevoerd wordt. Hij zorgt ervoor dat de vraag op de juiste plek terechtkomt, bijvoorbeeld bij het CWI, de stagecoördinator, de schuldsanering of de woningcoöperatie. Hoe de verhoudingen bij Eigen Kracht-conferenties rond arbeid liggen is nog niet eerder onderzocht.

De verwachting is dat de dertig Eigen Kracht-conferenties zeer waarschijnlijk meer dan dertig activeringsprocessen opleveren, dat er twintig leiden tot het uitvoeren van een plan, vijf tot activering maar niet tot een conferentie en vijf niet tot een conferentie omdat jongeren niet mee willen werken. Vilans / Werk en Handicap en de Eigen Kracht Centrale organiseren de structuur voor deze dertig ingezette activeringsprocessen. Door dit experiment uit te voeren krijgen we inzicht in gegevens over de registratie van conferenties rond werk en kunnen we een analyse maken van de situaties waarin een conferentie werd ingezet. We verwachten op die manier een beeld te verkrijgen van:

- de ambitie van jongeren en de doelen die zij daaraan verbinden;
- het juiste moment waarop een conferentie voor een jongere met een beperking ingezet kan worden in het traject naar werk;
- de meest gunstige voorwaarden waaronder een organisatie in staat is om de jongere en zijn netwerk de regie over zijn arbeidstoeleiding in handen te geven;
- wat organisaties op het terrein van arbeidstoeleiding in de nabije toekomst het meest nodig hebben om werk voor jongeren bereikbaar te maken;
- indicatoren die aangeven of de inzet van een Eigen Kracht-conferentie een grote kans op succes oplevert. Succes in de vorm van meer tevredenheid over het verloop van het traject, een grotere slagingskans op het verkrijgen en behouden van werk (onbetaald of betaald) en een toename van het aantal jongeren met een beperking dat op deze manier werk vindt.

2 Begrippenkader

Voordat we ingaan op de praktijkervaringen van de Eigen Kracht-conferenties in de pilots, schetsen we de algemene tendens in de zorg waarbij cliënten gezien worden als burger: het zogenoemde burgerschapsmodel. Ook geven we een korte introductie van wat een Eigen Kracht-conferentie inhoudt. Daarna gaan we in op de uitgangspunten ervan in de pilots die gericht zijn op arbeidstoeleiding van jongeren met een beperking. En besluiten we met de centrale vragen van dit experiment en een samenvatting.

15

2.1 Burgerschap

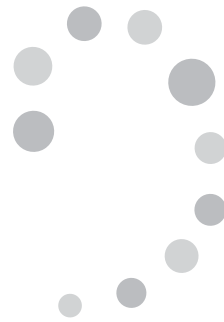
Voordat we in dit hoofdstuk ingaan op de begrippen die we in dit rapport zullen gebruiken, scheppen we eerst een kader waarmee we onze visie omschrijven die als basis dient voor het project en daarmee ook voor deze publicatie.

We maken gebruik van een model van Andries Baart, die op zijn beurt verwijst naar het ontwikkelingsmodel van Van Gennep (Paul Cremerslezing 2004).

Dit model laat zien dat er een geleidelijke paradigmaverschuiving plaatsvindt van een medisch model (waar het draait om de behandeling van een patiënt in een instituut in de bossen), via het ontwikkelingsmodel (waar het gaat om een mens met mogelijkheden en normalisatie) naar het burgerschapsmodel (waarin de patiënt is geëvolueerd tot burger met rechten en plichten, die geholpen wordt om deel uit te maken van de gewone samenleving). Baart voegt in dit model de professionele hulp- of zorgverlener toe en laat zien wat er gebeurd is met zijn rol bij de genoemde verschuiving. De professional heeft zich ontwikkeld van expert in het medisch model, naar leraar of opvoeder in het ontwikkelingsmodel, tot naaste, betrokkene in het burgerschapsmodel. In dit model zou de professional vooral de functie vervullen van 'mogelijk maken dat...', en de ander te ondersteunen en bij te staan in zijn keuzes. Hiermee richt de ondersteuner zich veel meer op de toekomst en de mogelijkheden in plaats van op dat wat er mis is en wat niet mogelijk is.

Deze uitgangspunten sluiten heel goed aan bij Eigen Kracht. Eigen Kracht en het burgerschapsmodel gaan beide uit van de eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden van burgers.

2.2 Introductie Eigen Kracht-conferentie

Samen met familie, vrienden en kennissen een plan maken, dat kan in een Eigen Kracht-conferentie. Het sociale netwerk kiest zelf wat het nodig acht. Daarbij gaat het over een plan voor de toekomst of een oplossing bij een acuut probleem. In elk geval gaat het om ingrijpende beslissingen. Bepaalde zaken regelen de mensen uit het netwerk met elkaar, voor bepaalde zaken schakelen ze anderen in. Het is de bedoeling dat de vraag of het probleem, maar ook het plan en de controle op de uitvoering daarvan in handen blijft van de familie zelf, samen met haar sociale netwerk.

Eigen Kracht is geen hulpverlening, maar een manier om een besluit te nemen. Het komt van oorsprong uit Nieuw-Zeeland, waar het 'family group conferencing' heet.

Een Eigen Kracht-conferentie is een bijeenkomst waar iedereen die bij een gezin betrokken is, aanwezig kan zijn en mee kan helpen. Denk aan jongeren of kinderen zelf, aan ouders, stiefouders, grootouders, aan neven, nichten, tantes en ooms, aan goede vrienden, de buurvrouw, de oppas, of misschien de leerkracht of mentor van school. Kortom, iedereen die mee wil werken aan een plan voor de toekomst, kan meedoen.

Een onafhankelijke coördinator helpt de Eigen Kracht-conferentie voor te bereiden en uit te voeren. Deze coördinator is verbonden aan de Eigen Kracht Centrale. Coördinatoren zijn gewone burgers die voor dit werk zijn opgeleid. De Eigen Kracht-coördinator is geen hulpverlener en is niet in dienst bij een hulpverlenende instantie.

Behalve een besluitvormingsmodel is Eigen Kracht een samenwerkingsmodel. Deze manier van werken maakt een aaneenschakeling van krachten mogelijk. Hulpbronnen van de cliënt, van diens persoonlijke steunfiguren (familie, vrienden, burens), hun gezamenlijke kennis en ervaring krijgen een verbinding met de kennis en beschikbaarheid van professionele diensten. Met elkaar voeren zij het plan uit en stellen het eventueel bij.

Kijk voor meer informatie over Eigen Kracht op www.eigen-kracht.nl.

2.3 Voorbereiding Eigen Kracht-conferentie

Een Eigen Kracht-conferentie kan worden aangevraagd door een jongere zelf, door een familielid of bekende of door een professionele medewerker.

De aanmelder is degene die aangeeft wat de situatie is en welke wensen of vragen er zijn.

Cliënten doen dat als aanmelder zelf of in samenspraak met hulpverleners. Essentieel is dat de cliënt en zijn netwerk eigenaar zijn van de conferentie. Dit betekent dat de bijeenkomst plaatsvindt op een tijdstip en een plaats die bij hen past, in hun taal, met hun eten, met hun mensen en met hun gebruiken en gewoonten. De vraagstelling voor de conferentie moet open en voor alle betrokkenen te begrijpen zijn.

Een onafhankelijke coördinator, iemand die thuis is in de taal en cultuur van de cliënt en zijn netwerk, assisteert bij het voorbereiden van de conferentie. Met de cliënt bekijkt hij wie tot het netwerk behoren, van wie een bijdrage verwacht mag worden en wie bereid zijn verantwoordelijkheid te nemen voor het maken van een plan. Vervolgens legt de coördinator contact met deze familieleden en vrienden, bekenden en burens en bereidt hen voor op de conferentie. Hij helpt hen

om daar 'oplossingsgericht' aan mee te doen en vraagt wat er volgens hen nodig is om in veilige omstandigheden tot een goed besluit te komen. Zo wordt ook duidelijk welke onderwerpen er door professionals belicht moeten worden tijdens de conferentie. De coördinator let erop dat iedereen, inclusief kinderen, 'veilig' kan deelnemen. Ook de aanmelder en eventuele andere professionals worden voorbereid op de conferentie. De voorbereiding neemt gemiddeld zes tot acht weken in beslag en effectief 35 uur voor de coördinator.

2.4 Opbouw van de conferentie

De conferentie zelf bestaat uit drie delen:

1. *Informatiedeel.* Het probleem wordt toegelicht, professionals geven hun informatie, expertise en eventuele mogelijkheden van hulp aan. De aanwezigen kunnen hun vragen stellen. Zo beschikken zij over alle informatie die zij van belang achten om een oplossing te vinden. Zelf brengen zij informatie mee over de geschiedenis, de dagelijkse gang van zaken, mogelijke oplossingsstrategieën in de familie, enzovoort.
2. *Besloten deel.* Hierbij zijn alleen de mensen die tot het netwerk behoren aanwezig. De coördinator en eventuele hulpverleners of deskundigen verlaten de ruimte. Men neemt zo veel tijd als nodig is om de situatie te bespreken en een plan op te stellen. De deelnemers besluiten ook wie van de aanwezigen wat doet en of er hulp van buiten nodig is. Ook zorgen ze ervoor dat het plan in grote lijnen op papier komt en dat er overeenstemming over is. Besluitvorming gaat op hun manier.
3. *Presentatie van het plan.* Als de cliënt en de personen die belangrijk voor hem zijn een plan hebben gemaakt dat een oplossing biedt voor het vooraf gestelde probleem, wordt het plan gepresenteerd aan de coördinator en (wanneer daar sprake van is) aan de verwijzer of betrokken professionals. Over de uitvoering van het plan en de samenwerking tussen de verschillende uitvoerders worden er concrete afspraken gemaakt. Daarbij komt ook aan de orde wat er moet gebeuren als het plan niet werkt of bijgesteld moet worden: wie komen er dan bij elkaar? Er wordt tevens afgesproken wanneer het plan geëvalueerd wordt en wie daar bij zullen zijn.

Elk plan komt op papier beschikbaar voor alle deelnemers van de conferentie. Daarmee zit de taak van een coördinator erop. De familie gaat, voor zover genoemd in het plan in samenwerking met de professionals, aan de slag met de uitvoering van het plan.

2.5 Eigen Kracht-conferenties in de arbeidstoeleiding van jongeren met een beperking

Een Eigen Kracht-conferentie kan worden ingezet in alle situaties waar een plan moet komen om ervoor te zorgen dat het beter gaat. Het kan bij elke serieuze vraag of probleem waarover een besluit moet worden genomen. En waarbij het netwerk rondom de persoon of het gezin, actiever kan worden. Het enige wat telt is of de gestelde vraag voldoende open ligt. Dan kan een coördinator aan het werk.

Eigen Kracht is begonnen binnen de jeugdhulpverlening en breidt zich geleidelijk uit naar andere sectoren, zoals gezondheidszorg, onderwijs, gehandicaptenzorg en welzijn. Bij de start van het project was de vraag of conferenties ook werken op het terrein van arbeidstoeleiding. Hierbij hebben we een aantal belangrijke uitgangspunten. Bij arbeidstoeleiding is het van belang om de regie bij de jongere en zijn netwerk te laten. Daarom moet het netwerk bij de vraag betrokken worden. Bij deze conferenties moet de vraag naar werk op de voorgrond staan en vormen de eigen wensen en ideeën van de jongere die werk zoekt, het uitgangspunt. We zullen deze uitgangspunten toelichten, maar starten hier met de definitie van werk en de omschrijving van arbeidsintegratie zoals we die in dit project hebben aangehouden. Onder *werk* verstaan we zowel onbetaald als betaald werk. Het gaat erom dat jongeren met een beperking net als andere jongeren op hun ambitieniveau kunnen gaan werken. De vraag naar werk wordt gedragen door de jongere zelf en mensen die hem of haar steunen om op grond van zijn eigen ontwikkelingsniveau een passende baan te vinden. Uitgangspunt is dat de jongere zich verder kan ontwikkelen en werk vindt dat hij ambieert. Het doel waarnaar gestreefd wordt, is betaald werk.

Van *arbeidsintegratie* is sprake als aan de volgende voorwaarden is voldaan. Een cliënt verricht productieve werkzaamheden en verdient daarmee een salaris. Deze werkzaamheden worden verricht in een omgeving die gangbaar is voor iedereen als werknemer. Daar hoort bij dat al of niet ondersteuning wordt geboden om te voldoen aan verwachtingen die redelijkerwijs en in het algemeen aan werknemers worden gesteld. Daar hoort ook een collegiale waardering bij, dus niet een houding die uitdrukt 'Je mag meedoen', maar 'Het is voor ons goed dat je er bent'. Daar hoort ook bij dat de persoon zelf kiest om te werken en tevreden is over de baan die hij heeft, de werkzaamheden die hij verricht en de collega's met wie hij werkt. Deze uitleg is gebaseerd op het artikel 'Arbeidsintegratie van mensen met een verstandelijke beperking' (Timmer, Spierenburg en Cuijpers 2003).

2.6 Uitgangspunten

We lichten hieronder de uitgangspunten van het project toe, om aan te geven waarom conferenties zinvol kunnen zijn in het proces van arbeidstoeleiding van jongeren met een beperking.

Regie bij de jongere en zijn netwerk

Jongeren met een beperking die willen werken, komen al snel met allerlei deskundigen in aanraking. Vanaf hun zeventiende kunnen ze een Wajong-uitkering aanvragen die vanaf hun achttiende uitgekeerd wordt. Ze kunnen ook werk gaan zoeken en dan komen ze in aanraking met een MEE-consulent, een onafhankelijke arbeidsadviseur, een consulent van CWI, een arbeidsdeskundige van het UWV of een re-integratiecoach van een begeleidwerkenorganisatie. Eigen ideeën over welke richting hij uit wil met werk zijn vaak nog niet voorhanden. Voorbeelden uit het eigen netwerk ontbreken veelal omdat veel jongeren met een beperking moeilijk aan het werk komen. Daarnaast hebben deze jongeren minder contacten met jongeren (zonder beperking) die wel werken en ze missen daardoor voorbeelden uit hun eigen 'peer group'. Vrienden, ouders, zus(sen) of broer(s), oom(s) en tante(s), burens en andere kennissen zijn vaak onvoldoende in

beeld. En als ze wel in beeld zijn, worden ze te weinig betrokken in het zoeken naar werk. Juist in deze onzekere fase van keuzes maken en zoeken naar wat je zelf interessant vindt om te leren of te zoeken in een baan, zijn mensen waar je op kunt vertrouwen van groot belang. Zij helpen je te vinden wat bij je past, waar je goed in bent en kunnen je de weg wijzen naar antwoorden op je vragen. Zo leer je stapje voor stapje te ontdekken om zelf je eigen weg te gaan en de regie in eigen hand te nemen.

Eigen netwerk van jongeren erbij betrekken

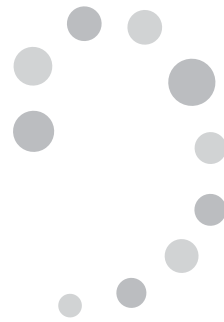
Tot nu toe worden de mensen uit het eigen netwerk van de jongere met een beperking onvoldoende betrokken bij zijn zoektocht naar werk. Vaak zijn het de hulpverleners, consultants of jobcoaches die aangeven wat voor de jongere mogelijke opties zijn. Zij geven antwoorden vanuit hun eigen kader en oplossingsmogelijkheden. Vanuit hun deskundigheid neigen deze professionals ertoe om de regie over te nemen. Dat doen zij niet bewust of uit kwade wil, maar gewoon omdat ze dat nu eenmaal zo gewend zijn. Het zit niet 'in hun systeem' om de jongere en zijn netwerk er meer bij te betrekken. En zo nemen professionals veel kleine en grote beslissingen die jongeren, samen met mensen die belangrijk voor hen zijn, zelf kunnen nemen. Voor de jongere is het belangrijk om de beslissingen zelf te kunnen nemen. Ook al zijn dit beslissingen en keuzes die de hulpverlener zelf niet zou maken.

De vraag naar werk op de voorgrond

Voor een jongere met een beperking begint het denken aan werk met de vraag: wil en kan ik werken? Doorgaans sluit een cliënt met antwoorden op deze en vervolgvragen een fase in de toeleiding naar werk af. Het onderscheid in fasen hangt samen met de wijze waarop 'het aanbod' van de hulpverlening aan mensen met een beperking is georganiseerd. Instanties en indicatiecommissies hebben het op dat gebied voor het zeggen.

Wie arbeidsintegratie als uitgangspunt neemt, gebruikt het traject zelf om uit te zoeken op welke manier(en) werk kan worden gerealiseerd. Dat uitgangspunt stelt jongeren in staat om hun plafond, op welke hoogte ook, te bereiken. De ervaring leert dat door 'gewoon' te beginnen mensen met een beperking stap voor stap vorderingen maken.

Voor de cliënt zelf liggen de volgende vragen erg dicht bij elkaar. Wil ik werk? En wat voor werk dan? Hoe kom ik eraan? Wie bereidt me erop voor en wie ondersteunt me daarbij? Hoe kom ik hogerop? Ervaring met Eigen Kracht-conferenties laat zien dat een familie doorgaans niet volgens de door het aanbod georganiseerde fasen antwoord geeft op dergelijke vragen van een van hen. Families maken samenhangende plannen, zowel wat levensgebieden betreft als in tijd gezien. Dat betekent dat familieoverleg doorgaans het zoeken naar werk direct zal verbinden met de rol van inkomen, dagritme, huisvestingszaken, vervoer, en zo verder. Heden en toekomst liggen in dat overdenken meer vervlochten dan doorgaans in de 'protocollen' van hulpverleners gebruikelijk is.

Wensen en mogelijkheden van de jongere het uitgangspunt

Het leidend maken van de wensen en mogelijkheden van de jongere in de zoektocht naar werk, in plaats van de ideeën die de hulpverlener voor die jongere heeft, betekent een belangrijke omschakeling in het denken en doen voor de hulpverlener. Deze omschakeling is minder makkelijk te maken dan we in eerste instantie zouden verwachten. Hulpverleners en leerkrachten werken vanuit hun eigen deskundigheid en eigen oplossingsstrategieën. Ze schatten het probleem of de vraag om hulp in en gaan aan de slag. Zo is het geleerd, zo is de procedure en zo zit het 'in het systeem'. Om figuurlijk met de handen op je rug te werken is voor veel hulpverleners moeilijk te realiseren. Op het moment dat ze de jongere vragen naar zijn probleem en doorvragen wat er precies aan de hand is, lijkt het nog op het oude proces. Maar zodra ze een ander proces voorstellen, te weten een Eigen Kracht-conferentie, dan vindt een omschakeling plaats. Dan is het niet meer hun idee maar wordt het van een ander. Toch is dit een wezenlijke stap: meedenken met de jongere en nagaan welke mensen uit zijn eigen netwerk voor hem van betekenis kunnen zijn voor het oplossen van het probleem. Voordat er aan andere hulpverleners gedacht wordt of wordt verwezen naar een ander aanbod.

20

Rol van de hulpverlening

Hulpverleners die nog geen ervaring hebben opgedaan met Eigen Kracht, kunnen moeilijk inschatten wat het voor de jongere oplevert. Ze kiezen daarmee voor een onzeker traject, waarbij ze de regie uit handen geven.

Toch spelen deze hulpverleners bij een Eigen Kracht-conferentie een belangrijke rol. Ze kunnen een jongere aanmelden en daarbij helpen om de vraag voor de conferentie duidelijk te krijgen. Ook kan hij meedenken welke professionals kunnen worden uitgenodigd bij het eerste deel van de conferentie. Bij dit eerste deel kan de hulpverlener zelf voor de juiste informatie zorgen, zijn zorgen uitspreken en aangeven wat hij voor de jongere kan betekenen.

Vervolgens zijn hulpverleners heel belangrijk om samen met het netwerk het plan uit te voeren. Dat wil zeggen, wanneer de hulpverlener bij deze uitvoering betrokken wordt. Het is mogelijk dat de jongere met zijn netwerk beslist dat de hulpverlener niet meer nodig is en een ander plan maakt. Dit leidt tot onzekerheid, ook over de vraag of de hulpverleners nog een vinger aan de pols moet houden nadat er een plan gemaakt is. In principe moet dit blijken uit het plan.

2.7 Samenvatting

We vinden dat het voor de arbeidstoeleiding van jongeren met een beperking van belang is om de jongere zelf een grotere stem te geven. Door het netwerk van jongeren bij het proces te betrekken, wordt het mogelijk om de regie hierover in hun handen te geven. Hierdoor kunnen de wensen en mogelijkheden van de jongere het uitgangspunt worden voor het vinden van een stageplaats of werk. Dit kan doordat de familie, vrienden en kennissen veel meer uitgaan van de persoonlijkheid van de jongere en samenhangende plannen kunnen maken over meer levensgebieden dan alleen werk. De vraag naar werk zal op de voorgrond staan, maar vaak moeten er andere zaken geregeld worden om dit te realiseren. Families en vrienden kunnen dit beter regelen dan professionals die vastzitten aan regels en protocollen van hun organisatie. Daarom kiezen we voor Eigen Kracht-conferenties, want die gaan uit van de kracht van families zelf en bieden voor

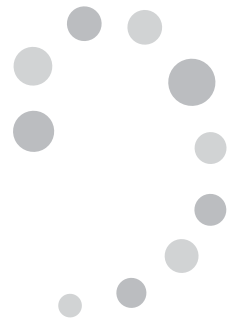

---

de jongeren een manier om met hun families en netwerken een plan te maken. De regie blijft bij de cliënten zelf.

De jongere krijgt in de voorbereiding van een Eigen Kracht-conferentie een prominente rol, hij moet aangeven welke mensen uit zijn eigen netwerk voor hemzelf van belang zijn om te helpen bij het oplossen van het probleem. Hiermee krijgt hij veel meer de regie over zijn arbeidstoeleidingstraject in handen.

Dit zijn de uitgangspunten van het project. In de volgende hoofdstukken geven we een beschrijving van de praktijk, om een antwoord te kunnen geven op onze vraag of Eigen Kracht-conferenties ook werken bij arbeidstoeleiding van jongeren met een beperking.

3 Aanmelden voor een Eigen Kracht-conferentie

In dit hoofdstuk gaan we in op de voorbereidingen die hebben plaatsgevonden om de aanmeldingen voor de conferenties goed te laten verlopen. We beschrijven eerst de activiteiten waarin in de planningsfase van het project was voorzien. Daarna schetsen we enkele ontwikkelingen per pilot. Vervolgens beschrijven we de extra activiteiten die zijn uitgevoerd omdat daar in de loop van het project behoefte aan bleek te zijn.

23

3.1 Verdeling van taken en verantwoordelijkheden

Het doorverwijzen en aanmelden van jongeren voor een Eigen Kracht-conferentie is voor de pilotorganisaties een geheel nieuwe denk- en werkwijze. Om aanmeldingen voor conferenties goed te kunnen laten verlopen, is er binnen en rondom de bestaande organisatiestructuur van de pilotorganisaties een structuur opgezet met duidelijke taken en verantwoordelijkheden.

Aanmelders

De spil in elke pilot zijn de medewerkers die de jongeren aanmelden voor een Eigen Kracht-conferentie, de zogeheten aanmelders. Bij elke pilotorganisatie is een aantal medewerkers als 'aanmelder' aangesteld. Zij hebben de taak in te schatten welke jongeren in aanmerking komen voor een Eigen Kracht-conferentie en deze jongeren dan ook daadwerkelijk aan te melden bij de Eigen Kracht Centrale. Zij kunnen zowel jongeren die zij zelf als cliënt hebben aanmelden als cliënten van collega's of van organisaties waarmee zij samenwerken. Zij moeten dus in staat zijn ook aan anderen uit te leggen welke jongeren in aanmerking komen.

Trekkers

Voor de start van het project zijn diverse gesprekken en korte presentaties op locatie gehouden met mogelijke pilotpartners. Drie organisaties zijn in het experiment gestapt. Met deze pilotpartners zijn afspraken gemaakt en er zijn leden van het management als 'trekker' benoemd, namelijk de directeur van de praktijkschool, de teammanager van het RMC en de teammanager schoolmaatschappelijk werk van MEE. Het management van de betrokken organisaties is geïnformeerd over het model en vooral over de impact die het heeft op het proces van dienstverlening. Dit is van belang omdat de managers vanuit hun functie het project en de medewerkers moeten ondersteunen bij het uitvoeren van de werkzaamheden. De 'trekkers' hebben specifiek de taak om in de pilotorganisatie Eigen Kracht op de agenda te houden en te stimuleren dat aanmelders waar

mogelijk een conferentie inzetten. Deze trekkers zijn tevens aanspreekpunt voor de projectleider van Vilans.

Landelijke coördinator

Vanuit de de Eigen Kracht Centrale is een landelijke coördinator voor het project aangesteld. De aanmelders melden de jongeren bij deze landelijke coördinator aan voor een conferentie. De landelijke coördinator schakelt vervolgens een (regionale) Eigen Kracht-coördinator in. Voor aanmelders met vragen is de landelijke coördinator tevens aanspreekpunt.

Eigen Kracht-coördinator

De Eigen Kracht Centrale beschikt over een poule van coördinatoren die Eigen Kracht-conferenties voorbereiden. Na de aanmelding van de jongere door de aanmelder van een van de pilotorganisaties wordt door de landelijk coördinator uit deze poule een Eigen Kracht-coördinator aangesteld die past bij de aangemelde jongere en zijn netwerk. De Eigen Kracht-coördinator nodigt in overleg met de jongere deelnemers uit voor de conferentie. De Eigen Kracht-coördinatoren zijn speciaal voor dit project bijgeschoold om een conferentie gericht op een traject naar werk te kunnen organiseren. Zij worden gedurende hun werkzaamheden voor dit project gecoacht door de landelijke coördinator.

Projectteam

Er is voor het project een overkoepelend projectteam geformeerd om het verloop van het project te kunnen volgen en eventueel bijsturen. Dit team wordt gevormd door de projectleider van Vilans (voorzitter), de trekkers van de pilotorganisaties, de landelijke coördinator van de Eigen Kracht Centrale, de onderzoeker van het bureau WESP en een beleidsmedewerker van de Eigen Kracht Centrale. Gedurende het project heeft het team regelmatig overleg gevoerd over de wijze waarop de veranderingen in werkwijze die van de pilots en van de samenwerkingspartners van de pilotorganisaties gevraagd wordt, vormgegeven kunnen worden. Gaandeweg merkten de trekkers dat het belangrijk was om de aanmelders te blijven motiveren. Besproken is dat dit bijvoorbeeld mogelijk is door de voortgang van het project steeds bij teamvergaderingen aan de orde te stellen en tijd in te ruimen om vragen en problemen rond de aanmeldingen te bespreken.

3.2 Ondersteuning van aanmelders

De aanmelders zijn de spil in het project. Om hun nieuwe rol goed te kunnen uitvoeren en om tot aanmeldingen te komen, zijn er diverse vormen van ondersteuning opgezet voor de aanmelders.

Vorbereidende training

De aanmelders hebben een training gevolgd ter voorbereiding op de nieuwe werkwijze die de Eigen Kracht-methode voor hen meebrengt.

De training is ontwikkeld door de Eigen Kracht Centrale en Pro Education (de zakelijke dienstverlener van de Hogeschool van Amsterdam). In deze tweedaagse training komen de volgende zaken aan bod:

- Het model van een Eigen Kracht-conferentie

- Taken van de aanmelder
- Verandering van basishouding
- Oefenen met informeren, uitleggen en motiveren
- Oefenen met aanmelden
- Werken met het plan van een jongere en zijn netwerk (wat vraagt dit van een professional?)
- Rol van de Eigen Kracht-coördinator

Tijdens de training is besproken wat de rol van de aanmelder bij Eigen Kracht inhoudt. Aanmelders hebben de taak om de jongeren te vertellen over de mogelijkheid van een conferentie en eventueel te motiveren tot een aanmelding. Daarnaast kan aan aanmelders gevraagd worden om bij het eerste deel van de conferentie aanwezig te zijn. Tijdens de training is aan bod gekomen wat er dan van de aanmelder verwacht kan worden. De aanmelder kan bijvoorbeeld duidelijk maken welke zorgen er zijn over de jongere. Van belang is dat dit in heldere taal gebeurt en dat jargon vermeden wordt. Behalve de zorgen die er zijn, is het van belang dat de aanmelder ook positieve aspecten vermeldt en dat bijvoorbeeld het netwerk complimenten krijgt voor het feit dat ze met elkaar bijeen zijn gekomen om een plan te maken voor de betrokken jongere. Ten slotte is het belangrijk dat de aanmelder vertelt wat hij als professional te bieden heeft, maar zonder te sturen in de richting van een plan.

Wanneer de deelnemers aan de conferentie dit willen, kan de aanmelder een rol krijgen in de uitvoering van het plan dat uit de conferentie volgt. Bijvoorbeeld dat de aanmelder ervoor zorgt dat bepaalde vragen bij de juiste professionals terechtkomen (CWI, stagebegeleiding op school, de schuldsanering of een woningcorporatie).

Tijdens de training hebben de aanmelders tevens besproken welke jongeren die zij in hun werkpraktijk tegenkomen profijt zouden kunnen hebben van een Eigen Kracht-conferentie.

De trainingen zijn door de aanmelders zeer positief beoordeeld. Het bleek voor allen een zeer nieuwe denk- en werkwijze.

Oefening in 'Hoe formuleer ik de vraag voor een conferentie?'

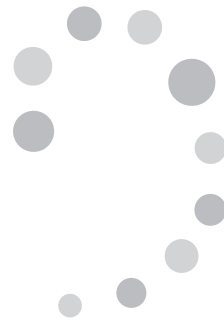
Aanmelding van Nick.

Reden: De ouders van Nick zijn onmachtig om Nick uit zijn isolement te halen. Het lukt niet om hem te motiveren om actief de dag in te vullen, hij zit de hele dag op de bank. De ouders maken zich zorgen en Nick heeft genoeg mensen om zich heen die betrokken zijn. Het is mogelijk de groep betrokkenen te verbreden.

Taal: De aanmelding van Nick gebeurt in overleg met Nick zelf en zijn ouders. Het is hierbij van belang om begrijpelijke taal te hanteren. Let dus op actief taalgebruik, kijk uit voor negatieve aannames, schrijf alleen feitelijk op wat er aan de hand is (geen interpretaties), kortom: open formuleren.

De zorgen die uitmonden in de vraag voor de conferentie:

Probeer in de taal van de doelgroep of samen met de ouders

de zorgen op te schrijven. Voorbeelden van vragen kunnen zijn:

- 'Hoe kan het netwerk ervoor zorgen dat Nick nuttiger zijn dag besteedt?' Opmerkingen: nuttig is een waardeoordeel, betere formulering: dagbesteding die passend is voor Nick.
- 'Hoe kan het netwerk ervoor zorgen dat Nick een zinvolle dagbesteding krijgt en behoudt?' (gericht op werk en scholing)

Opmerkingen: zinvol is richtinggevend.

De vraag is heel belangrijk en vormt de start van de conferentie. Het blijkt erg moeilijk om een neutrale en open vraag te bedenken. Het is belangrijk om de vraag in samenwerking met ouders en jongere te formuleren. De vraag kan in de eerste fase van de conferentie ook nog worden voorgelegd aan de familie zelf. Vragen komen waarschijnlijk dicht bij elkaar te liggen, het gaat altijd om het perspectief voor de toekomst en de route waarlangs dit bereikt kan worden. Een goede vraag maakt mensen actief, zodat men ermee aan de slag gaat. Woorden als 'nuttig' en 'zinvol' roepen eerder weerstand of boosheid op. Over het algemeen kun je zeggen dat een vraag die al een duidelijke richting geeft aan het plan geen goede vraag is.

De definitieve vraag luidt:

- *'Hoe kunnen we Nick helpen naar een goede toekomst? Wat moet er gebeuren om hem in beweging te krijgen?'*

Opmerkingen: De vraag hoeft niet alleen op Nick gericht te zijn; er moet een vraag bedacht worden waarbij het netwerk zich ook aangesproken voelt.

Draagvlakbijeenkomsten voor organisaties

Na de training van de aanmelders hebben de pilotorganisaties regionale draagvlakbijeenkomsten gehouden om mogelijke verwijzers te informeren. De pilotorganisaties hebben hiervoor organisaties uitgenodigd waarmee zij voor de zorg voor de jongeren veelvuldig samenwerken en organisaties die gericht zijn op ondersteunen van jongeren die gaan werken. Organisaties die op de draagvlakbijeenkomsten aanwezig waren zijn onder meer: ROC's (Regionale Opleidingencentra) waaronder een AOC (Agrarisch Opleidingscentrum), praktijkscholen, Stichting Werk en Scholing, ATC (arbeidstrainingscentrum), CWI, UWV, MEE, Gemeente, Jongerenloket en de GGD.

Op de bijeenkomsten is het project toegelicht door Vilans en de Eigen Kracht Centrale heeft uitleg gegeven over de werkwijze. Er was gelegenheid voor het stellen van vragen en voor discussie.

Gemiddeld werden de bijeenkomsten door vijftien professionals bezocht.

Door de bijeenkomsten zijn de betrokken organisaties van het project op de hoogte gebracht

en aan het denken gezet om in de eigen geleding te kijken of een jongere mogelijk gebruik zou kunnen maken van het aanbod van een Eigen Kracht-conferentie in de context van werk. Daarnaast kunnen deze professionals ook worden gevraagd om in het eerste deel van een conferentie informatie te geven, of om na een conferentie concrete ondersteuning te bieden volgens het plan van de jongere en zijn netwerk.

Informereren van jongeren en netwerk

Naast het creëren van draagvlak bij organisaties en medewerkers, is het van groot belang om ouders en jongeren te informeren over het model van de Eigen Kracht-conferentie waarbij de jongere zelf met hulp van zijn eigen sociale netwerk vragen rond werk kan oplossen. Naast persoonlijke gesprekken door trekkers en aanmelders met jongeren, is gebruikgemaakt van de bestaande folders van de Eigen Kracht Centrale met daarbij een begeleidende brief met uitleg over dit specifieke project.

27

3.3 Verloop van de aanmeldingen

In het projectplan was voorzien in tien aanmeldingen voor een Eigen Kracht-conferentie per pilotorganisatie. Zowel uit de voorgesprekken met de pilotorganisaties als naar aanleiding van de training voor aanmelders bleek dat de pilotorganisaties dit een haalbaar aantal vonden. Men had voldoende ideeën over jongeren die in aanmerking zouden kunnen komen. Tijdens de regionale draagvlakbijeenkomsten werden ook verschillende ideeën geopperd hierover.

Korte tijd na de training van de aanmelders bleek dat er extra behoefte was aan ondersteuning. Deze wordt beschreven in paragraaf 3.5. In de zomer van 2006 bleek dat er wel veel gesprekken waren gevoerd met jongeren maar dat het aantal daadwerkelijke aanmeldingen achterbleef bij de verwachtingen. Dit is aan de orde geweest tijdens een bespreking met de trekkers van de pilots en er zijn afspraken gemaakt om het aantal aanmeldingen te verhogen. De trekkers konden niet precies aangeven wat de oorzaak was van de achterblijvende aanmeldingen. Omdat niet voorzien was dat het aantal aanmeldingen zou achterblijven, zijn gegevens over de oorzaken van het achterblijven niet systematisch verzameld. Uit informatie van bijeenkomsten wordt duidelijk dat de aanmelders zeker gemotiveerd zijn voor het project. De Eigen Kracht-werkwijze is echter zo anders dan de gebruikelijke werkwijzen dat het nog niet vanzelfsprekend is een Eigen Kracht-conferentie aan de bieden. Daarnaast is het zo dat niet alle jongeren die een aanbod voor een Eigen Kracht-conferentie kregen daarop zijn ingegaan, ook voor hen is het nieuw. Aanmeldingen via verwijzers van buiten de pilotorganisaties komen ondanks het enthousiasme op de draagvlakbijeenkomsten nauwelijks voor. Enkele mogelijkheden die genoemd zijn om het aantal aanmeldingen te verhogen: aan meer jongeren een aanbod te doen, zowel de aanmelders als hun collega's en professionals van andere organisaties blijven motiveren en beter foldermateriaal maken.

In totaal zijn er door de 3 pilots 17 conferenties aangemeld: 9 door de pilot Rotterdam, 6 door de pilot Helmond en 2 door de pilot Hardenberg. 7 aanmeldingen hebben definitief tot een conferentie geleid (fase-2-conferenties), 10 aanmeldingen zijn tijdens de voorbereidingen beëindigd (fase-1-conferenties).

Over het verloop en de resultaten van de 17 Eigen Kracht-conferenties wordt uitgebreid gerapporteerd in hoofdstuk 5.

3.4 Ervaringen met aanmelden per pilot

Zoals uit paragraaf 3.3 blijkt heeft het de pilots meer inspanningen gekost dan verwacht om het afgesproken aantal Eigen Kracht-conferenties aan te melden. In deze paragraaf gaan we per pilot in op de ervaringen met het aanmelden.

MEE Rotterdam

MEE Rotterdam was de eerste pilot met een draagvlakbijeenkomst voor eventuele verwijzers (acht VSO-scholen, schoolmaatschappelijk werk, schooldecanen, MLK/praktijkscholen, UWV, GGD en het jongerenloket van het CWI). Tegen de verwachting in waren het UWV en het jongerenloket van het CWI tijdens de bijeenkomst van mening dat Eigen Kracht-conferenties niets voor hen waren. Enkele scholen waren wel enthousiast en hadden leerlingen voor ogen die mee zouden kunnen doen. Behalve de draagvlakbijeenkomst is ook apart voorlichting gegeven aan ruim twintig medewerkers van een re-integratiebedrijf, die enthousiast waren over het model. Uiteindelijk hebben noch de scholen, noch het re-integratiebedrijf jongeren voor een Eigen Kracht-conferentie doorverwezen. De teammanager van MEE benadrukt dat 'wij het maken moeten, anders gebeurt er niets!'

Intern heeft MEE er veel werk van gemaakt om bekendheid te geven aan het project en aan informatie over jongeren die in aanmerking zouden kunnen komen. Zo was er iedere twee weken een speciaal overleg over Eigen Kracht om collega's onderling te informeren en stimuleren. Tevens is ervoor gezorgd dat elk team een medewerker heeft die de Eigen Kracht-training heeft gevolgd.

Casus van de pilot MEE Rotterdam

Bij MEE is de aanmelder vaak de jongere zelf. Soms zien ouderen het door de jongere geformuleerde probleem niet als een probleem. Hoe ga je daar als medewerker mee om? Tijdens een gesprek met de ouders kan dan duidelijk gemaakt worden dat zij het misschien niet als een probleem ervaren, maar hun kind wel. Daarmee worden de ouders in hun waarde gelaten en kun je blijven redeneren vanuit het kind. Je kunt ook proberen om het neutraal te benaderen en niet zozeer vanuit de probleemkant. Je kunt bijvoorbeeld aangeven dat het belangrijk is dat er een plan gemaakt wordt voor een stage of werk. Als je vanuit een 'waardeoordeel' het gesprek met ouders begint, ook al is dit onbewust, dan reageren ouders daar met weerstand op.

Praktijkonderwijs te Hardenberg

Hardenberg was de tweede pilot die een draagvlakbijeenkomst organiseerde. Dat was een positieve ervaring, de mensen die er waren bleken enthousiast. Bij MEE en de gemeente is een aparte presentatie gegeven om Eigen Kracht onder de aandacht te brengen. Evenals in Rotterdam hebben deze organisaties uiteindelijk geen jongeren doorverwezen. Een reden hiervoor zou kunnen zijn dat er in het oosten van het land nog helemaal geen ervaring is met Eigen Kracht, ook niet op andere gebieden dan werk.

Op de school zelf had men eveneens moeite om jongeren een Eigen Kracht-conferentie aan te bieden. Het beeld dat men op de school in eerste instantie had was dat Eigen Kracht een methode is voor ernstige probleemjongeren, die ingezet wordt als andere methodes gefaald hebben. Andere redenen die genoemd werden waren: een aantrekkelijke economie waardoor meer jongeren zonder moeite doorstromen naar werk en er genoeg stageplekken voorhanden zijn; te hoge werkdruk van collega's; behoudendheid van collega's. Een van de aanmelders zegt: 'Veel mensen reageren in eerste instantie wel enthousiast maar zodra je weg bent denken ze er niet meer aan.'

Daarnaast speelt voor Hardenberg 'tijd' een belangrijke rol. De school heeft een eigen programma en iedere activiteit in schooltijd betekent een onderbreking van de continuïteit. Men heeft voor dit probleem creatieve oplossingen gezocht door bijvoorbeeld de draagvlakbijeenkomst te organiseren tijdens een informele vergadering van het werkverband.

Casus van praktijkschool De Hoeksteen te Hardenberg

De praktijkschool heeft een jongere aangemeld maar de coördinator kan niet met de ouders in contact komen, de vader heeft drie keer een gesprek afgebeld.

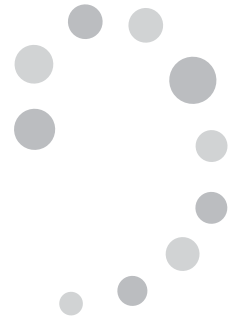
Volgens de school is er bij de ouders een gebrek aan probleembeleving. De leerling krijgt thuis weinig gehoor.

De Eigen Kracht-coördinator heeft aan de school voorgelegd of er via school een ingang kan komen bij de ouders. De directeur van school benoemt dat school niet in een loyaliteitsconflict wil komen met de ouders. De ouders voelen wellicht dat dit te veel over de grens gaat van wat school/onderwijs nog aangaat. De school vraagt de coördinator dit zelf op te lossen. Bij de weigering van de vader kan ook nog een rol spelen dat er in de Eigen Kracht-folder staat dat het over een probleem gaat. De ouders ervaren de zorg om hun kind niet als een probleem, eerder als een vraag, waardoor ze afhaken voordat de Eigen Kracht-conferentie een kans heeft gekregen.

Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) te Helmond

Het RMC heeft als laatste een draagvlakbijeenkomst georganiseerd. Zij hadden de grootste opkomst, 18 van de 28 genodigden waren aanwezig. Behalve de gebruikelijke samenwerkingspartners waren er ook ROC-vertegenwoordigers. Er was veel enthousiasme voor Eigen Kracht-

conferentie en werk. Toch heeft dit ook hier niet tot aanmeldingen geleid. Een aanmelder van de pilot geeft aan dat je hier een lange adem moet hebben om effecten te kunnen merken van dergelijke initiatieven. De maatschappij is volgens hem egocentrisch ingesteld en eigenlijk is dit model tegengesteld aan deze beweging, Eigen Kracht richt zich juist op een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De omslag moet nog komen, mensen moeten er eerst een paar keer over gehoord hebben, stelt de aanmelder. Gezegd wordt dat intern een rol speelt dat medewerkers veelal geregeerd worden door de waan van de dag. Hierdoor stagneren vervolgacties op een voorlichtingsbijeenkomst en dergelijke. Het viel de aanmelders zelf wel tegen dat ze ondanks hun enthousiasme en gesprekken met jongeren de Eigen Kracht-aanmeldingen in de praktijk moeizaam van de grond kregen. Ze denken dat dit deels komt doordat de daadwerkelijke toepassing wordt uitgesteld, en deels doordat ze jongeren moeilijk kunnen overtuigen van Eigen Kracht. Voor dat laatste hebben ze geen verklaring.

Casus van RMC te Helmond, voorbeeld van een succesvolle aanmelding

Het gaat om een meisje van 17 dat na haar vmbo-diploma niet verder wilde leren. Ze was niet meer leerplichtig en wilde gaan werken. Haar moeder kende veel voorbeelden van kinderen die zonder opleiding goed aan het werk waren gekomen. Dit stimuleerde haar ook niet om terug te gaan naar school.

- Eerste gesprek: inschrijving CWI, bij uitzendbureaus werd ze niet ingeschreven vanwege introverte, onverschillige houding.
  - Tweede gesprek met moeder: Eigen Kracht-conferentie is voorgesteld, ze voelden er wel voor. Het meisje is aangemeld bij de coördinator. De aanmelder heeft bij de coördinator aangegeven dat medewerkers van het CWI en ROC betrokken zouden moeten worden in de eerste ronde, om de opties voor school beroepsbegeleidende leerweg (BBL) en eventueel het loopbaancentrum van het Regionaal Opleidingencentrum (ROC) open te houden.
  - Binnen vier weken is de Eigen Kracht-conferentie gepland, met moeder, vader (de ouders zijn gescheiden), oom, broer en vriend. Vraag: hoe komen we erachter wat ze wil? Hoe kan ze werk vinden en behouden?
-

3.5 Extra ondersteuning professioneel netwerk

Zoals we in paragraaf 3.3 al aangaven zijn er naast de oorspronkelijke activiteiten die in de opzet van het project voorzien waren, extra activiteiten uitgevoerd om de professionals die de aanmeldingen van de Eigen Kracht-conferenties ter hand nemen te ondersteunen en versterken. Er is een handreiking gemaakt met een routebeschrijving van hoe een aanmelding idealiter zou moeten verlopen met taken en verantwoordelijkheden en er is nieuw voorlichtingsmateriaal ontwikkeld. Er zijn voor de aanmelders terugkomdagen georganiseerd, door de projectleider van Vilans en de landelijke Eigen Kracht-coördinator zijn er werkbezoeken afgelegd, er is de mogelijkheid geboden de landelijke coördinator telefonisch te consulteren, er zijn extra voortgangsbesprekingen geweest met het projectteam en er zijn twee extra studiedagen georganiseerd.

31

Terugkomdagen

Nadat bleek dat de aanmelders nog veel vragen hadden over de aanmeldingen zijn er terugkomdagen georganiseerd met een intervisieachtig karakter. Tijdens deze bijeenkomsten werden aan de hand van praktijkvoorbeelden problemen besproken die in de aanloop van een aanmelding voor een conferentie naar voren kwamen.

Tijdens de terugkomdagen werden onder meer de volgende knelpunten gesignaleerd:

- Het duurt te lang voordat een conferentie start, dan gaat het met name over vertraging die het traject oploopt doordat er voor aanmelding nog contact gezocht wordt met de familie/ouders of dat er vakantie tussen zit of dat het moeilijk is een datum voor overleg met cliënt en ouders te prikken en dergelijke.
- Het tijdstip waarop de aanmeldingen plaats moeten vinden is niet altijd gunstig, bijvoorbeeld vlak voor de zomervakantie of wanneer de crises alweer voorbij is en de noodzaak voor een interventie niet meer zo gevoeld wordt.
- Licht verstandelijk gehandicapte cliënten kunnen minder goed informatie verwerken en abstraheren. Dit zou een probleem kunnen zijn bij het begrijpen wat Eigen Kracht inhoudt; belangrijk is dan om ouders te betrekken bij de uitleg aan de jongere.
- In de voorfase zien ouders ertegen op, zij kunnen zich er niets bij voorstellen en haken af.
- Scholen zijn niet gewend om met een hulpverleningsaanbod te komen.
- De naam 'conferentie' roept bij deelnemers andere associaties op dan 'ontmoeting'. Het is belangrijk dat de taal van de doelgroep gesproken wordt en dat de boodschap overkomt.
- De jongeren die zich aanmelden bij het RMC zijn niet verplicht van het aanbod gebruik te maken. Dat is een complicerende factor (dit geldt overigens ook voor jongeren bij MEE, hoewel dat over andere vragen gaat).
- Op een leeftijd van 18 jaar willen jongeren geen bemoeienis meer van hun ouders.
- Er is gebrek aan goed filmmateriaal dat bij voorlichting aan ouders gebruikt kan worden.

Telefonisch consult

De landelijke Eigen Kracht-coördinator was gedurende het hele project telefonisch bereikbaar voor de aanmelders. Omdat bleek dat de aanmelders te weinig gebruikmaakten van deze mogelijkheid, is tijdens een projectteamvergadering afgesproken dat de landelijke coördinator op eigen initiatief contact zou opnemen met de aanmelders om hen te motiveren en vragen te bespreken.

Voorbeeld

Een aanmelder twijfelde over de haalbaarheid van een conferentie. De coördinator kon uitleggen dat het uitgangspunt is dat het voldoende is dat de jongere instemt met de aanmelding, ook al is hij nog huiverig. Het motiveren en mobiliseren van het netwerk is verder een taak van de coördinator die het netwerk voor de conferentie bij elkaar brengt.

32

Routebeschrijving

Voor de aanmelders/verwijzers is tijdens de uitvoering van de pilots een soort routebeschrijving gemaakt met de stappen die gezet moeten worden voordat men een jongere kan aanmelden voor een Eigen Kracht-conferentie (zie bijlage 2).

Er wordt een onderscheid gemaakt in verschillende fases en wie waarvoor verantwoordelijk is.

Voorlichtingsmateriaal

Aanvankelijk zijn Eigen Kracht-voorlichtingsfolders gebruikt die ook in de jeugdhulpverlening gebruikt zijn. Nadat hiermee een aantal slechte ervaringen is opgedaan (zie ook het voorbeeld in het kader), heeft de Eigen Kracht Centrale besloten om een nieuwe folder te maken die specifiek gericht is op de doelgroep en problematiek. Dit foldermateriaal was pas in een laat stadium van het project gereed. In de tussentijd is een folder van de GGD Rotterdam gebruikt omdat daar een tekening op werd gebruikt die verhelderend werkte. Zie bijlage 3 voor een goed bruikbaar fragment uit deze folder.

Gebruik van bestaand voorlichtingsmateriaal

Een meisje van 17 jaar uit een Nederlands, baptistisch gezin met twee oudere zussen wil een Eigen Kracht-conferentie houden. De ouders zijn in eerste instantie niet betrokken bij de uitleg van de Eigen Kracht-conferentie rond werk. Er is aan de ouders een folder gegeven waar zij geschokt op reageerden. Zij vonden dat de situatie van hun dochter niet ernstig genoeg was om een Eigen Kracht-conferentie in te zetten. De folder had hen afgeschrokken, zij hadden door de folder het idee gekregen dat alleen gezinnen in aanmerking kwamen die met bijzondere jeugdhulpverlening of de kinderscherming te maken hadden. Na een uitvoerige toelichting snapten de ouders beter wat de bedoeling was van een conferentie. Uiteindelijk heeft de familie toch van een conferentie afgezien.

Werkbezoeken

Er zijn door de landelijke Eigen Kracht-coördinator en de projectleider werkbezoeken afgelegd bij de verschillende pilots om de caseload door te nemen en te bespreken waarom jongeren wel of niet een Eigen Kracht-conferentie aangeboden krijgen. Dit bracht vragen naar voren als:

- Kun je mensen voorrang geven die op een wachtlijst staan?
- Kun je een jongere aanmelden voor een Eigen Kracht-conferentie als zijn ouders niet meewerken?

Deze vragen zijn vervolgens aan de orde geweest in de expertbijeenkomst (zie verderop in deze paragraaf). Verder zijn er nog enkele praktische aandachtspunten voor de eerste fase van de conferentie besproken.

33

Studiedagen

Om de tussentijdse resultaten te bespreken is er een expertbijeenkomst gehouden op 8 februari 2007 met 27 genodigden uit jeugdgezondheidszorg, arbeidsre-integratie, gehandicaptenzorg, Universiteiten Utrecht en Tilburg, Hogeschool Utrecht en betrokken sponsors.

Na vier korte presentaties heeft er een debat plaatsgevonden over de volgende stellingen:

1. Of er een Eigen Kracht-conferentie komt wordt niet bepaald door de ouders maar door de jongere.
2. De coördinator zorgt ervoor dat de jongere zijn eigen plan maakt.
3. Na een Eigen Kracht-conferentie rond werk is de rol van de aanmelder/hulpverlener uitgespeeld.
4. Als de jongere snel aan het werk kan komen is een Eigen Kracht-conferentie overbodig.

Na een stemmingsronde werd duidelijk dat stelling 2 het meest controversieel was, gevolgd door stelling 1 en 3. Op stelling 4 werd unaniem 'niet mee eens' gestemd.

Voorbeeld van een discussiepunt in het debat

De vraag is of de aanmelder moet nabellen over het vervolg van het plan. Dat hangt af van hoe je dit bekijkt: zie je het als controleren, als ondersteunen of is het puur interesse? Soms zijn aanmelders alleen betrokken in de aanmelding en hebben ze geen vast contact met een jongere of fungeren ze als schakel tussen school en aanmelding. De vraag is dan welke professional verantwoordelijk is voor de uitvoering van het plan. Met name als de aanmelder geen taak krijgt in de uitvoering van het plan is er geen externe verantwoordelijke die het traject volgt. Daar wordt nu niet op gestuurd en dat zou dus wel eens een zwak punt kunnen zijn.

Op 24 april 2007 is een studiemiddag gehouden met bij het project betrokkenen. In deze bijeenkomst is achteruit geblikt naar de bevindingen tot nu toe en is bekeken hoe we deze voorlopig interpreteren. Er is aandacht besteed aan de ervaringen van de pilots; de impact van een conferentie op het werk van de aanmelders, de trajecten van de jongeren; de betrokkenheid van het sociaal en professioneel netwerk; de verschillende invalshoeken van waaruit je de resultaten kunt bezien; het onderscheiden van succesvolle en belemmerende factoren en wat we uiteindelijk kunnen leren van dit project.

Nieuwe projecten hebben een lange aanlooptijd nodig, constateren de aanwezigen. Er is veel tijd en energie gestoken om de denk- en werkwijze van Eigen Kracht in de werkwijze van medewerkers te integreren, maar een dergelijke omslag heeft een langere tijd nodig.

34

Een uitgebreid verslag van de studiebijeenkomst van 8 februari is te downloaden van de website van Vilans / Werk en Handicap www.werkenhandicap.nl, onder het project *Met Eigen Kracht naar een baan*.

3.6 Samenvatting

De Eigen Kracht-methode roept naast veel enthousiasme ook nog veel vragen op. Er is veel ondersteuning nodig om ervoor te zorgen dat de Eigen Kracht-aanpak ook daadwerkelijk van de grond komt. De professionals hebben een training gekregen over hoe ze met de nieuwe werkwijze moeten omgaan. Daarnaast is er in bijeenkomsten en door het gebruik van voorlichtingsmateriaal veel aandacht besteed aan draagvlak in de omgeving van de professionals en de cliënt. Verder zijn er activiteiten opgezet om professionals in hun nieuwe taak te ondersteunen, zoals terugkomdagen, werkbezoeken en telefonische ondersteuning. Dit was nodig om vragen rondom praktijkervaringen te kunnen bespreken. In de beschrijving van de pilots komt naar voren dat het een taai proces is om tot een verandering te komen in het denken en doen van professionals. Blijvende aandacht en ondersteuning vanuit het management van de organisatie is daarbij van groot belang gebleken.

Vragen die de organisaties zichzelf na de pilotperiode stellen zijn:

- Wat moet er nu juist *wel* en wat moet er *niet* aan de orde komen in de informatieronde (de eerste fase) van een Eigen Kracht-conferentie?
- Moet je een Eigen Kracht-conferentie als keuze voorleggen (net als ander aanbod) of moet je de Eigen Kracht-conferentie standaard aanbieden aan iedere cliënt die zich aanmeldt?
- De vraag is of werk wel als een voldoende dringend probleem ervaren wordt om een Eigen Kracht-conferentie voor in te zetten. Er is vaak geen sprake van een directe crisissituatie.

Het blijkt voor aanmelders en verwijzers moeilijk te zijn om aan anderen over te dragen wat Eigen Kracht precies inhoudt. Voorlichtingsmateriaal in de vorm van film en folders en toegepast op de doelgroep is daarbij onmisbaar.

4 Onderzoek naar de Eigen Kracht-conferenties

Een deel van dit project bestaat uit onderzoek, zodat na afloop uitspraken gedaan kunnen worden over de toepasbaarheid van de Eigen Kracht-conferenties in een traject naar werk. In dit hoofdstuk staat het onderzoek beschreven dat tijdens de uitvoering van de pilots is verricht. In de paragrafen 4.1 tot en met 4.5 wordt de opzet van de monitoring van de Eigen Kracht-conferenties beschreven. In de paragrafen 4.6 en 4.7 wordt de nulmeting beschreven, die verricht is om inzicht in het participatieniveau van de jongeren en hun netwerk te krijgen in een regulier traject. De resultaten van de onderzoeken staan beschreven in het hoofdstukken 5 en 6.

35

4.1 Monitoring van de Eigen Kracht-conferenties

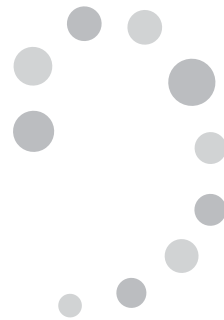
Voor Nederland is de inzet van Eigen Kracht-conferenties bij de start van de loopbaan van jongeren met een beperking nieuw. Er zijn weliswaar veel gegevens bekend over de inzet van Eigen Kracht-conferenties in de jeugdzorg, maar niet van de specifieke doelgroep waar het in dit project om draait. Daarom hebben we gegevens verzameld over de inzet van de Eigen Kracht-conferentie en de resultaten daarvan.

Het doel van de monitoring is drieledig. Het gaat er allereerst om feitelijke gegevens te achterhalen rond aanmeldgedrag, aantallen Eigen Kracht-conferenties, de gang van zaken tijdens de conferenties, het resultaat van de Eigen Kracht-conferentie, de informatiebehoefte van deelnemers en de inhoud van de plannen.

Verder gaat het om de follow-up van de conferenties na drie en na negen maanden. In hoeverre zijn de plannen uitgevoerd?

Daarnaast willen we graag inzicht verkrijgen in de mate waarin deelnemers aan de Eigen Kracht-conferenties al dan niet tevreden zijn. Hoe waarderen professionals, kinderen en volwassenen uit familie en sociaal netwerk de Eigen Kracht-conferentie?

In de volgende paragrafen volgt een beschrijving van de verschillende onderdelen van het onderzoek, de gebruikte methoden en het verloop van de inzet van deze methoden.

4.2 Onderzoek naar feitelijke gegevens

Voor het onderzoek naar de feitelijke gegevens hebben we schriftelijke bronnen geanalyseerd. We hebben daarbij gebruikgemaakt van twee vragenlijsten.

De eerste vragenlijst is ontleend aan het landelijk onderzoek (Van Beek 2007) naar de jaarcijfers van Eigen Kracht (ook wel registratieformulier genoemd, zie bijlage 4). Deze vragenlijst wordt na afronding van een zaak ingevuld door de Eigen Kracht-coördinatoren. Zij vullen de vragenlijst in als de voorbereiding definitief niet tot een Eigen Kracht-conferentie heeft geleid (een zogeheten fase-1-zaak) of na afloop van de Eigen Kracht-conferentie (een zogeheten fase-2-zaak).

In deze vragenlijst staan vragen over de aanmelding, de deelnemers, de Eigen Kracht-conferentie en het verloop van de zaak. Vanwege de waarborging van de privacy van de familieleden, is de Eigen Kracht-coördinatoren gevraagd niet de namen van de betrokkenen op te geven. Wel is hun verzocht kenbaar te maken in welke relatie de verschillende betrokkenen tot het kind staan.

In het registratieformulier staan zowel open als gesloten vragen. Om deze gegevens te kunnen verwerken hebben we een analysekader ontwikkeld. De data zijn ingevoerd en geanalyseerd met gebruikmaking van de computerprogramma's Excel en SPSS. Uit deze bestanden zijn rechte tellingen gemaakt. De antwoorden op de open vragen zijn deels gecategoriseerd en geteld, deels woordelijk uitgetypt en geanalyseerd.

Alle Eigen Kracht-coördinatoren die in het kader van dit project gestart zijn met een Eigen Kracht-conferentie, hebben het registratieformulier ontvangen. Hun is gevraagd het formulier zo spoedig mogelijk na het afronden van de zaak op te sturen.

Gedurende de projectperiode zijn er zeventien zaken bij Eigen Kracht aangemeld. Deze zaken werden alle binnen de projectperiode afgerond. Van veertien wordt in deze rapportage verslag gedaan; het betreft zeven fase-1- en zeven fase-2-zaken. Van de overige drie (alle fase-1-zaken) zijn onvoldoende gegevens ontvangen. De respons is derhalve 82%. De respons is hoog, maar absoluut is het aantal zaken te laag om representatieve uitspraken te kunnen doen. Wel zijn er trends waar te nemen.

Het tweede vragenformulier 'Wie vraagt wat?' werd speciaal voor dit project ontwikkeld (zie bijlage 4). Het formulier is gemaakt om meer te weten te komen over de informatiebehoefte van de deelnemers. Welke vragen stellen zij aan de Eigen Kracht-coördinator gedurende de voorbereiding, tijdens de Eigen Kracht-conferentie en binnen twee weken daarna? Het formulier werd ingevuld door de Eigen Kracht-coördinatoren.

Voor de Eigen Kracht-coördinatoren was dit een nieuwe werkwijze. Wellicht is dat de reden waarom de respons lager uitviel dan bij de andere vragenlijsten. Er werden negen formulieren ingevuld; een respons van 53%.

4.3 Onderzoek naar tevredenheid

Voor het onderzoek naar de tevredenheid van de deelnemers hebben we drie schriftelijke vragenlijsten geanalyseerd: een voor aanmelders, een voor kinderen en een voor de volwassen deelnemers uit familie en sociaal netwerk (zie bijlage 4). Deze vragenlijsten zijn beproefd in het landelijk onderzoek naar Eigen Kracht-conferenties.

Vanwege de waarborging van hun privacy, is de deelnemers niet gevraagd hun personalia op te geven. Wel is hun verzocht kenbaar te maken in welke relatie zij staan tot de jongere voor wie de Eigen Kracht-conferentie is gehouden. Andere achtergrondkenmerken zijn niet gevraagd om herkenbaarheid te voorkomen en te bevorderen dat de deelnemers zich vrij zouden voelen om hun eigen mening te geven.

De drie enquêtes zijn los van elkaar geanalyseerd. Van de antwoorden op de gesloten vragen zijn rechte tellingen gemaakt. In een aantal gevallen is het gemiddelde rapportcijfer berekend en wordt de spreiding rondom dit gemiddelde aangegeven. De antwoorden op de open vragen zijn woordelijk uitgetypt en vervolgens geanalyseerd. Per vraag zijn de antwoorden geclassificeerd. Ten slotte zijn per onderwerp enkele typerende en aansprekende opmerkingen geselecteerd.

37

De 3 tevredenheidsenquêtes zijn aan het eind van de 7 Eigen Kracht-conferenties uitgereikt aan de deelnemers van alle Eigen Kracht-conferenties. Dit gebeurde door de Eigen Kracht-coördinator. De enquêtes konden ter plekke worden ingevuld of later thuis. Men kon gebruik maken van een gefrankeerde retourenvelop.

Van de 7 fase-2-zaken waren alle aanmelders een professional, werkzaam bij een van de drie pilot-organisaties. Onder de aanmelders/professionals zijn 6 vragenlijsten uitgezet. Er werden er ook 6 ingezonden: een respons van 100%.

Onder de volwassen leden van familie en sociaal netwerk zijn 51 vragenlijsten verspreid. Hiervan zijn er 44 bruikbare vragenlijsten geretourneerd; dat is een respons van 86%.

Er zijn 13 vragenlijsten aan kinderen en jongeren gegeven. Er kwamen er 12 terug, de respons is derhalve 92%.

Ondanks de hoge respons bij de tevredenheidsformulieren, zijn de absolute aantallen te klein om representatieve uitspraken te kunnen doen. De resultaten geven wel een indicatie.

4.4 Inhoud van de plannen

Als een Eigen Kracht-conferentie succesvol verloopt, is het resultaat een door de jongere, familie en netwerk gedragen plan. Aan de Eigen Kracht-coördinator is gevraagd met het registratieformulier het plan van de Eigen Kracht-conferentie in te sturen. Vervolgens is het plan geanalyseerd. We hebben met name gekeken naar de vraag van de familie om professionele hulp en steun. Wat denken families nodig te hebben van professionals om de kans van de jongeren op een baan te vergroten? Daarnaast hebben we bekeken in hoeverre families afspraken hebben gemaakt over de voortgang van de uitvoering van het plan. Zijn er afspraken gemaakt om te evalueren? Of om het plan bij te stellen als er onvoorziene ontwikkelingen zijn?

Er waren zeven Eigen Kracht-conferenties met een plan. Deze plannen zijn allemaal geanalyseerd.

4.5 Follow-uponderzoek

Onderzoek uitvoering plannen na drie maanden (follow-up drie maanden)

Circa drie maanden na een Eigen Kracht-conferentie hebben de Eigen Kracht-coördinatoren contact opgenomen met de aanmelder en minstens één vertegenwoordiger van familie of

netwerk. Op basis van deze telefoongesprekken hebben zij het follow-upformulier ingevuld (zie bijlage 4). Dit formulier gaat over de mate waarin de plannen zijn uitgevoerd. In het kader van dit onderzoek zijn de antwoorden op de vragen 1a en 1b verwerkt.

Er zijn zeven Eigen Kracht-conferenties gehouden en vijf follow-upformulieren ontvangen. Van één zaak waren er bij het einde van de onderzoeksperiode nog geen drie maanden verstreken en kon er dus geen driemaandenfollow-up plaatsvinden.

Onderzoek uitvoering plannen na zes maanden (follow-up zes maanden)

38

Een half jaar na de Eigen Kracht-conferentie hebben we met een aantal deelnemers contact opgenomen voor een interview waarin de stand van zaken van de uitvoering van het plan werd besproken en werd teruggeblikt op de Eigen Kracht-conferentie. Oorspronkelijk was het de bedoeling om per zaak met een professional en een vertegenwoordiger van de familie te spreken. Toen gaande het project bleek dat het aantal Eigen Kracht-conferenties achterbleef bij de verwachtingen, is besloten om meer mensen per zaak te interviewen teneinde kennis te kunnen nemen van de ervaringen van meer deelnemers.

Voor de interviews werden drie aandachtspuntenlijsten ontwikkeld: een voor jongeren, een voor ouders en andere deelnemers uit familie en netwerk en een voor professionals (zie bijlage 5). Er werden voornamelijk open vragen gesteld. Bij de interviews werd ook het schriftelijk vastgelegde plan gebruikt om na te gaan hoe het met de uitvoering was verlopen.

De interviews met de aanmelders en professionals vonden telefonisch plaats. De interviews met de jongeren en familieleden vonden, op een enkele uitzondering na, face to face plaats.

Bij het einde van de onderzoeksperiode was er één Eigen Kracht-conferentie nog te kort geleden om een zesmaandenfollow-up te kunnen doen. Voor de overige zes zaken hebben we wel zesmaandenfollow-upinterviews kunnen houden. We hebben in totaal gesproken met 34 personen: 9 ouders, 5 jongeren (hoofdpersoon), 10 personen uit familie en netwerk, 7 aanmelders, en 3 overig betrokken professionals. Alle personen die benaderd zijn voor een interview waren bereid mee te werken. De respons is derhalve 100%.

4.6 Nulmeting van het participatieniveau

Aanleiding en doel

Bij Eigen Kracht staat centraal dat de vraag van de jongere zelf uitgangspunt is voor de invulling van het traject naar arbeid en dat de regie over de vraag naar werk bij de jongere zelf blijft. Op basis van informatie van dienstverleners en het eigen oplossingsvermogen bepaalt de jongere van welke diensten hij gebruik wil maken. Het sociale netwerk van de jongere is hier ook bij betrokken.

De drie betrokken pilots hebben elk een eigen werkwijze waarmee ze jongeren ondersteunen bij het arbeidstoeleidingstraject. Jongeren en hun sociale netwerk hebben bij het opstellen en uitvoeren van een dergelijk traject een bepaalde mate van invloed, het zogenoemde participatieniveau. De idee is dat een Eigen Kracht-conferentie jongeren en het sociale netwerk meer participatiemogelijkheden biedt bij het arbeidstoeleidingstraject.

Om uitspraken te kunnen doen over een al dan niet hoger participatieniveau van de jongeren die aan een Eigen Kracht-conferentie deelnemen is via de aanmelders van de conferentie een nulmeting verricht. Deze is bedoeld om het participatieniveau van de jongeren en het sociale netwerk in reguliere trajecten vast te stellen. Vervolgens wordt aan de hand van de gegevens over het verloop van de Eigen Kracht-Conferenties nagegaan of er sprake is van een hoger participatieniveau.

4.7 Opzet nulmeting

De centrale vraag bij de nulmeting was:

In hoeverre hebben de jongere en zijn sociale netwerk invloed op de reguliere procedures?

39

Er zijn drie subvragen geformuleerd:

1. In welke mate kan de jongere invloed uitoefenen op het trajectplan?
2. Wat zijn de verwachtingen van de aanmelders ten aanzien van de jongere?
3. Welke personen worden normaal gesproken bij het trajectplan betrokken?

Vragenlijsten

De informatie is verzameld door twee vragenlijsten (zie bijlage 6) voor te leggen aan de aanmelders in de drie pilots van de Eigen Kracht-conferenties. De eerste vragenlijst bevatte vragen over de algemene werkwijze van de aanmelders en hun organisaties en is voorafgaand aan het aanmelden voor Eigen Kracht-conferenties door de aanmelders ingevuld.

De tweede vragenlijst werd voorgelegd zodra er een aanmelding voor een Eigen Kracht-conferentie was gedaan. Deze lijst bevatte vragen over de werkwijze die de aanmelder gevolgd zou hebben bij deze jongere als er géén Eigen Kracht-conferentie zou worden ingezet en welke procedures of instrumenten dan gebruikt zouden worden.

Er is voor gekozen om vragenlijsten aan de aanmelders voor te leggen en niet aan de jongeren zelf. De aanmelders kunnen dan na deelname aan de pilot aangeven of de jongeren en hun netwerk via de Eigen Kracht-conferentie meer invloed kunnen uitoefenen op het traject naar arbeid in vergelijking met de reguliere werkwijze.

Het uitgangspunt bij het maken van de vragenlijsten is het model van de 'participatieladder'. Dit model is in 1969 door Arnstein ontwikkeld om het participatieniveau van burgers in de samenleving te meten.

Deze ladder is sindsdien verder ontwikkeld en wordt in Nederland veel gebruikt als interactief beleidsinstrument in gemeentes en in de jeugdzorg om burgers en/of cliënten te betrekken bij beleid. Om het participatieniveau van de jongeren en hun netwerk te kunnen bepalen is in dit project gebruikgemaakt van een participatieladder met zeven niveaus van participatie (Pröpper en Steenberg 1999). Deze zijn van hoog naar laag:

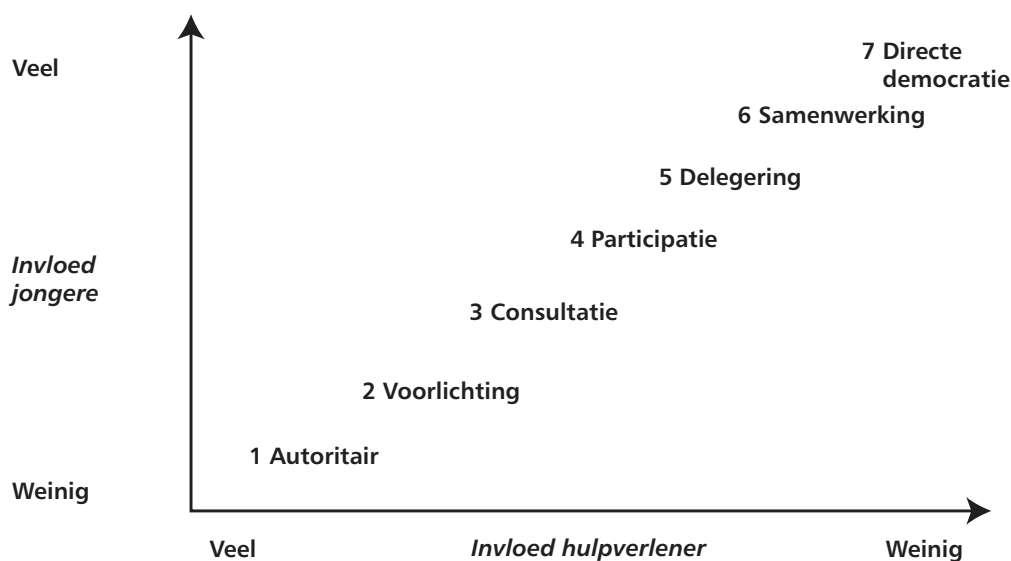
- 7 Directe democratie
(cliënt is initiatiefnemer en maakt keuzes)
- 6 Samenwerking
(cliënt en hulpverlener maken samen een plan)

- 5 Delegering
(hulpverlener bepaalt kader, cliënt vult in)
- 4 Participatie
(hulpverlener heeft idee, cliënt heeft enige inspraak)
- 3 Consultatie
(hulpverlener maakt plan, cliënt levert commentaar)
- 2 Voorlichting
(hulpverlener maakt plan, cliënt krijgt informatie)
- 1 Autoritair
(hulpverlener maakt plan, cliënt kent plan niet)

40

Participatieladder (Pröpper en Steenbergen 1999)

Naarmate de jongere meer invloed (eigen regie en zeggenschap) heeft op de inhoud van het arbeidstoeleidingstraject, staat hij hoger op de ladder. Naar aanleiding van de resultaten van de vragenlijsten moet van elke jongere en zijn sociale netwerk kunnen worden aangegeven op welke positie van de ladder hij staat vóór deelname aan de Eigen Kracht-conferentie, volgens de inschatting van de aanmelders.

In totaal waren er 7 aanmelders bij het project betrokken en zijn er 17 aanmeldingen voor een Eigen Kracht-conferentie gedaan. Alle aanmelders hebben zowel de eerste als tweede vragenlijst ingevuld geretourneerd.

5 Resultaten van het onderzoek naar de inzet van Eigen Kracht-conferenties

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten van de monitoring van de Eigen kracht-conferenties.

5.1 Aanmeldingen

Gedurende de onderzoeksperiode zijn er 17 aanmeldingen bij Eigen Kracht gedaan. 7 van deze aanmeldingen hebben geleid tot een Eigen Kracht-conferentie, 10 niet. Van 14 van de 17 zaken hebben de onderzoekers informatie ontvangen van de Eigen Kracht-coördinatoren: 7 fase-1- en 7 fase-2-zaken. Over deze 14 zaken gaat deze paragraaf.

Geen Eigen Kracht-conferentie

De zeven aanmeldingen die niet tot een Eigen Kracht-conferentie hebben geleid zijn afkomstig van MEE Rotterdam (4), RMC Helmond (2) en de praktijkschool Hardenberg (1). Tijdens de voorbereidingsperiode had de Eigen Kracht-coördinator in deze zaken contact met gemiddeld 3,7 persoon; meest met ouders, aanmelders en familieleden.

In drie van deze zaken kwam het weliswaar niet tot een Eigen Kracht-conferentie, maar werd er tijdens de voorbereidingsperiode wel een oplossing gevonden voor het probleem. Er werd gebruikgemaakt van een al eerder gedaan aanbod of er werden onderlinge afspraken gemaakt zonder Eigen Kracht-conferentie. Zo besloot de familie in één zaak bijvoorbeeld om de jongere eerst een beroepskeuzetest te laten doen en pas daarna naar een passende baan te zoeken.

In de zaken waar geen oplossing tijdens de voorbereidingsperiode werd gevonden, ging de Eigen Kracht-conferentie niet door omdat er te weinig draagvlak in de familie werd gevonden. Meerdere malen trokken familieleden zich op het laatste moment terug waardoor er onvoldoende draagvlak voor de bijeenkomst overbleef.

Tabel 5.1 Leeftijd van de aangemelde jongeren

<u>Leeftijd</u>	<u>Aantal</u>
13-18 jaar	3
18-25 jaar	4
Totaal	7

Het gaat om 3 meisjes en 3 jongens. Van 1 hoofdpersoon is het geslacht niet bij de onderzoekers bekend. 6 van de 7 jongeren hebben een Nederlandse achtergrond. De jongeren wonen bij (een van) hun ouders (4), bij familie of netwerk (1) of zelfstandig (1). Van 1 jongere is de verblijfplaats niet bekend.

Ongeveer de helft van de aangemelde jongeren (gezinnen) heeft geen contacten met hulpverleners.

Tabel 5.2 Duur van de hulpverlening

Duur	Aantal
Geen hulpverlening	3
0 tot 1 jaar	1
1 tot 2 jaar	0
2 tot 5 jaar	1
5 tot 10 jaar	0
Onbekend	2
Totaal	7

42

Naast de problemen met school en het vinden van werk, komen er psychiatrische en gedragsproblemen voor, evenals financiële en huisvestingsproblemen.

Tabel 5.3 Onderwerpen Eigen Kracht-conferentie

Onderwerp	Aantal
Gedrag van het kind	3
Onderwijs	3
Werk	3
Diversen	3
Totaal	12

Onder diversen staan eenmaal genoemde zaken als zelfstandig wonen, huisvesting en de algemene vraag 'Hoe kan de familie meedenken over de toekomst?'

Wel een Eigen Kracht-conferentie

Er waren zeven zaken waarbij het wel tot een Eigen Kracht-conferentie kwam. In de meeste zaken bedroeg de tijd tussen de aanmelding en de Eigen Kracht-conferentie niet meer dan drie maanden.

Tabel 5.4 Duur van de voorbereiding

Duur	Aantal
0-1 maand	2
1-2 maanden	1
2-3 maanden	2
Meer dan 3 maanden	2
totaal	7

Tabel 5.5 Aanmelders van een Eigen Kracht-conferentie

43

Organisatie	Aantal
MEE	4
RMC Helmond	2
Praktijkschool Hardenberg	1
Totaal	7

5.2 Achtergrondkenmerken

In de meeste gezinnen waaruit de jongeren afkomstig zijn, zijn er contacten met hulpverleners.

Tabel 5.6 Duur van de hulpverlening

Duur	Fase 2
Geen hulpverlening	2
0 tot 1 jaar	1
1 tot 2 jaar	0
2 tot 5 jaar	2
5 tot 10	2
Totaal	7

Zowel bij de achtergrondproblematiek als bij de zorgen en vragen waar de Eigen Kracht-conferentie over gehouden is, valt op dat school en werk wel voorkomen maar niet zo vaak als verwacht.

Tabel 5.7 Achtergrondproblematiek

Soort	Aantal
Overbelasting ouders	2
Huiselijk geweld	2
Echtscheidingsperikelen	2
Verslaving ouders	1
Gedragsproblemen kind	1
Verstandelijke handicap kind	1
Werk	1
School	1
Totaal	11

44

Tabel 5.8 Onderwerpen en vragen van de Eigen Kracht-conferentie

Onderwerp	Aantal
Werk	4
Omgangsregeling (stief)ouder	2
Opvoeding	1
Woonplek: waar moet het kind wonen?	1
Huiselijk geweld	1
Onderwijs	1
Totaal	10

In de 7 zaken ging het in totaal om 9 kinderen waar de conferentie over is gegaan: 3 meisjes en 6 jongens. Dit getal is hoger dan de 7 fase-2-zaken. Dat komt doordat door de familie soms ook de situatie van een broertje of zusje bij de conferentie betrokken werd. 2 van de hoofdpersonen waren in de leeftijd van 18-25 jaar, 7 in de leeftijd van 13-17 jaar. 6 kinderen hebben een Nederlandse achtergrond, van 3 van hen is een van de ouders niet in Nederland geboren maar respectievelijk in de Antillen, Kaapverdië en Suriname. 8 kinderen wonen bij (een van) hun ouders, een bij familie of netwerk.

5.3 De Eigen Kracht-conferentie

De meeste Eigen Kracht-conferenties werden in een buurthuis gehouden. Een enkele in een horecagelegenheid of hulpverleningsinstelling.

De meeste Eigen Kracht-conferenties werden overdag gehouden of begonnen overdag en liepen door in de avond.

Tabel 5.9 Tijdstip Eigen Kracht-conferentie

<u>Tijdstip</u>	<u>Aantal</u>
Overdag	3
's Avonds	1
Overdag / 's avonds	3
Totaal	7

De meeste Eigen Kracht-conferenties duurden drie tot vijf uur, waarbij de familie een tot drie uur nodig had voor de besloten tijd.

45

Tabel 5.10 Duur van de Eigen Kracht-conferentie:

<u>Tijd in uren</u>	<u>Aantal</u>
1 tot 3 uur	1
3 tot 5 uur	5
5 tot 8 uur	1
Totaal	7

Tabel 5.11 Duur van de besloten tijd

<u>Tijd in uren</u>	<u>Aantal</u>
1 tot 3 uur	6
5 tot 8 uur	1
Totaal	7

Er werden 114 personen uitgenodigd voor de Eigen Kracht-conferentie. In totaal waren er 94 personen aanwezig (exclusief de Eigen Kracht-coördinator). Dat is gemiddeld 13,4 personen. Bij de conferentie met het minste aantal deelnemers waren 5 personen aanwezig, bij de conferentie met de meeste deelnemers waren er 19 aanwezigen.

Er waren 15 minderjarigen aanwezig, waaronder de 9 hoofdpersonen.

Het aantal volwassen deelnemers bedroeg 79: 45 familieleden, 14 personen uit het sociaal netwerk en 20 professionals.

Tabel 5.12 Aanwezige familieleden

Soort familielid	Aantal
Ouders en stiefouders	11
Broers/zussen	6
Grootouders	2
Ooms/tantes	14
Neven/nichten	8
Overig	4
Totaal	45

46

Tabel 5.13 Aanwezige professionals

Soort professional	Aantal
Aanmelder	6
School	5
Anderen	9
Totaal	20

Het resultaat van de Eigen Kracht-conferentie is van allezeven zaken bekend. Alle Eigen Kracht-conferenties werden afgerond met een plan. Meer over de inhoud van de plannen staat in paragraaf 5.4 en 5.5.

5.4 Informatiebehoefte

Van 9 zaken zijn gegevens bekend over de informatiebehoefte: van 6 fase-2-zaken en 3 fase-1-zaken. In tabel 5.14 is te zien hoeveel vragen er door wie gesteld werden en in welke fase van de conferentie. Hierin staan de gegevens van 9 zaken met een voorbereidingsperiode, waarvan er 6 ook de fase van de Eigen Kracht-conferentie en daarna hebben doorlopen. Het ligt dus voor de hand dat er tijdens de voorbereidingsperiode meer vragen zijn omdat het aantal zaken dan het grootst is. Hiermee is het relatief grote aantal vragen echter onvoldoende verklaard. Ook als de fase-1-zaken buiten beschouwing gelaten worden, blijft de conclusie dat de deelnemers in de voorbereiding veel meer vragen hebben dan tijdens en na de Eigen Kracht-conferentie. Wat van invloed kan zijn geweest, is dat de Eigen Kracht-coördinator tijdens de Eigen Kracht-conferentie niet alle vragen heeft kunnen noteren omdat zijn primaire taak het leiden van Eigen Kracht-conferentie was.

Tabel 5.14 Aantallen gestelde vragen voor, na en tijdens de Eigen Kracht-conferentie

Wanneer	Jongeren	Familie en sociaal netwerk	Professionals	Totaal
Tijdens de voorbereiding	9	43	40	92
Tijdens de conferentie	1	7	5	13
Na de conferentie	-	1	4	5
Totaal	10	51	49	110

Het merendeel van de vragen wordt voorafgaand aan de conferentie gesteld en heeft betrekking op de conferentie zelf. Uit alles blijkt dat de Eigen Kracht-conferentie nieuw is voor jongeren, familieleden en professionals. 85 van de 110 vragen (77%) gaat over de bedoeling van en werkwijze tijdens de Eigen Kracht-conferentie. Er worden vragen gesteld over de gang van zaken, de aanwezige deelnemers en de manier waarop de verschillende mensen een bijdrage kunnen leveren bij het vinden van oplossingen.

Drie voorbeelden:

- 'Kan mijn broertje ook komen? Die is namelijk pas 14.' (jongere)
- 'Wat is een Eigen Kracht-conferentie?' (familielid)
- 'Moet mijn informatie kort of uitgebreid zijn?' (professional)

Negen vragen (8%) gaan over een (mogelijk) hulpaanbod. Deze vragen worden niet door de jongeren, maar door familie en professionals gesteld.

Enkele voorbeelden:

- 'Wat zijn de werkmogelijkheden voor de jongere?' (familielid)
- 'Wat kunnen we van Eigen Kracht verwachten?' (familielid)

De rest van de vragen gaan onder meer over de jongere of over het verloop van de Eigen Kracht-conferentie:

- 'Was mijn informatie uitgebreid genoeg?' (professional)
- 'Is de conferentie verder goed verlopen?' (professional)

5.5 Tevredenheid van de deelnemers

Tevredenheid van de aanmelders

Er zijn tevredenheidsenquêtes uitgedeeld aan de zeven aanmelders van de zaken die tot een Eigen Kracht-conferentie hebben geleid. Zes aanmelders hebben de enquête geretourneerd.

Hun is gevraagd wat zij vonden van de informatie die er door de Eigen Kracht-coördinator aan hen is verstrekt. Zij zijn allen tevreden over de informatie die zij kregen over hun eigen rol als aanmelder en over de gang van zaken tijdens de Eigen Kracht-conferentie. Vijf aanmelders zijn eveneens tevreden over de informatie die zij kregen over wat Eigen Kracht-conferentie inhoudt en beoogt, één aanmelder is daar niet tevreden over.

Er is de aanmelders gevraagd een rapportcijfer te geven om hun (on)tevredenheid over de Eigen Kracht-conferentie uit te drukken. Zij hebben deze vraag allen beantwoord en gaven gemiddeld een 7,3. Het hoogste cijfer was een 8, het laagste een 6.

Bij het geven van het rapportcijfer speelde de mate waarin aan alle voorwaarden was voldaan een rol, evenals de mate waarin het gehele netwerk betrokken werd en de organisatie van de Eigen Kracht-conferentie.

Op de vraag het plan van de Eigen Kracht-conferentie een cijfer te geven hebben vijf aanmelders geantwoord. Zij gaven het plan gemiddeld een 7,2. Het hoogst gegeven cijfer is een 8, het laagst een 6. Men heeft bij de beoordeling gelet op de duidelijkheid en concreetheid van het plan en de mate waarin het plan echt op de jongere gericht was.

48

Er is ook gevraagd de samenwerking met de medewerkers van Eigen Kracht van een rapportcijfer te voorzien. Deze vragen werden door iedereen beantwoord.

De regiomanager (in dit project ook landelijk coördinator genoemd) kreeg gemiddeld een 7,2. Het hoogste cijfer was een 9, het laagste een 3. In de beoordeling speelde het verloop van de samenwerking, de bereikbaarheid en het werktempo een rol.

De Eigen Kracht-coördinator kreeg gemiddeld een 7,6. Het hoogste cijfer was een 9, het laagste een 7. In de beoordeling is gelet op de gastvrijheid, representativiteit, bereikbaarheid, daadkracht en bereikbaarheid van de Eigen Kracht-coördinator.

Aan het einde van de tevredenheidsquêtes was het mogelijk om opmerkingen te plaatsen en suggesties te doen. Vier van de zes aanmelders maakten daarvan gebruik.

Driemaal werd uitgesproken enthousiast gereageerd op het inzetten van een Eigen Kracht-conferentie:

'Deze conferentie verliep goed!'

'Het is een nuttig project, wat ook in het voortraject van een hulpverlening meer bekendheid moet hebben!'

'Prima verlopen.'

Er worden twee suggesties gedaan. Er zou in het voortraject van de hulpverlening meer bekendheid gegeven moeten worden aan Eigen Kracht en er werd gewezen op het belang van een goede match (het moet klikken) tussen de familie en de coördinator.

Tevredenheid van de volwassen deelnemers uit familie en netwerk

Van een van de zeven fase-2-zaken hebben we geen tevredenheidsformulieren ontvangen. Van de overige zes zaken werden in totaal 44 tevredenheidsformulieren ontvangen.

Tabel 5.15 Aantallen respondenten

Soort	Aantal
(Stief)vader	5
(Stief)moeder	4
Broer/zus	6
Oom/tante	6
Vriend	11
Anders	11
Onbekend	1
Totaal	44

49

Onder 'anders' vallen onder meer neven en nichten en de buurman.

Er is aan de volwassen deelnemers aan de Eigen Kracht-conferentie gevraagd of zij voldoende informatie hebben ontvangen over verschillende aspecten van de Eigen Kracht-conferentie. De resultaten staan in tabel 5.16.

Tabel 5.16 Beoordeling informatie door volwassen deelnemers

(EKC = Eigen Kracht-conferentie)

Voldoende info over:	Ja	Nee	Onbekend	Totaal
Bedoeling EKC	42	1	1	44
Gang van zaken tijdens de EKC	42	1	1	44
Situatie kind en gezin (inclusief problemen)	43	-	1	44
Hulpmogelijkheden	37	2	5	44

Op de vraag of er voor de Eigen Kracht-conferentie is gevraagd welke informatie de deelnemers wilden hebben, antwoordden 24 mensen met ja, 19 met nee. Bijna de helft zegt dus dat hun niet is gevraagd wat zij willen weten. Van de 24 mensen aan wie dit wel gevraagd is, hebben 21 mensen de gevraagde informatie ook gekregen, 2 niet en van 1 persoon is het onbekend.

De deelnemers hebben niet alleen informatie gevraagd, ze hebben ook informatie gegeven. Zo blijkt uit de antwoorden van 41 respondenten: 31 personen hebben zelf informatie gegeven, 10 niet.

Om een indruk te krijgen van de mate van participatie, is er gevraagd of de deelnemers voldoende hebben kunnen vragen. 40 personen antwoorden met een 'ja', 1 persoon 'ten dele' (N=41). Hetzelfde beeld geven de antwoorden op de vraag of men voldoende heeft kunnen zeggen: 40 keer ja, 1 keer ten dele (N=41).

Op de vraag of men heeft kunnen meewerken aan een oplossing hebben 42 deelnemers geantwoord. 40 personen geven 'ja' als antwoord, twee 'ten dele'.

Ook aan de volwassen deelnemers uit familie en netwerk is gevraagd een rapportcijfer te geven voor de Eigen Kracht-conferentie. Zij geven gemiddeld een 7,7 (N=43). Het laagste cijfer dat gegeven wordt is een 5, het hoogste een 10.

Meest genoemde positieve elementen die in de beoordeling een rol spelen:

- duidelijke, begrijpelijke uitleg;
- goede organisatie;
- hulp bij het vinden van oplossingen;
- goede sfeer;
- goed overleg en gesprek.

50

Meest genoemde negatieve elementen die in de beoordeling een rol spelen:

- vage, onduidelijke inbreng van hulpverleners;
- duurde te lang;
- te weinig concreet.

Enkele uitspraken van deelnemers hierover:

- 'Een 8, omdat het snel, duidelijk en uitgebreid doorlopen is.' (vriend)
- 'Een 7, omdat we nog maar moeten zien...' (broer)
- 'Een 7, omdat er veel gepraat is maar het weinig concreet werd.' (oom)

Het plan werd gemiddeld gewaardeerd met een 8 (N=42). Iedereen geeft een 6 of hoger, het hoogste cijfer is een 10.

De volgende citaten geven weer hoe de deelnemers tot hun beoordeling komen:

'Een 8, omdat ik wel tevreden ben, je moet wel afwachten of het allemaal gaat lopen zoals we zouden willen.' (tante)

'Een 6, omdat we hopen dat het ook nut zal hebben en de adviezen en opdrachten ook daadwerkelijk opgevolgd worden.' (vriend)

'Een 7, omdat het belangrijkste er nu eerst in staat.' (relatie onbekend)

De Eigen Kracht-coördinator wordt gemiddeld het hoogst gewaardeerd. Deze persoon krijgt als gemiddeld cijfer een 8,3 (N=43). Niemand geeft een onvoldoende. Het hoogste cijfer dat gegeven werd is een 10. De deelnemers geven aan dat ze het met name belangrijk vinden dat de coördinator duidelijk en vriendelijk is.

De volgende citaten geven weer hoe de deelnemers tot hun beoordeling komen:

- 'Een 8, want ze doet het met enthousiasme en ze heeft liefde voor het vak!' (relatie onbekend)
- 'Een 8, want ze stelt goede vragen, geeft goede informatie, geeft op een vriendelijke manier leiding en durft los te laten.' (bekende van school)
- 'Een 9, want ze was heel duidelijk, had een luisterend oor en kon zich goed inleven in onze situatie.' (moeder)

Slechts zes personen hebben gebruikgemaakt van de mogelijkheid om aan het eind van het tevredenheidsformulier nog iets op te merken. Twee van hen suggereren respectievelijk dat er

meer landelijke ruchtbaarheid voor Eigen Kracht moet komen en dat men voorkomen moet dat het te rommelig wordt tijdens een Eigen Kracht-conferentie.

De overigen maken van de gelegenheid gebruik om hun tevredenheid of hoop op een goede voorzetting te uiten:

- 'Ik had nog nooit gehoord van Eigen Kracht, ben er wel positief over, een heleboel mensen kunnen hier iets aan hebben.' (oom)
- 'Ik hoop dat ze ook doorzet wat ze wil.' (vriend)

Tevredenheid van kinderen en jongeren

Er zijn 13 tevredenheidformulieren uitgedeeld aan kinderen, jongeren en jongvolwassenen. Er zijn er 12 geretourneerd: 7 van jongens, 5 van meisjes. De respondenten zijn afkomstig uit 6 Eigen Kracht-conferenties.

51

Tabel 5.17 Aantal geretourneerde tevredenheidformulieren door kinderen/jongeren

<u>Leeftijd</u>	<u>Aantal</u>
5-12 jaar	2
13-18 jaar	9
18-25 jaar	1
Totaal	12

In tabel 5.18 is weergegeven voor wie de Eigen Kracht-conferentie gehouden werd, volgens de respondenten.

Tabel 5.18 Centrale persoon van de Eigen Kracht-conferentie volgens respondenten

<u>Voor wie</u>	<u>Aantal</u>
Mijzelf	6
Mijn broer/zus	2
Mijn neef/nicht	1
Mijn vriendje/vriendinnetje	3
Totaal	12

Ook aan deze respondenten is gevraagd rapportcijfers te geven aan de Eigen Kracht-conferentie in het algemeen, het plan en de Eigen Kracht-coördinator.

Zij geven de Eigen Kracht-conferentie een gemiddeld cijfer van 8,5 (N=11). Iedereen geeft een 6 of hoger, het hoogste cijfer is een 10. De kinderen laten hun cijfer vooral afhangen van het resultaat, de organisatie, de gezelligheid, de mate van betrouwbaarheid van aanwezigen en de mate waarin ze zich gesteund voelen.

Enkele citaten ter toelichting:

- 'Een 7, persoonlijk vind ik het een goed ding, maar langdurig.' (hoofdpersoon)
- 'Een 10, want ik kan op hen vertrouwen en ze werken ook heel hard voor mijn broer.' (broer)
- 'Een 10, omdat ze me zouden helpen met al mijn wensen en mogelijkheden.' (hoofdpersoon)

Het plan waarderen de jongeren met een gemiddeld cijfer van 9,3 (N=12). Iedereen geeft het plan een 7 of hoger, het hoogste cijfer is een 10. De kinderen laten hun cijfer vooral afhangen van de mate waarin er duidelijke afspraken gemaakt zijn en de mate waarin ze het eens zijn met het plan.

Enkele citaten uit de toelichting:

- 'Een 10, omdat het allemaal dingen zijn die ik wil.' (hoofdpersoon)
- 'Een 7, want misschien ga ik weer naar school.' (hoofdpersoon)
- 'Een 10, omdat het een goed plan is voor hem, mensen die zich elke week willen inspannen voor hem, geweldig!' (vriend)
- 'Een 9, omdat er duidelijke afspraken gemaakt zijn.' (vriend)

52

De waardering van de Eigen Kracht-coördinator leidt tot een gemiddeld cijfer van 8,6 (N=11). Iedereen geeft een 7 of hoger, het hoogste cijfer is een 10. De kinderen laten hun cijfer vooral afhangen van de vriendelijkheid van de coördinator, of diens uitleg duidelijk was en hoe hij de conferentie voorbereid en georganiseerd heeft.

Enkele citaten uit de toelichting:

- 'Een 10, omdat ze alles duidelijk zei.' (neef)
- 'Een 10, omdat ze heel goed werkt en haar best gedaan heeft voor mijn broer.' (broer)
- 'Een 9, omdat ze snapt hoe ik ben en ze is ook aardig.' (hoofdpersoon)

Twee jongeren hebben gebruikgemaakt van de mogelijkheid om nog een opmerking te plaatsen ('Wil je nog iets vertellen?'):

- 'Ik hoop dat al mijn dingen zullen lukken.'
- 'Ik vind Pancho ondanks zijn beperking een gouwe kerel en hij zal het altijd blijven!'

5.6 Inhoud van de plannen

Er zijn zeven Eigen Kracht-conferenties gehouden; hiervan zijn de door familie en netwerk gemaakte plannen onderzocht. Een groot deel van de afspraken die in deze plannen staan beschreven, komt voor rekening van familie en netwerk. Zij zetten hun kracht en mogelijkheden in om de jongere te helpen. In het kader van dit onderzoek is niet hun aandeel maar dat van de professionals onderzocht. Welke hulp en steun vragen families van professionals? Het is van belang dit te weten in verband met de implementatie van de Eigen Kracht-conferentie. Maar ook vanwege de visie dat de professionele hulp bij arbeidstoeleiding (vooral) zou moeten bestaan uit het verlenen van diensten en faciliteiten.

Gewenste steun en hulp van professionals

In alle onderzochte plannen vraagt de familie om enige vorm van professionele ondersteuning. Het komt dus niet voor dat de familie denkt het zonder steun en hulp af te kunnen. Er zijn 39 afspraken gemaakt waarbij professionals nodig zijn. Dat is 5,6 per plan.

In tabel 5.19 is te zien met welk leefgebied de in het plan gemaakte afspraken te maken hebben. Er is te zien dat er niet alleen afspraken gemaakt worden over werk en school.

Tabel 5.19 Afspraken per leefgebied

Leefgebied	Aantal afspraken
Onderwijs	10
Gezondheid	7
Werk	4
Financiën	4
Vrijtijdsbesteding	2
Opvoeding	1
Wonen	1
Diversen	10
Totaal	39

In de plannen staan tien afspraken over onderwijs waarbij hulp van professionals gewenst is. Deze hulp verwacht men vooral van de school te krijgen. Het gaat om voorlichting over opleidingsmogelijkheden (2x), periodieke gesprekken met de jongere om de vinger aan de pols te houden (2x), (snuffel)stage, nazorg, hulp bij het maken van verslagen, huiswerkbegeleiding, contact met het UWV en het opgeven van een jongere voor een opleiding.

In de plannen staan zeven afspraken over gezondheid waarbij de hulp van professionals gewenst is. Het gaat hier vooral om het volgen van cursussen (weerbaarheid, assertiviteit, zelfstandigheid) en het laten doen van onderzoek (persoonlijkheidstest, IQ-test). Eenmaal gaat het om een behandelingsvraag voor een jongere met een stoornis in het autismespectrum.

Bij de vier afspraken die te maken hebben met werk gaat het om het inschrijven bij het CWI en het gebruikmaken van de (test)mogelijkheden van het CWI, gebruikmaken van de diensten van een bureau dat passend werk zoekt en informatie geven over de mogelijkheden voor een gesubsidieerde baan.

Bij de vier afspraken die te maken hebben met financiën gaat het om het aanvragen van een persoonsgebonden budget (PGB), bijzondere bijstand en andere gemeentelijke regelingen voor mensen met een beperking (bijvoorbeeld speciale pas voor openbaar vervoer).

Gezien het geringe aantal laten we een nadere beschrijving van de afspraken over vrijetijdsbesteding (2), opvoeding (1) en wonen achterwege. Wel gaan we in op de tien afspraken die onder diversen vallen. Dit zijn alle voortgangsafspraken. De familie vraagt professionals (meestal de aanmelder) aanwezig te zijn bij een evaluatie of om een voortgangsbespreking te houden.

Zoals gezegd zijn er bij 39 afspraken professionals nodig. Om de afspraken te kunnen uitvoeren wordt er 43 keer een beroep op een instantie gedaan. Uit tabel 5.20 wordt duidelijk van welke organisaties de professionals zijn van wie de families hulp en steun verwachten.

Tabel 5.20 Organisaties van wie ondersteuning verwacht wordt

Organisatie	Aantal
School (inclusief ROC)	12
Maatschappelijk werk (niet van school)	9
MEE	8
Gemeente (RMC)	5
CWI	2
Diversen	4
Onbekend	3
Totaal	43

54

Onder diversen vallen de organisaties die slechts een keer genoemd zijn: de huisarts, Riagg, een arbeidsbemiddelingsbureau, een LVG-project.

De meest genoemde organisatie is de school. Het gaat hierbij om verschillende functionarissen die op een school werken: docenten, de conciërge, de schoolmaatschappelijk werker, een coördinator.

Voortgang van de uitvoering van het plan

In zes van de zeven plannen heeft de familie afgesproken om na enkele maanden het plan gezamenlijk of met een afvaardiging van de aanwezige deelnemers te evalueren. Sommige families hebben zich voorgenomen dat zelf te doen, andere willen graag dat er een van de professionals bij aanwezig is.

Zes plannen bevatten eveneens een noodplan, dat wil zeggen dat de familie heeft afgesproken wat te doen als zich onverwachte omstandigheden voordoen. Men heeft afgesproken wie er dan bij elkaar komen om de nieuwe situatie te bespreken.

5.7 Follow-up

Het maken van een plan is een belangrijke stap, de uitvoering daarvan een andere. Hoe is de uitvoering van de plannen verlopen en wat vinden de direct betrokkenen daarvan?

In deze paragraaf schetsen we eerst per zaak het verloop van de uitvoering. Hierbij is gebruikgemaakt van de aanmeldingsgegevens, het plan, het follow-upformulier na drie maanden en de interviews na zes maanden. Er worden zes zaken geschetst; de zevende was aan het einde van de onderzoeksperiode nog te kort geleden om een drie- of zesmaandenfollow-up te kunnen doen.

De namen die in deze schetsen worden gebruikt zijn vanwege de privacy gefingeerd.

Daarna komen de directbetrokkenen zelf aan het woord en geven we weer hoe respectievelijk de jongeren, de ouders, de andere leden uit familie en netwerk en de professionals tegen de Eigen Kracht-conferentie aankijken en het proces dat daardoor al dan niet op gang is gebracht. Een half jaar na de Eigen Kracht-conferentie zijn 34 personen geïnterviewd van zes zaken.

Korte schets per zaak

Mark

Het ging in deze conferentie over Mark, een 23-jarige Nederlandse jongen die bij zijn ouders woont. De conferentie gaat over de vragen: hoe kunnen wij Mark helpen om meer zelfstandig te worden en meer zelfvertrouwen te krijgen? De zaak is naar Eigen Kracht verwezen door MEE. De Eigen Kracht-conferentie duurt vijf uur. Er zijn zeven mensen aanwezig.

Het plan bestaat uitsluitend uit zaken die Mark zelf gaat doen, met ondersteuning van zijn hulpverlener van MEE. Mark gaat via de huisarts een IQ-test en een persoonlijkheidstest laten doen. Hij wil een weerbaarheidstraining gaan volgen, zich inschrijven bij het CWI en contact opnemen met de gemeente (om informatie te krijgen over gesubsidieerde banen). Zijn moeder zal hem ook ondersteunen bij het uitvoeren van het plan. De aanwezige familieleden vonden het erg jammer dat er niet meer deskundigen aanwezig waren tijdens de Eigen Kracht-conferentie. Dat was zo doordat de Eigen Kracht-conferentie op zaterdag was.

Na drie maanden blijken alle aanwezigen van mening dat het plan is uitgevoerd.

Na zes maanden blijkt Mark in een arbeidsre-integratieproject te zitten en in het kader daarvan een paar dagen te hebben gewerkt via een uitzendbureau. De uitslagen van de testen zijn nog niet binnen, met name zijn vader is hier zeer teleurgesteld over. De jongen geeft zelf aan meer zelfvertrouwen te hebben. Volgens hem komt dat door deelname aan het project. Zijn moeder en tante beamen dit, maar zeggen ook dat het wel nodig blijft om achter hem aan te zitten omdat hij weinig eigen initiatief neemt. Er is nog geen gezamenlijke evaluatie geweest, ook heeft Mark nog geen weerbaarheidstraining gevolgd. Alle aanwezigen hopen vurig dat Mark uiteindelijk een baan vindt en z'n eigen geld kan gaan verdienen. Ze zijn blij dat hij, vooralsnog, door de mensen van het project achter z'n broek wordt gezeten. Zijn broer is van mening dat zijn ouders strenger voor hem moeten zijn. Hij verwacht dat Mark dan pas echt aan de slag gaat en actief op zoek gaat naar een baan.

Margriet

Margriet is een Nederlands meisje van 17 jaar. Ze wordt bij Eigen Kracht aangemeld door RMC Helmond. De conferentie gaat over de vragen: hoe kan Margriet werk vinden en behouden? Wat heeft ze nodig om erachter te komen wat ze wil?

Margriet woont bij haar vader. Haar ouders zijn gescheiden. Ze heeft geen dagbesteding. Ze volgt een begeleidingstraject bij het algemeen maatschappelijk werk (AMW). De Eigen Kracht-conferentie duurt drie tot vijf uur. Er zijn vijf mensen aanwezig.

De deelnemers slagen erin om een plan te maken. In het plan staat dat ze van haar oom en moeder hulp krijgt bij het zoeken naar een geschikte school en het doen van een competentietest bij het CWI. Het AMW wordt gevraagd ervoor te zorgen dat zij een assertiviteitstraining kan volgen. Margriet zal contact opnemen met het ROC om te praten over mogelijkheden. Alle betrokkenen hebben de Eigen Kracht-conferentie als positief ervaren. Margriet vond wel dat de conferentie te lang duurde.

Na drie maanden blijkt het plan volgens alle betrokkenen ten dele te zijn uitgevoerd. Moeder heeft haar dochter geholpen met inschrijvingen bij uitzendbureaus. Ook heeft Margriet een test bij het CWI gedaan. Tijdens de conferentie zijn er afspraken gemaakt voor een eerste evaluatie, en twee medewerkers van RMC regio Helmond zouden contact onderhouden met familie; het is onduidelijk of deze afspraken zijn nagekomen.

Na zes maanden is de situatie als volgt. De hulpverlener van het AMW heeft het begeleidingstraject afgerond. Het is hem niet gelukt Margriet te motiveren om werk te zoeken en haar te begeleiden naar een baan. Ze is niet gestart met een assertiviteitstraining. Ze heeft via een uitzendbureau heel kort in een fabriek gewerkt en heeft onlangs een uitkering aangevraagd. Margriet heeft de afspraken met de mensen van het ROC afgebeeld. Er is wel een IQ-test gedaan. Vader geeft na zes maanden aan dat hij zich zeer onmachtig voelt en niet weet hoe hij zijn dochter kan motiveren. Moeder verwijt vader dat hij zijn dochter te weinig stimuleert om te gaan werken. Vader en MEE hebben geadviseerd dat Margriet hulp gaat zoeken bij de GGZ. Margriet wil dit niet. Ze weet niet wat voor werk ze wil doen, maar ze weet zeker dat ze niet meer naar school wil.

56

Manuel

Een 18-jarige Kaapverdiaanse jongen wordt aangemeld door MEE. De conferentie gaat over de vragen: hoe krijgt Manuel werk en hoe houdt hij werk om financieel onafhankelijk te worden en te blijven?

Manuel woont bij zijn ouders en volgt praktijkonderwijs. De Eigen Kracht-conferentie duurt drie tot vijf uur. Er zijn veertien mensen aanwezig.

De deelnemers slagen erin om een plan te maken. In het plan staat dat een bemiddelingsbureau Manuel zal blijven helpen bij het vinden van werk. Hij gaat zorgen dat hij op tijd opstaat en uitgeslapen en gemotiveerd op zijn werk verschijnt. Hij zal hierbij geholpen worden door verschillende familieleden; zijn tantes gaan hem uit bed bellen. De stagecoördinator van zijn huidige school zal, na afronding van de school, nog een jaar beschikbaar blijven voor hulp. MEE blijft begeleiding bieden aan het gezin en zal Manuel in de toekomst helpen bij het vinden van eigen woonruimte. Er is afgesproken om na drie maanden bij elkaar te komen om het plan te evalueren.

Na zes maanden is de situatie als volgt. Manuel heeft tijdelijk een baantje bij een autowasserij gehad en is door familieleden geholpen om tijdig op te staan. Dat is ruim twee maanden goed gegaan. Toen werd hij ziek en is hij gestopt met het baantje. Hij heeft momenteel geen werk. Volgens de familie was Manuel de eerste maanden na de Eigen Kracht-conferentie gemotiveerd, maar dat is minder geworden. Manuel erkent dat. Er heeft geen evaluatiebijeenkomst plaatsgevonden; niemand heeft het initiatief genomen. Manuel heeft een Wajong-uitkering. Er staat een afspraak gepland met een re-integratiebedrijf om hem te helpen bij het vinden van een baan.

Marilou

Een 17-jarig Nederlands meisje wordt aangemeld door de schoolmaatschappelijk werker. De conferentie gaat over de vraag: wie kan mij helpen om wat meer zelfvertrouwen en doorzettingsvermogen te krijgen om straks aan het werk te kunnen?

Marilou heeft een leerachterstand en woont bij haar vader. Haar moeder is overleden. Ze zit op een praktijkschool op mbo-niveau en volgt stage. De Eigen Kracht-conferentie duurt drie tot vijf uur. Er zijn twintig mensen aanwezig.

De deelnemers slagen erin om een plan te maken. In het plan staat dat Marilou aangemeld wordt bij MEE en via hen geholpen wordt met motivatie, stimulering en activering. Ook zal zij via MEE gesprekken en cursussen kunnen volgen voor diverse andere zaken die moeilijk zijn voor haar (zelfvertrouwen en zelfstandigheid). MEE zal tevens de vader van Marilou ondersteunen en handvatten aanreiken met betrekking tot de opvoeding. De school zal Marilou blijven begeleiden

bij het vinden van snuffelstages en contact leggen met het UWV voor het aanvragen van een Wajong-uitkering. Marilou zal regelmatig gesprekken blijven voeren met de schoolmaatschappelijk werkster, meer in het huishouden oppakken, meer buiten de deur gaan ondernemen, letten op haar taalgebruik en actief zoeken naar een nieuwe stage en werkplek. Een van de afspraken die de familie en het netwerk zullen uitvoeren is dat een familielid haar zal helpen met het vinden van een bijbaantje.

Na drie maanden blijkt het plan volgens alle betrokkenen ten dele uitgevoerd.

Na zes maanden is de situatie als volgt. Marilou heeft geen baan. Volgens één familielid is er niets terechtgekomen van het plan, volgens drie andere familieleden is Marilou minder geïsoleerd, pakt ze meer dingen op en let ze meer op haar taalgebruik, maar lukt het haar niet om de andere afspraken uit het plan na te komen. Sinds ze begeleiding krijgt van MEE, wordt de begeleiding van de schoolmaatschappelijk werkster afgebouwd. De Wajong-uitkering is niet aangevraagd. Vader is gestart met een cursus opvoedingsvaardigheden. Omdat er nog geen nieuwe stage voor het meisje gevonden is, volgt ze twee dagen per week een project *Begeleid leren-werken* bij het arbeidstrainingscentrum.

57

Marcel

Een 17-jarige Nederlandse jongen wordt aangemeld door MEE. De conferentie gaat over de vraag: wat is er in de toekomst voor mij nodig wat betreft scholing, werk, wonen, vrijetijdsbesteding en begeleiding? Marcel heeft een autistische stoornis, woont bij zijn ouders en gaat naar school.

Op de Eigen Kracht-conferentie zijn 21 mensen aanwezig. De deelnemers slagen erin om een plan te maken. In het plan staat dat MEE gaat onderzoeken of de jongen aangemeld kan worden voor een behandelingscentrum voor jongeren met een stoornis in het autismespectrum en of er een persoonsgebonden budget (PGB) kan worden aangevraagd. Marcel wordt aangemeld voor de beroepsbegeleidende leerweg (BBL). Een leraar van school blijft Marcells vertrouwenspersoon, twee andere docenten blijven hem begeleiden met zijn huiswerk. Weer iemand anders van school biedt Marcel de mogelijkheid om twee keer per maand in het praktijklokaal te komen werken. Marcel gaat wekelijks werken bij een helpproject voor jongeren met een lichte handicap. Zijn bijbaantje in een kwekerij houdt hij aan.

Na drie maanden blijkt de uitvoering van het plan goed te lopen. Volgens de aanmelder en een familielid is het ten dele uitgevoerd, volgens Marcel en twee andere familieleden helemaal.

Na zes maanden is de situatie als volgt. Marcel is na zijn examen dagelijks bij de kwekerij gaan werken waar hij een bijbaantje had. Hij gaat wekelijks naar het helpproject en is niet aangemeld voor de BBL. De plaatsing op het behandelingscentrum is nog net niet rond en in plaats van een PGB is er een indicatie voor jeugdzorg aangevraagd.

Marino

Een 17-jarige Antilliaanse jongen wordt aangemeld door MEE. De conferentie gaat over de vragen: wat hebben wij nodig om Marino aan het werk te zetten en waarmee kunnen wij helpen? Marino heeft het syndroom van Down en woont bij zijn moeder. Hij gaat naar school en het gezin krijgt begeleiding van MEE. Op de Eigen Kracht-conferentie zijn zeventien mensen aanwezig. De deelnemers slagen erin om een plan te maken. In het plan staat dat familieleden hem gaan

helpen om zijn sociale omgeving uit te breiden. Er worden tevens een OV-kaart en een Rotterdampas aangevraagd. De maatschappelijk werker biedt hulp bij het aanvragen van bijzondere bijstand en geeft begeleiding indien nodig. Een vriend gaat Marino helpen bij het reizen met het openbaar vervoer. De school blijft de jongen nog twee jaar begeleiden en gaat op zoek naar een stageplek. Ook gaat bekeken worden of Marino, zodra hij 18 is, een Wajong-uitkering kan krijgen. MEE vertelt over allerlei mogelijkheden van vrijetijdsbesteding. Er zal door familieleden een SOS-ketting gekocht worden zodat de jongen zijn persoonlijke gegevens altijd bij zich heeft. Er is afgesproken om na drie maanden bij elkaar te komen om het plan te evalueren. Na drie maanden blijkt het plan volgens alle betrokkenen nog niet geheel uitgevoerd. Na zes maanden is de situatie als volgt. Marino heeft nog geen vrijetijdsbesteding buitenshuis. Dit komt door wachtlijsten. Het gezin krijgt nog steeds begeleiding van de maatschappelijk werker uit de buurt. De SOS-ketting is gemaakt en de Wajong-uitkering is aangevraagd. Er heeft geen evaluatiebijeenkomst plaatsgevonden. Sinds de Eigen Kracht-conferentie ondervindt Marino's moeder veel steun van mensen uit haar netwerk. Maar ze vindt dat ze er nog niet zijn en heeft een tweede Eigen Kracht-conferentie aangevraagd.

Mening en ervaringen van deelnemers aan de Eigen Kracht-conferenties

Zes maanden na de Eigen Kracht-conferentie is er gesproken met 34 personen die aan de conferentie hebben deelgenomen. In tabel 5.21 is te zien met wie gesproken is en hoe lang de interviews gemiddeld duurden.

Tabel 5.21 Gemiddelde duur van de interviews

Personen	Aantal	Gemiddelde duur
Jongeren (hoofdpersoon)	5	50 minuten
Ouders	9	74 minuten
Leden van familie en netwerk	10	61 minuten
Professionals	10	47 minuten
Totaal	34	58 minuten

Er zijn drie vragenlijsten gebruikt met voornamelijk open vragen; een lijst voor ouders en familieleden, een lijst voor de jongeren en een lijst voor de professionals (zie bijlage 4). Er zijn vragen gesteld over de uitvoering van het plan, het al dan niet optreden van effecten en de tevredenheid van de deelnemer. De opmerkingen over de uitvoering van het plan zijn ook verwerkt in de korte schetsen uit paragraaf 5.5.

Mening en ervaring van jongeren

We hebben gesproken met twee meisjes en drie jongens. Ten tijde van het interview waren zij 17, 18 (3x) en 23 jaar. Een van de jongeren had een niet-Nederlandse achtergrond. Voor de meeste jongeren was het lastig om te bedenken hoe de Eigen Kracht-conferentie ook alweer gegaan was. Hetzelfde geldt voor de uitvoering van het plan. Vaak wisten ze niet meer precies wat er wanneer was afgesproken of gebeurd, maar wel of het was gebeurd. Zij konden

goed vertellen hoe het nu met hen is en waarmee zij bezig zijn. Bij expliciete vragen naar effecten en verschillen waren hun antwoorden vaak vaag, maar in de antwoorden op andere vragen vertelden zij veelal spontaan over wat er wel en wat er niet veranderd is.

Over de Eigen Kracht-conferentie zelf zijn de jongeren op een na positief. Ze vonden de sfeer prettig, hadden het gevoel dat er naar hen geluisterd werd en vonden het fijn dat ze met familie waren. De persoon die niet positief was over de conferentie vertelde dat het te veel was om te kunnen verwerken. Het leidde ertoe dat zij had toegestemd in een plan dat ze eigenlijk niet wilde, maar daar kwam ze pas achteraf achter. Deze jongere had de regie tijdens de Eigen Kracht-conferentie niet voldoende in handen. Wel daarna, toen ze meer tijd had gekregen om alles te bedenken.

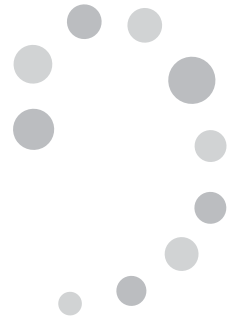
De andere jongeren vertellen over de manier waarop ze geparticipeerd hebben en hoe zij bijgedragen hebben aan het maken van het plan.

Enkele uitspraken over de Eigen Kracht-conferentie en de participatie van de jongeren:

- 'Ik kon meepraten. Gewoon mijn eigen mening geven. Ik sla me er meestal wel doorheen. Mijn ouders waren er om mij te helpen. Ik vond het wel goed gaan.'
- 'Ik hoorde van iedereen wat ze van me vonden. En ik heb mijn ding ook kunnen zeggen. Ze hebben me wel een hart onder de riem gestoken.'
- 'Langdradig. Ik vond het veel te lang. Je hoort heel veel en dan moet je meteen een beslissing nemen. Dat kan niemand. Je moet vlug-vlug alles bedenken, iedereen bedenkt plannen met je familie. Later dacht ik: dat zie ik me niet doen. Al die ideeën hielpen dus niet. (...) Ik heb geluisterd. Ik heb ook wel eens wat gezegd maar niet zo veel. Ik ben niet zo'n prater. (...) Naderhand vond ik het niks meer, maar toen dacht ik: ik kan het proberen. Zo'n bijeenkomst kan wel als je weet wat je wilt, maar als je het niet weet is het niks.'
- 'Ik vond de Eigen Kracht-conferentie wel apart. Het is wel beter. Met familie bij elkaar en over mij praten. Zo merk ik dat mijn familie me wil helpen om werk te zoeken en aan het werk te blijven.'

Welke effecten heeft de Eigen Kracht-conferentie gehad? Op een na maken de jongeren geen onderscheid tussen de effecten van de conferentie (bijeenkomst) en de uitvoering van het plan. In onderstaande opsomming staan de effecten die door de jongeren worden genoemd. Tussen de haakjes staat het aantal keren dat zij genoemd worden:

- meer steun en belangstelling ervaren van familie (3x)
- tijdelijk werk gekregen (3x)
- vast werk gekregen (1x)
- stage goed afgerond (1x)
- zelfstandiger geworden (3x)
- meer zelfvertrouwen (1x)
- meer opkomen voor jezelf (1x)
- meer helpen in huis (2x)
- meer contacten met anderen (3x)
- niet meer over problemen op het werk praten (1x)
- minder vloeken en schelden (in aanwezigheid van vader) (1x)

- actiever geworden (4x)
- doelgerichter op weg naar een baan (1x)
- passende begeleiding gekregen (3x).

Enkele citaten ter toelichting:

- 'Ik vind mezelf wel zelfstandiger en meer zelfverzekerd. Dat komt door het meedoen aan het project. Ik kom meer voor mezelf op.'
- 'Ik heb meer kans op een baan. Niet direct door Eigen Kracht, maar wel indirect. Ze zitten er niets voor niks bij, dacht ik toen. Ze willen me gewoon zien werken en mijn eigen brood verdienen. Ik dacht: ik moet wel als ze allemaal voor mij komen en willen dat ik werk.'
- 'Ik ga veel uit en heb genoeg vriendinnen. Vroeger zat ik altijd op de bank thuis. Ik schaamde me. (...) Mijn broer heeft het me geleerd. Hij zei dat ik mee uit moest. Dan wees hij me iemand aan en zei: "Met die moet je praten, die is aardig. Dan zeg je: Hallo." Dat heb ik gedaan en nu kan ik met iedereen praten. (...) Mijn neven en nichten zitten er ook bij. Als die vroeger bij ons thuis kwamen vond ik hen vreemd en wilde ik de kamer niet in. (...) Ik ben er wel trots op dat ik dat stap voor stap geleerd heb. Nu kan ik zelf ergens achteraan. Of bellen. Dat durfde ik nooit.'
- 'Ik kijk in de buurtkrant naar vacatures en op het internet. Dat doe ik verder zelf nu op eigen kracht.'
- 'Ik ben het meest tevreden dat ik werk heb. Dan heb je zekerheid. En je kunt geld verdienen. Daar gaat het mij om. Ik moet zo meteen mijn rijlessen betalen. En het is er gezellig. Ze zijn aardig op mijn werk.'

60

Alle jongeren zeggen dat een Eigen Kracht-conferentie niet zinvol is als de hoofdpersoon zich niet volledig gaat inzetten om er wat van te maken. Ze vinden dat het succes van henzelf afhangt:

- 'Ik heb niet meer kans op een baan en dat ligt aan mijzelf. Ik moet gewoon zelf veranderen, ervoor gaan. Bij de meeste stages gaat het een paar weken goed en dan denk ik: bekijk het maar. Dan wil ik niet meer. Dat ligt niet aan Eigen Kracht of mijn familie, maar aan mijzelf.'
- 'Ik vond het een goed plan. Ik dacht we dat het moeilijk zou worden, maar ik wou ervoor gaan en mijn baan houden.'
- 'Een Eigen Kracht-conferentie heeft alleen zin als je je eigen leven thuis wilt veranderen.'
- 'Eigenlijk heeft het alleen zin als je een idee hebt om iets te doen wat je zou willen. Ik wist niet wat ik wilde. Ik weet het nu nog niet en ik zal er wel nooit achterkomen wat ik leuk vind.'

Mening en ervaring van ouders

Er zijn negen ouders geïnterviewd: vier vaders en vijf moeders. Opvallend is dat de ouders niet alleen vertellen over hoe het hun kind is vergaan, maar ook over hoe zwaar zij het vinden hun kind te begeleiden en wat er voor hen belangrijk is om hun ouderrol goed te kunnen vervullen. De ouders kunnen over het algemeen goed aangeven wat er met de uitvoering van het plan is gebeurd en hoe de stand van zaken is.

Vijf van de negen geïnterviewde ouders kijken zonder meer positief terug op de Eigen Kracht-conferentie. Vier respondenten hebben gemengde gevoelens, die vooral zijn ontstaan door de

moeizame uitvoering van het plan. Slechts twee ouders vertellen dat er een evaluatie van het plan heeft plaatsgevonden. Twee anderen vonden een evaluatie niet nodig omdat er nog geen voortgang was geboekt (wachtend op de uitslag van een test). Zes ouders menen dat het zinvol was geweest als de Eigen Kracht-coördinator (2x) of de aanmelder (3x MEE, 1x school) het initiatief had genomen tot een evaluatiebijeenkomst.

Op twee ouders na zeggen alle respondenten dat ze andere ouders een Eigen Kracht-conferentie zouden aanraden. Als belangrijkste redenen hiervoor noemen zij dat als meer mensen op de hoogte zijn er meer mensen kunnen steunen, dat meer aanwezigen meer ideeën hebben en dat er door een conferentie meer informatie over (hulp)mogelijkheden op tafel komt.

Als de ouders hun ervaringen over de Eigen Kracht-conferentie vertellen, noemen zij meerdere kwesties die hen in positieve of negatieve zin zijn opgevallen. Hierna volgt een opsomming van deze onderwerpen. Tussen de haakjes staat het aantal keren dat ze zijn genoemd. De ouders laten zich 28 keer in positieve zin over de Eigen Kracht-conferentie uit en 14 keer in negatieve zin.

61

Positieve uitlatingen over de Eigen Kracht-conferentie:

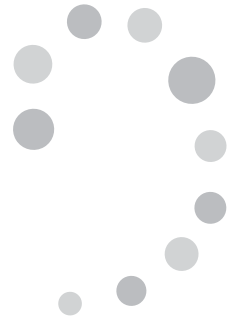
- goed gesprek, goede sfeer (4x)
- goed plan (4x)
- deskundige coördinator (4x)
- goed verzorgd (5x)
- samenzijn met familie en bekenden (3x)
- iedereen kon ideeën geven en meepraten (5x)
- inzet aanwezigen (3x)

Negatieve uitlatingen over de Eigen Kracht-conferentie:

- dat de coördinator geen voorzittersrol speelt tijdens het besloten gedeelte (2x)
- vraag voor de conferentie was te ruim (1x)
- plan viel tegen (1x)
- informant van MEE had te weinig toegevoegde waarde (3x)
- minder lange voorbereidingsgesprekken (1x)
- nerveuze Eigen Kracht-coördinator (1x)
- coördinator moet geen opmerkingen maken over anderen of andere conferenties (1x)
- aanwezige maatschappelijk werker werd meerdere malen gestoord door telefoontjes (1x)
- te weinig informanten aanwezig (2x)
- folder Eigen Kracht te weinig toegesneden op deze doelgroep (1x)
- Eigen Kracht-coördinator moeilijk te verstaan (1x)
- beter niet op zaterdag (in verband met aanwezigheid professionals) (1x).

Ter toelichting laten we hier een aantal ouders over bovenstaande onderwerpen aan het woord:

- 'Verder dacht ik toen: niet bij ons thuis, wat een flauwekul, maar achteraf had de Eigen Kracht-coördinator gelijk. Het was gemakkelijker voor ons zo. Je hebt niet al die mensen te gast.'
- 'Het was een hele goede coördinator, uitermate geschikt voor dit werk, direct hard aan de slag en een goed gevoel ervoor, praktisch. Maar toen we haar nodig hadden ging ze weg. In

de tweede fase van de Eigen Kracht-conferentie had ze er moeten zijn. Zij is veel meer capabel om mensen af te remmen en dat was nodig.'

- 'Ik raad families aan wel een Eigen Kracht-conferentie te doen. Absoluut wel. Het is een heel goed idee. Je moet die gok wagen en er het beste van hopen.'
- 'Ik had meer verwacht van MEE of van de begeleidster. Ik dacht dat zij meer wisten over de mogelijkheden van trajecten, en meer deskundigen zouden inschakelen. Ik had meer informatie verwacht.'
- 'Verder viel me wel op dat het over hem ging maar dat er veel over hem gepraat was terwijl hij er zelf bij zat en niet betrokken was. Daar was mijn zus gelukkig heel goed in. Die vroeg steeds aan hem: hoe denk jij erover? Dat werkte wel. Verder was alles goed georganiseerd.'
- 'Toen de Eigen Kracht-coördinator later nog een keer belde leek ze teleurgesteld. Ze zei: "Het lijkt wel alsof wanneer je met sociaal zwakkeren dit organiseert, ze meer voor elkaar over hebben." Dat vond ik niet fijn om te horen.'
- 'Bij hem (een jongere met een beperking) moet je de groep niet te groot maken, anders laat hij zich misschien overrulen.'
- 'Het was heel emotioneel voor hem. Wat uit de verf kwam was het gebrek aan zelfvertrouwen. Hij denkt dat hij zijn school alleen gehaald heeft door de begeleiding van zijn ouders. Dat hij dat niet zelf heeft gehaald. Maar hij heeft dan thuis wel alles met ons doorgenomen, hij heeft toch zelf de toetsen moeten maken. En die heeft hij altijd gehaald.'
- 'Het probleem wordt zo wel van alle kanten bekeken. Als je het beperkt houdt tot je eigen kring, is er toch vaak een subjectief oordeel. Er is toch een bepaalde vorm van objectiviteit. Je zou ook kunnen zeggen: er zijn een heleboel mensen die de weg in zorgland niet kennen, de een is er handiger in die weg te vinden dan de ander. Dus dan is het goed om een Eigen Kracht-conferentie te houden. Samen weet je meer.'

Net als bij de jongeren maken ook de ouders vaak geen onderscheid tussen de effecten van de conferentie (bijeenkomst) en de uitvoering van het plan. Meer dan de jongeren spreken ouders hun teleurstelling uit omdat sommige mensen hun afspraken niet zijn nagekomen ('De Wajongpapieren zijn ook te laat de deur uit, school zit daar niet op tijd achteraan. Daar heb ik zelf school in moeten stimuleren') of omdat hun kind toch niet in beweging te krijgen was ('Het is bij ons niet gelukt, maar dat ligt niet aan de Eigen Kracht-conferentie maar aan hemzelf').

In de hierna volgende opsomming staan de effecten op de situatie van ouders en kind die door de ouders worden genoemd. Zij noemen 29 effecten op de situatie van hun kind en 16 effecten op hun eigen situatie. Tussen de haakjes staat het aantal keren dat het betreffende onderwerp is genoemd.

Effecten op de situatie van het kind:

- krijgt nu de behandeling die nodig is (2x)
- heeft werk gevonden (2x)
- tijdelijk werk gevonden (3x)
- meer vrijetijdsbesteding (3x)
- meer het gevoel van waarde te zijn omdat er zo veel mensen kwamen en zijn (2x)
- meer contact met (een aantal) familieleden (2x)

- meer contact met leeftijdgenoten (minder eenzaam) (4x)
- meer sociale vaardigheden geleerd (3x)
- meer helpen in huis (2x)
- actiever geworden (2x)
- meer zelfvertrouwen (1x)
- zelfstandiger geworden (1x)
- minder liegen (1x)
- meer praten (1x)

Enkele toelichtingen daarop:

- 'Hij is positiever doordat er zo'n grote kring van mensen om hem heen is.'
- 'Het gaat vooruit met haar. Ik kan wel merken dat het steeds beter wordt. Soms helpt ze in huis, ze gaat meer aanpakken. Bijvoorbeeld koffiezetten zonder dat ik het vraag. Ze wil wel, maar het gaat stapsgewijs.'
- 'Hij is van school af en is gaan werken. Doordeweeks werkt hij alle dagen.'
- 'Hij heeft meer zelfvertrouwen. Dat komt door de training die hij krijgt in dat arbeidsproject.'
- 'Hij heeft wel even wat meer gedaan, zoals naar uitzendbureaus en het CWI. Maar dat is weer ingezakt.'
- 'Ze praat meer over wat er gebeurt. Vroeger zat ze in haar eentje te huilen achter de pc, dan wist je niet wat er was, want ze praatte niet.'

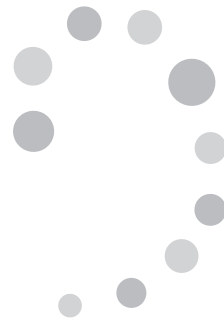
Effecten op de situatie van de ouder:

- minder belasting van ouders (2x)
- in contact gekomen met een goede (ouders steunende) hulpverlener (4x)
- zicht gekregen op betrouwbaarheid van hulpverleners (1x)
- meer wegwijs geworden in de maatschappij (1x)
- meer steun en belangstelling van familie en netwerk (3x)
- last van iemand uit het netwerk die zich opdringt (1x)
- versterking van het gevoel van eenzaamheid: minder steun dan toegezegd (teleurstelling) (2x)
- andere aanpak van het kind: proberen het kind meer zelf te laten doen (1x)
- houvast aan plan in het begeleiden van het kind (1x).

Enkele toelichtingen daarop:

- 'We hebben veel gehad aan de vrouw die de testen heeft uitgevoerd. Een heel fijn persoon. Ze dacht mee en deed alles snel.'
- 'Met mijn zus heb ik sindsdien een goed contact. Ze weet nu meer, dat is gemakkelijker. Ze snapt wat er loos is. Zij vond het fijn om erbij te zijn. Hoe meer je weet van zijn stoornis, hoe makkelijker het is om hem te helpen.'
- 'Degene uit het netwerk stond als aanspreekpunt in het plan. Hij dringt zich op. Hij is mij gaan irriteren. Er is veel contact op zijn initiatief en ieder telefoontje duurt uren. Door zijn domheid werpt hij zich op als vertrouwenspersoon voor mij en mijn zoon. Het is vervelend en irriterend.'
- 'We krijgen nu wel meer steun en begrip, omdat de mensen er meer van weten.'

- 'Als de Eigen Kracht-conferentie er niet was geweest, was ik alleen blijven proberen want het was: ik alleen. Nu zijn we samen. Ik heb hulp.'
- 'Het duurt lang als ik iets vraag. Als ik hulp zoek, wil ik dat ik hulp krijg. Als ik zie dat hulpverleners niets doen, dan houd ik op.'
- 'Ik kon thuis refereren aan het plan en zeggen: "Kijk, al die mensen waren er voor jou, die zorgen voor je en die houden van je." Dat was voor hem een geweldige oppepper.'

Mening en ervaring van leden van familie en netwerk

We hebben 10 interviews gehouden met personen uit familie en netwerk die aan een van de Eigen Kracht-conferenties hebben deelgenomen. Het betreft: 3 broers, 2 (schoon)zussen, 2 tantes en 1 oom, 1 neef en 1 vriend.

Als de leden van familie en netwerk hun ervaringen over de Eigen Kracht-conferentie vertellen, noemen zij meerdere kwesties die hen in positieve of negatieve zin zijn opgevallen. Hieronder een opsomming van deze onderwerpen. Tussen de haakjes staat het aantal keren dat ze zijn genoemd. De ouders laten zich 22 keer in positieve zin over de Eigen Kracht-conferentie uit en 11 keer in negatieve zin.

Positieve uitlatingen over de Eigen Kracht-conferentie:

- goede uitleg (1x)
- goede sfeer (2x)
- goede coördinator (organisatievermogen) (3x)
- verzorging eten en drinken (1x)
- kon zelf goed helpen tijdens de bijeenkomst (2x)
- kon zelf hulp aanbieden (1x)
- gezamenlijke inbreng (2x)
- goede informatie van professionals (2x)
- bedankkaartjes na afloop (1x)
- goed plan (7x).

Negatieve uitlatingen over de Eigen Kracht-conferentie:

- te veel mensen (2x)
- 'eigen' agenda van sommige aanwezigen (2x)
- rumoerig en rommelig (4x)
- geen laptop (1x)
- te lang(1x)
- kwam te weinig uit (1x)

Ter toelichting laten we hier een aantal familieleden aan het woord over bovenstaande onderwerpen:

- 'Ik kon goed helpen. Ik heb alles opgeschreven, ik heb meegeholpen ideeën aan te dragen, ik was steeds aanwezig en heb meegedacht en vragen gesteld.'

- 'Toen de mensen van Eigen Kracht er nog bij waren, toen was het wel rustig. Daarna, toen we onder elkaar waren, was het rommelig. (...) Het plan vond ik wel goed. Maar ik dacht wel: als je zo eigenwijs bent, helpt een plan dan?'
- 'We hadden een laptop moeten hebben. Dan hadden we tijdens de conferentie op internet kunnen zoeken. We hadden best veel ideeën waarvan we niet wisten of het kon of bestond.'
- 'Samen brainstormen is goed. We konden de inzichten en ideeën samen onderzoeken. Er is een positieve druk om tot iets te komen. Samen weet je meer dan in je eentje. Dat is het goede eraan.'
- 'Ik vond het allemaal wel goed georganiseerd.'

65

Net als bij de ouders en jongeren maken de familieleden vaak geen onderscheid tussen de effecten van de conferentie (bijeenkomst) en de uitvoering van het plan.

In onderstaande opsomming staan de effecten op de situatie van de hoofdpersoon, die familie en netwerk hebben waargenomen. Zij wonen vaak niet in hetzelfde huis als de hoofdpersoon en de ouders, waardoor ze er minder bovenop zitten. Maar uit alles blijkt dat er wel voldoende contact is om veranderingen te kunnen waarnemen. De respondenten noemen achttien effecten op de situatie van de jongere. Tussen de haakjes staat het aantal keren dat het betreffende onderwerp is genoemd.

Effecten op de situatie van het kind:

- minder vloeken en grove taal (2x)
- meer sociale contacten (2x)
- actiever (2x)
- doet meer mee met huishoudelijke klusjes in huis (1x)
- zelfstandiger geworden (2x)
- verstandiger geworden (1x)
- praat thuis over problemen in plaats van op het werk (1x)
- gegroeid in sociale vaardigheden (1x)
- meer zelfvertrouwen (2x)
- heeft een paar maanden gewerkt (1x)
- meer betrokkenheid van en overleg met familie (1x)
- passende hulp (psycholoog) (1x)
- volgt re-integratietraject (2x)

Enkele toelichtingen daarop:

- 'Ze is gezelliger en opener tegen vrienden. In het café gaat ze bijvoorbeeld gewoon bij iemand staan meepraten. Dat deed ze vroeger niet. Dat komt doordat wij haar hebben meegenomen. Zonder plan zou dat minder snel zijn gegaan. We konden ons beroepen op het plan dat ze mee zou gaan, en dat hielp wel.'
- 'Ze heeft te laat gesolliciteerd, pas aan het eind van de vakantie. Maar toen was alles al weg. Ze kijkt nu wel op internet en in de krant naar vacatures.'

- 'Ze heeft wel meer zelfvertrouwen gekregen, maar dat komt doordat ze nu een vriendje heeft. Voor de Eigen Kracht-conferentie ging ze nooit ergens heen en nu wel. Het heeft er wel en niet mee te maken. En ze is ook ouder geworden.'
- 'Als de Eigen Kracht-conferentie er niet geweest was, zou ze nog steeds op de bank zitten.'

Ondanks de effecten die de familieleden noemen, zijn er ook teleurstellingen. Die teleurstellingen zijn het meest gericht op de jongere voor wie de Eigen Kracht-conferentie werd gehouden. Er zijn effecten, maar er is ook veel niet opgepakt of gelukt. Dit frustrereert de geïnterviewden:

- 'Mijn zus heeft nog steeds een schop onder haar reet nodig, en die krijgt ze niet.'
- 'Haar kennende dacht ik: het wordt toch niks. Ze heeft nergens zin in. Alle hulp is aangeboden, er is zo veel energie in gestopt, maar ze heeft niks aangepakt. Ik heb er later nog met andere mensen over gesproken. Ik weet zeker dat andere mensen het niet met één, maar wel met honderd armen zouden aannemen. Dat meen ik.'

66

De meeste geïnterviewde familieleden hebben ook behoefte aan een betere follow-up van de Eigen Kracht-conferentie:

- 'Het zou misschien wel goed zijn als je na twee maanden nog eens bij elkaar zou komen om te bekijken hoe het gaat. De Eigen Kracht-coördinator zou een klein groepje bij elkaar moeten roepen met de vraag: is er al wat verbeterd? Ik weet wel dat dat niet de opzet is, maar dan had Manja kunnen laten zien wat ze had bereikt.'
- 'Ik had het idee dat die ene middag niet genoeg was. We hadden nog een of twee keer bij elkaar moeten komen. Bijvoorbeeld de dag erna om het plan door te nemen en te oefenen.'
- 'Ze hebben mij niet gebeld. Dat kan goed of slecht nieuws zijn. Ik weet niet of er één aspect is afgezakt, of de hele boel.'

Mening en ervaring van professionals

Tien professionals die bij de Eigen Kracht-conferentie aanwezig waren zijn geïnterviewd. Het betreft vier medewerkers van MEE, drie medewerkers van een school (docent, vertrouwenspersoon, contactpersoon), drie overige hulpverleners (RMC, buurtgericht maatschappelijk werk, schoolmaatschappelijk werk). Zeven van deze personen waren tevens de aanmelder van het gezin bij Eigen Kracht. In één zaak werd de aanmelding door twee personen gedaan. Met beide personen is gesproken.

Alle professionals kijken overwegend positief terug op de Eigen Kracht-conferentie. Zij doen er 25 positieve en 10 negatieve uitlatingen over.

Positieve uitlatingen over de Eigen Kracht-conferentie:

- inhoudelijk goed plan (3x)
- inbreng van iedereen (2x)
- ondersteunend voor de jongere (2x)
- goede sfeer (1x)
- goede verzorging eten en drinken (1x)
- familie meer op de hoogte van de situatie dan professional (1x)

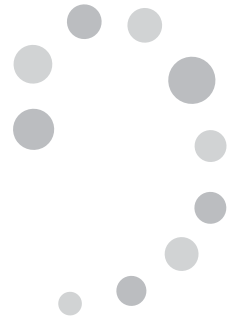
- familie nu meer op de hoogte van de situatie van het gezin (1x)
- goede coördinator (daadkrachtig, enthousiast, snel, gastvrij) (3x)
- situatie van het gezin breed bekeken (1x)
- (groot) aantal aanwezigen (2x)
- steun voor ouder en kind (1x)
- hard gewerkt (2x)
- contact en vertrouwen tussen familie en hulpverleners (1x)
- bruikbare informatie gegeven door professionals (4x)

Negatieve uitlatingen over de Eigen Kracht-conferentie:

- match coördinator en familie niet optimaal (1x)
- afwezigheid van sommige familieleden (1x)
- minder taken in plan voor familie dan verwacht (1x)
- personen van organisaties waren er niet omdat het zaterdag was (1x)
- belangrijke informatiegever was er niet (1x)
- ruimte was te klein (1x)
- meer informatie dan de jongere kon verwerken (1x)
- jongere heeft zich te veel laten beïnvloeden door volwassene (1x)
- namen in het plan verkeerd gespeld (1x)
- andere voorzitter was beter geweest (1x)

Enkele toelichtingen daarop:

- 'In het begin was het onwennig en stroef door de onbekendheid met deze manier van werken. Het was een nuchtere, zakelijke, gereformeerde familie en een heel enthousiaste Eigen Kracht-coördinator. (...) Maar na een minuut of tien zeiden ze: "Laten we maar beginnen", en toen liep het goed.'
- 'Ik kon vanuit mijn begeleidingstraject uitleggen waar dat uit bestond, namelijk motiveren, zelfvertrouwen opbouwen, inzicht geven. Ik heb alleen het eerste deel bijgewoond.'
- 'Ik vond het een valkuil dat alles bij moeder en jongere lag. Het was verder een keurig plan. Alles was onder woorden gebracht en opgeschreven zoals het hoort. Maar er was weinig betrokkenheid van andere familieleden. Ze wilden zelf het kringetje klein houden. De coördinator heeft nog wel geprobeerd het kringetje uit te breiden, maar de ouders wilden dat niet.'
- 'Ze ervoer het als bijzonder prettig dat al die mensen er voor haar waren. Ze vond het ook heel spannend. Het heeft haar opgeleverd dat het contact met de buurvrouw weer hersteld is na een ruzie. Bij een gesprek bij het schoolmaatschappelijk werk kon de buurvrouw ook aanwezig zijn. Vroeger had ze veel aan haar.'
- 'De organisaties waren niet flexibel genoeg om op zaterdag om 10 uur iemand te leveren die informatie wilde geven.'
- 'De Eigen Kracht-conferentie ging heel erg goed. Ik vond het een snelle en daadkrachtige start. Er werd een opdracht gegeven en zij gingen aan het werk. Ik was verrast dat er zo veel mensen uit het netwerk waren. Het was een grote zaal, helemaal vol met mensen uit alle levensgebieden: het hele gezin, familie, aanhang, burens, kerk, vrije tijd en twee van school meen ik. Dat verwacht je niet.'

Gevraagd en ongevraagd deden de geïnterviewden uitspraken over de inzet van Eigen Kracht. Acht van de tien zeggen expliciet dat zij de methode waardevol vinden om ook om in andere zaken in te zetten. Een aantal van hen heeft inmiddels meerdere Eigen Kracht-conferenties meegemaakt of aangemeld.

- 'Het is een kans om alle neuzen dezelfde kant op te krijgen en steun te krijgen en te bieden. Ieders bijdrage kan worden vergroot of verminderd; alles komt meer in proportie. Het wordt een gedeelde zorg en een gedeelde verantwoordelijkheid.'
- 'Ik zou andere families een Eigen Kracht-conferentie aanraden omdat ik gezien heb dat het heel veel mobiliseert. Mensen gaan meedenken en gaan erin geloven dat het gaat lukken.'
- 'Ik vind het een prima methode. Maar of het zinvol is bij een vraag naar werk, dat is een tweede.'
- 'Voor anderen is dit ook een mooie werkwijze, maar er moet wel betrokkenheid zijn. Van bepaalde zwakke gezinnen is dit te veel gevraagd.'
- 'De opzet is prima. Het is heel goed georganiseerd, met voldoende input vanuit de sociale omgeving. Als er niet al te veel aan de hand is, zou het in allerlei situaties moeten werken. Ik vind het een goede manier, de jongeren kunnen met hun familie zo bedenken wat er moet gebeuren.'
- 'Ik heb me niet echt verdiept in de vraag vanuit welk mensbeeld de Eigen Kracht-aanpak van oorsprong te werk gaat, maar het past goed bij mijn mensbeeld. Ik ben van de reformato-
rische kerk, waar de leer zegt dat de mens niet in staat is tot enig goed. Tegenwoordig ga ik
meer uit van het joodse beeld: lichaam, ziel en psyche. Je kunt in het leven krachten ontwik-
kelen ten goede. Jezus zal niemand de put in praten. Daarom vind ik Eigen Kracht een gran-
dioze werkwijze. Ik kan zien dat het de jongere goed heeft gedaan. Ik zie dat hij er beter aan
toe is.'

68

Op de vragen hoe het na de Eigen Kracht-conferentie is gegaan, blijft een aantal geïnterviewden het antwoord schuldig omdat zij geen of weinig contact meer hebben met de familie. Van de zeven aanmelders zijn er drie die totaal geen contact meer onderhouden met de familie, twee die wel contact met de ouders hebben, maar niet met het kind, een die onduidelijk is over de mate van contact ('Ik heb het allemaal niet zo goed gevolgd') en een die zowel contact heeft met de ouders als met het kind.

Gezien het voorgaande zal het niemand verbazen dat de professionals weinig concrete effecten van de Eigen Kracht-conferentie kunnen noemen. Op drie na, die wel iets weten over hoe het met kind en familie gaat, noemen de professionals algemene zaken. Bijvoorbeeld: 'De familie is actiever, want ze waren ook op de Eigen Kracht-conferentie', 'Ik denk wel dat de kans op een baan vergroot is' en 'Zijn zelfvertrouwen is misschien wel beter, maar dat moet u aan hem vragen'.

Een en ander roept vragen op over de rol van de aanmelder. Is zijn rol uitgespeeld als er geen expliciete vraag om steun of hulp van de aanmelder in het plan staat? Hoe zit het dan met het bijhouden van het proces? Of is dat geen taak van de aanmelder? Van wie dan wel?

In de interviews met de aanmelders is hierover gesproken. Opvallend was dat met name de

aanmelders van MEE in eerste instantie het idee hadden dat ze niets mochten doen als de familie er niet expliciet om had gevraagd. Door de interviewvragen en een tussentijdse landelijke bijeenkomst van het project, begon men zich af te vragen of dit in de aangemelde zaken wel een effectieve werkwijze was.

Als voorbeeld twee fragmenten uit een interview met een medewerker van MEE die van twee zaken aanmelder was. Het tweede fragment komt uit een interview dat acht maanden later werd gehouden over een andere zaak.

Fragment 1:

'Ik heb geen contact meer met het gezin gehad. MEE speelde geen rol in het plan. Ze konden contact met MEE opnemen, maar dat hebben ze niet gedaan. Het initiatief lag bij henzelf, want het ging niet om een crisis of een nare situatie.'

Fragment 2:

'Het moeilijke is nu: Als de jongere me niets vraagt, kan ik verder niet veel. Het is wel zo dat als ik denk dat er iets moet gebeuren, ik dan zelf wel even bel. Maar anders moet ik afwachten.'

Een andere medewerker van MEE (de cursieve tekst is van de interviewer) die geen contact meer met het gezin heeft onderhouden:

'Het was een leuke Eigen Kracht-conferentie, maar op de een of andere manier werkt het niet. Ik weet niet waar het aan ligt. Van de stagebegeleider hoorde ik dat het niet goed gaat.

Hebt u zelf nog contact met de jongere of het gezin?

Het gaat niet om kindermishandeling, maar om werk vinden en de toekomst. Het contact hangt dan dus van het gezin af. Als mij geen vraag gesteld wordt, doe ik ook niks. In het plan is er geen hulpvraag aan MEE vastgelegd en daarmee is mijn taak afgelopen.

En als procesbegeleider?

Dat is misschien wel een idee voor tijdens de pilot.

En uit belangstelling? U was toch aanmelder?

Ik kan de ouders bellen, maar dan komt het initiatief van mij uit. Dat zouden die ouders niet erg vinden. Ik ben ook maatschappelijk werker van de school, maar ik heb nog meer te doen.'

Uit de interviews met de ouders blijkt dat er nog meer ondersteuning zou moeten zijn om de uitvoering van het plan na de Eigen Kracht-conferentie op gang te houden. Hoe kijken de professionals hiertegen aan? De volgende suggesties worden gedaan:

- De familie moet zelf contact opnemen met de aanmelder.
- In het plan moet staan of de aanmelder zelf contact met de familie mag opnemen.
- De aanmelder moet gewoon na drie maanden opbellen, of dat nou afgesproken is of niet.
- De voortgang moet grondiger besproken worden tijdens de Eigen Kracht-conferentie.
- De Eigen Kracht-coördinator moet na drie maanden contact opnemen en aanbieden een evaluatie te organiseren.
- Idem na zes maanden.
- Bij ieder overleg van professionals moet het plan erbij gehouden worden.
- Er moet een tweede Eigen Kracht-conferentie georganiseerd worden als de uitvoering van het plan stagneert.

Citaten:

- 'Hij vindt het prima als er geen contact is. Je denkt soms dat er begeleiding nodig is, maar de mensen vragen er niet om. Dan is het: geen bericht, goed bericht. Ik doe dan mijn taak en zij doen hun ding, en verder is er geen interactie. Dat is het dan. Stichting MEE werkt op vraag en dan heb je een mondige cliënt nodig. Dat werkt niet altijd, dat was vroeger anders. Met onze doelgroep weten we ook wel dat het soms nodig is om zelf contact te zoeken. Die ruimte om dat zelf te bepalen is er nog wel.'
- 'De follow-up is minder doeltreffend dan ik dacht. Als MEE dat aanpakt haal je wat weg van de Eigen Kracht, dat begrijp ik wel. Maar bij ouders van zwakbegaafde kinderen moet er iets meer gebeuren. Ik denk dat je evaluatiemomenten moet inbouwen. Ik vind dat MEE dat zou moeten doen, omdat die een overgang hebben naar de volwassenenzorg. Dat is het beste voor de voortgang.'
- 'Ik weet niet of er een evaluatie is geweest. Ik ben er zelf niet achteraan gegaan. Ik ben wel geïnteresseerd, maar het is te druk op het werk om dat soort evaluaties te organiseren. Dat laat ik over aan de coördinator van Eigen Kracht.'
- 'Wat wel zou kunnen, is een geplande evaluatie als een soort tussenstap. De Eigen Kracht-coördinator zou de mensen bij elkaar kunnen roepen, ook de familie. Die taak haal je dan bij hen weg. Het is dan misschien gemakkelijker toch nog een slinger te geven aan de familie-inzet. Als een soort follow-up: u was toen ook intensief betrokken, komt u ook naar de evaluatie? Je krijgt dan een soort Eigen Kracht-reünie.'

6 Resultaten van het onderzoek naar participatieniveaus

71

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten van de nulmeting naar het participatieniveau van de jongeren en hun netwerk in een regulier traject.

We bespreken eerst de resultaten van de vragenlijst, waarin gevraagd werd naar de algemene werkwijze van de aanmelders bij de pilotorganisaties, bij het maken van trajectplannen. Vervolgens komen de resultaten van de tweede vragenlijst aan bod. Daarin werd gevraagd naar de manier waarop het trajectplan zou zijn aangepakt als de betreffende jongere niet voor een Eigen Kracht-conferentie zou zijn aangemeld.

6.1 Resultaten van de eerste vragenlijst

De aanmelders

De Eigen Kracht-conferenties in de pilots zijn aangemeld door zeven verschillende aanmelders. De veronderstelling was dat de aanmelders in hun reguliere werk degenen zijn die voor of met de jongeren een traject naar werk opstellen en begeleiden, en dat zij bepalend zijn voor het participatieniveau van de jongeren en het netwerk.

Uit de eerste vragenlijst blijkt dat de aanmelders verschillende functies en verantwoordelijkheden hebben ten opzichte van de jongeren. Dit verschilt ook per pilotorganisatie. Binnen hun reguliere taken zijn zij niet altijd degenen die met of voor de jongere een traject naar werk opstellen en begeleiden. Zij hebben ook taken als verwijzer naar of verbindende schakel met andere instanties en als adviseur bij het trajectplan.

In tabel 6.1 staat een overzicht van functies en taakopvatting ten opzichte van de jongeren. De aanmelders geven aan dat collega's in dezelfde functie in grote lijnen dezelfde taakopvatting hebben.

Tabel 6.1 Functie van de aanmelder en taakopvatting

Functie	Taakopvatting
Consulent arbeid MEE	Nagaan of er een Wajong-uitkering is aangevraagd of aangevraagd moet worden. Het is daarna aan het UWV om voor de jongere een re-integratievisie op te stellen. Nagaan of iemand voor de sociale werkvoorziening (SW) in aanmerking komt en indien dit het geval is een SW-indicatie aanvragen.
Algemeen consulent MEE	Hulpvraagverduidelijking. Uitvragen wat wensen zijn van de jongere en zijn ouders. Uitzoeken welke werk- of stageplekken er zijn en de geschikt lijkende plekken aan de jongere en zijn ouders voorleggen en bespreken, plus een aantal keuzemogelijkheden. Ouders en jongere gelegenheid bieden te kiezen.
Schoolmaatschappelijk werker en consulent MEE	Advies geven in bijeenkomsten van het zorgteam. Een heel enkele keer een plan opstellen.
Trajectbegeleider RMC	Met de jongere bespreken wat al ondernomen is om werk te vinden en adviseren over instanties en sollicitatiemogelijkheden. Daarna telefonisch contact houden om voortgang te bewaken. Tevens contact onderhouden met het CWI en de gemeente om na te gaan welke plannen zij hebben met de betreffende jongere.
Coördinator RMC	In overleg met de meldende organisatie (school en/of leerplichtambtenaar) nagaan wat de jongere wil, kan en nodig heeft om aan het werk te komen. In kaart brengen wat de jongere doet om aan werk te komen en wat de redenen zijn waardoor het niet lukt. Eventueel contact leggen met het CWI en ondersteunende instellingen (bijvoorbeeld bijzonder jeugdwerk, sociale dienst of jeugdzorg). Uitgangspunt is dat de jongere zo veel mogelijk zelf actief moet zijn of worden. Hij is immers geen 'leerling' meer, maar aspirant-werknemer.
Leerkracht praktijkschool	Wanneer leerlingen op school of op een arbeidstrainingscentrum hun werkhouding hebben verbeterd, kunnen ze op stage bij een 'echt' bedrijf. Deze stage kan overgaan in een vaste baan. De stage wordt door school geregeld, de vaste baan niet.
Schoolmaatschappelijk werker praktijkschool	Voor werk wordt de jongere verwezen naar het CWI, of naar MEE.

De doelgroep die de aanmelders van de drie pilots voor ogen hebben voor een Eigen Krachtconferentie is verschillend. Bij de aanmelders van MEE is dit de werkzoekende schoolverlater met een Wajong-uitkering. Het gaat dan om jongeren met een licht verstandelijke handicap en meervoudig gehandicapte jongeren. Meer specifiek denken zij aan jongeren met een goed netwerk maar met weinig zelfdiscipline en motivatie om de dingen te doen. Bij de aanmelders van het RMC gaat het om jongeren die aan het werk willen maar die om diverse redenen geen baan kunnen vinden of behouden. De aanmelders van de praktijkschool hebben jongeren voor ogen die binnenkort stage moeten gaan lopen maar daar nog niet aan toe zijn en meer specifiek denken zij aan jongeren die richting werk of in de thuissituatie vastlopen.

Jongeren

Over de wijze waarop jongeren bij het trajectplan betrokken worden zeggen de drie pilots het volgende: MEE spreekt met de jongere zijn wensen en mogelijkheden goed door. Zo mogelijk wordt het sociale netwerk van de jongere hierbij betrokken.

Bij het RMC is het uitgangspunt dat de jongere zelf heel veel kan bepalen en kan doen. Het RMC bespreekt met de jongere wat hij al gedaan heeft, wat zijn mogelijkheden zijn en wat de ideeën van de jongere zijn over stappen die hij wil gaan ondernemen. Naar aanleiding hiervan maakt het RMC afspraken met de jongere over wat hij gaat doen en op welke termijn. Eventueel wordt afgesproken wat het RMC zal doen. Wanneer extra begeleiding nodig en mogelijk is, dan schakelt het RMC die in, bijvoorbeeld bij MEE of de sociale dienst van de gemeente.

Bij de praktijkschool maakt de school een trajectplan en bespreekt dat met de jongere. De jongere wordt gevraagd ook zelf na te denken over de doelen die hij zich wil stellen. De school beoordeelt de jongere periodiek op zijn werkhouding en op de voortgang bij afgesproken verbeterpunten.

Het blijkt dat bij alledrie de pilots de jongere betrokken is bij het opstellen van het trajectplan. Het RMC verwacht de meest actieve opstelling van de jongere, de praktijkschool lijkt het meest sturend te zijn.

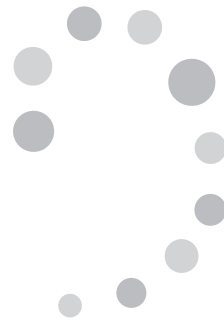
73

Sociale netwerk

De organisaties betrekken het sociale netwerk niet standaard bij de trajectplannen. Als het sociale netwerk erbij wordt betrokken is dit met name ter informatie, en niet om actief deel te nemen. Wel wordt de jongere soms aangespoord om bij het uitvoeren van het trajectplan actief zijn netwerk te betrekken. Bij MEE is het een deel van de werkwijze om personen uit het sociale netwerk in het traject te betrekken, indien dit volgens de inschatting van de aanmelder mogelijk en wenselijk is. Het gaat dan vaak om de ouders. In een gesprek bij MEE of bij de ouders thuis bespreekt MEE de wensen en verwachtingen van de ouders. Het RMC stimuleert jongeren om hun sociale netwerk te gebruiken, maar heeft meestal zelf geen contact met het netwerk. Dit hangt mede af van de leeftijd van de jongere. De praktijkschool betreft ouders niet op voorhand bij het maken van een trajectplan. Het erbij betrekken van ouders, vriend of vriendin gebeurt wel als dit nodig is in het kader van hulpverlening.

Professionele netwerk

Het erbij betrekken van andere professionals gebeurt in hoofdzaak om hen te informeren, informatie te verzamelen of om naar te verwijzen. MEE schakelt andere professionals in om relevante informatie te verzamelen wanneer dat nodig is. Het RMC voert regulier overleg met het CWI en de gemeente, eventueel kan daar ook een casus besproken worden. Wanneer jongeren aangeven te willen gaan werken, legt het RMC hierover contact met het CWI en de gemeente en informeert gedurende het traject naar de voortgang. Daarnaast heeft het RMC om aan informatie te komen contact met de school waar de jongere vandaan komt. Op de praktijkschool werken leraren samen met de maatschappelijk werker en de psycholoog. De praktijkschool betreft alleen andere professionals erbij indien dit nodig is en wanneer de jongere of zijn vertegenwoordiger daar toestemming voor geven.

Procedures

Er zijn, behalve bij het RMC, geen formele procedures die voorschrijven of en hoe het sociale of professionele netwerk bij het opstellen of uitvoeren van het trajectplan betrokken wordt. Bij MEE bestaat de mogelijkheid om het netwerk in te schakelen, dit gebeurt dan naar eigen inschatting. Op de praktijkschool geldt de regel dat de jongere eerst een assessment moet doen om te bepalen of hij op stage kan. Pas na dat assessment wordt eventueel het netwerk ingeschakeld. Het RMC heeft te maken met procedures die volgen uit de leerplichtwet. De doelstelling is dat alle betrokken instellingen en scholen samenwerken om een ononderbroken (school)loopbaan te organiseren en een sluitend netwerk vormen om schooluitval te voorkomen. Bij 16- en 17-jarigen zijn de ouders verantwoordelijk en zij moeten er daarom bij betrokken worden. Dit netwerk wordt er dan geformaliseerd bij betrokken, het gaat er niet om via dit netwerk mogelijkheden te ontsluiten.

74

6.2 Resultaten van de tweede vragenlijst

Kort nadat een jongere was aangemeld voor een Eigen Kracht-conferentie hebben de aanmelders een lijst ingevuld met vragen over de manier waarop de aanmelder voor of met déze jongere een trajectplan gemaakt zou hebben als er geen Eigen Kracht-conferentie mogelijk was geweest.

Motivatie voor aanmelding

Allereerst is gevraagd waarom de aanmelder deze jongere in aanmerking laat komen voor een Eigen Kracht-conferentie.

Bij een deel van de jongeren speelt er een wens naar een grotere zelfstandigheid en naar de juiste begeleiding daarbij. Vaak bestaat er zowel een werkwens als een wens om zelfstandig (begeleid) te gaan wonen. Andere wensen hebben te maken met het aanvragen van een Wajong-uitkering. Bij een ander deel van de jongeren is de mogelijkheid om familie erbij te kunnen betrekken de reden om aan te melden. Bij één jongere is het idee dat de familie een actieve rol kan spelen bij de uitvoering van het trajectplan, bij een andere jongere is een Eigen Kracht-conferentie een mogelijkheid om met de familie in contact te kunnen komen. Bij een aantal jongeren is er een problematische gezinssituatie en bij één jongere hebben de vader en de jongere verschillende ideeën over de toekomst.

Daarnaast speelt bij één jongere dat deze geen hulpverlening wil en bij één jongere is op dat moment geen andere oplossing in zicht. Ten slotte wordt nog in het algemeen gezegd dat men verwacht dat een Eigen Kracht-conferentie problemen kan oplossen.

Toekomstverwachting

De aanmelders schatten voor het merendeel van de jongeren in dat zij alleen werk zullen vinden als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, zoals inzicht ontwikkelen in de eigen beperkingen, leren doorzetten en een realistische kijk op mogelijkheden krijgen. Daarnaast moet ondersteuning en begeleiding blijvend beschikbaar zijn en zou ouders op de juiste manier steun geboden moeten worden. Soms wordt ingeschat dat alleen werk bij de sociale werkplaats mogelijk zal zijn, of klusjes voor familie en kennissen of via arbeidsmatige dagbesteding. De inschatting is voor de meeste jongeren dat het enkele maanden tot een jaar zal duren voordat werk haalbaar is, zie tabel 6.2.

Tabel 6.2 Inschatting van de termijn waarop werk mogelijk is

Maanden	Aantal jongeren
0-3	1
3-6	5
6-12	8
> 12 maanden	2
Onbekend	1
Totaal	17

75

Verwachting over de invloed van het netwerk

Bij de meeste jongeren verwachten de aanmelders dat het erbij betrekken van het sociale of professionele netwerk een positieve invloed zal hebben op de kansen op werk. Niet alle aangeelde jongeren hebben al contact met het netwerk, zoals ook al bleek uit de algemene werkwijze, zie eerder in dit hoofdstuk. Zonder een Eigen Kracht-conferentie zouden sommige aanmelders de jongere de keuze hebben gegeven of de aanmelder contact zou gaan leggen met zijn sociale netwerk.

Bij vijf jongeren hebben de aanmelders geen contact met het sociale netwerk. Als er wel contact is, dan is dit meestal met één persoon en soms met twee personen. De contacten met het sociale netwerk betreffen: moeder (8 keer), vader (2 keer), oma (1 keer) en zus (1 keer).

Bij zes jongeren hebben de aanmelders geen contact met het professionele netwerk. Wanneer er contact is dan is dit meestal met één of twee professionals. Bij één jongere is er contact met drie professionals. Het gaat om contacten met professionals van verschillende organisaties (zie tabel 6.3).

Tabel 6.3 Professionals waarmee jongeren contact hebben

Professional	Aantal keer contact
CWI	1
Gemeente	1
Jeugdhulpverlening	1
Jobcoach	1
Leerplichtconsulent	2
MEE	1
School	7
Welzijn	1
Onbekend	1

Participatieniveau

Er is aan de aanmelders gevraagd om het participatieniveau van de betreffende jongere en het netwerk aan te geven, als er met deze jongere geen Eigen Kracht-conferentie georganiseerd zou worden. De aanmelders konden dit aangeven in termen van de participatieladder (zie bijlage 6).

Jongeren

Bij één jongere is sprake van *directe democratie* (voor uitleg van de termen zie bijlage 6). De aanmelder tekent hierbij wel aan dat het bij deze jongere lastig is om deze werkwijze te volgen omdat hij moeilijk tot keuzes komt en snel afhaakt.

De aanmelders zeggen dat er in ruim de helft van de gevallen (10) sprake is van *samenwerking*. Bij één jongere is sprake van *delegering*. Bij vier jongeren is sprake van *participatie*. Bij één jongere is sprake van *consultatie*. Het participatieniveau *voorlichting* en *autoritair* komen niet voor bij deze jongeren. Zie ook tabel 6.4.

Aanmelders van dezelfde pilotorganisaties geven verschillende participatieniveaus aan. Er zit ook verschil tussen de participatieniveaus van de jongeren wanneer zij door dezelfde aanmelder worden begeleid.

76

Tabel 6.4 Participatieniveau van de jongere

	<u>Niveau</u>	<u>Scores</u>
7	<u>Directe democratie</u>	<u>1</u>
6	<u>Samenwerking</u>	<u>10</u>
5	<u>Delegering</u>	<u>1</u>
4	<u>Participatie</u>	<u>4</u>
3	<u>Consultatie</u>	<u>1</u>
2	<u>Voorlichting</u>	<u>-</u>
1	<u>Autoritair</u>	<u>-</u>
	<u>Totaal</u>	<u>17</u>

Sociale netwerk

Bij het participatieniveau van het sociale netwerk is geen sprake van *directe democratie*, vijf keer van *samenwerking*, twee keer van *delegering* en vier keer van *participatie*. *Consultatie* komt niet voor en *voorlichting* en *autoritair* beide één keer. Drie keer zeggen aanmelders dat het participatieniveau niet van toepassing is. Een aanmelder merkt op dat, ook al wordt het sociale netwerk erbij betrokken, de verantwoordelijkheid, invulling en uitvoering bij de jongere blijft. Zie ook tabel 6.5.

Tabel 6.5 Participatieniveau van het sociale netwerk

	Niveau	Scores
7	Directe democratie	-
6	Samenwerking	5
5	Delegering	2
4	Participatie	4
3	Consultatie	-
2	Voorlichting	1
1	Autoritair	1
	Niet van toepassing	3
	Anders	1
Totaal		17

77

Professionele netwerk

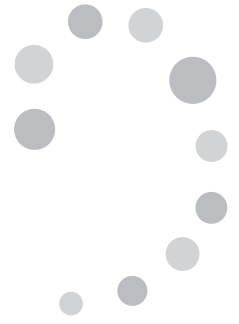
Bij de participatieniveaus van het professionele netwerk is de grootste variatie te zien. Twee keer is sprake van *democratie* en twee keer van *samenwerking*. Het niveau *delegering* scoort één keer en *participatie* vier keer. *Consultatie* scoort drie keer en *voorlichting* twee keer. Het niveau *autoritair* komt niet voor. Drie keer is het niveau niet van toepassing. Zie ook tabel 6.6. Een aanmelder merkt op dat de manier waarop het professionele netwerk erbij betrokken wordt, beïnvloed wordt door het feit of de jongere zichzelf heeft aangemeld of dat dit door een professional is gebeurd.

Tabel 6.6 Participatieniveau van het professionele netwerk

	Niveau	Scores
7	Directe democratie	2
6	Samenwerking	2
5	Delegering	1
4	Participatie	4
3	Consultatie	3
2	Voorlichting	2
1	Autoritair	-
	Niet van toepassing	3
Totaal		17

In het algemeen blijkt dat het participatieniveau van de jongeren het hoogst is (gemiddeld 5,4), daarna het sociale netwerk (gemiddeld 4,5) en vervolgens het professionele netwerk (gemiddeld 4,3).

Er is geen sprake van een standaardparticipatieniveau per pilotorganisatie of per aanmelder. Voor alledrie de groepen geldt het volgende. Aanmelders van dezelfde pilot geven verschillende parti-

participatieniveaus aan binnen de groepen jongeren, sociale netwerk en professionele netwerk. Er is ook verschil in participatieniveau wanneer door dezelfde aanmelder wordt begeleid. Dit kan erop wijzen dat aanmelders inschatten welk participatieniveau voor een bepaalde jongere, persoon uit het sociale netwerk of professional het beste van toepassing is. Tevens kan de keuze die de jongere maakt om het netwerk al dan niet erbij te betrekken een rol spelen.

6.3 Samenvatting participatie van de jongere

78

Het beeld van de algemene werkwijze en dat voor de 'Eigen Kracht-jongeren' komt overeen. In de reguliere werkwijze van de pilotorganisaties hebben jongeren allemaal in een bepaalde mate invloed op het trajectplan. Er worden geen plannen gemaakt helemaal buiten de jongere om. Bij een ruime meerderheid van de jongeren die bij de pilot betrokken zijn, zeggen de aanmelders dat de jongere veel invloed heeft op het plan (de drie hoogste tredes van de ladder). Het komt één keer voor dat de aanmelder aangeeft dat sprake is van directe democratie, de jongere neemt zelf het initiatief en maakt zelf een plan met ondersteuning van een begeleider. Als het sociale netwerk erbij betrokken wordt dan heeft dat in mindere mate invloed op het plan dan de jongere. Er worden weinig personen uit het sociale netwerk bij het plan betrokken, meestal één. Het netwerk wordt ook niet ingeschakeld om mogelijkheden te ontsluiten. Voor professionals geldt dat de invloed nog geringer is, in veel gevallen worden zij alleen geïnformeerd over de voortgang. Uit de beschrijvingen van de taakopvatting en de wijze waarop de jongeren en hun netwerk bij het trajectplan worden betrokken, blijkt dat de regie over het plan grotendeels bij de organisatie ligt.

In het onderzoek is niet nagegaan hoe jongeren en hun netwerk zélf het participatieniveau beoordelen. Dit zou een ander beeld hebben kunnen opleveren.

7 Analyse en bevindingen

In dit project is onderzoek gedaan naar het Eigen Kracht-experiment binnen de context van het doel: de regie in het arbeidstoeleidingstraject bij de jongere zelf te leggen. In dit hoofdstuk geven we een analyse van de bevindingen.

79

7.1 Aanmelding voor een Eigen Kracht-conferentie

Er zijn diverse momenten waarop een aanvraag voor een conferentie gedaan kan worden:

1. De conferentievraag/-hulpvraag hoeft nog niet helemaal rond te zijn.
2. Bereidheid van het netwerk is voldoende, 'pushen' werkt achteraf altijd tegen je. Het is belangrijker om de mensen te informeren over het aanbod.
3. Bereidheid van een ouder is ook voldoende, niet alle spelers in het netwerk hoeven ermee in te stemmen, dat is een taak van de coördinator.

De verwijzer/aanmelder moet het traject eigenlijk al loslaten en aan de coördinator overdragen nadat de jongere (en ouder) de toezegging heeft gedaan dat hij een Eigen Kracht-conferentie ziet zitten. De aanmelder/verwijzer moet dus niet eerst de vraag verduidelijken en dan zelf een plan maken. Dat vergt een heel andere rol en houding van de hulpverlener.

7.2 Bereidheid tot een Eigen Kracht-conferentie

Wanneer is men in het familiesysteem bereid om een Eigen Kracht-conferentie in te zetten?

- Op het moment waarop er besluiten genomen moeten worden over een vraag.
- Er moet een bepaalde mate van 'sense of urgency' zijn.
- Er moet een stok achter de deur zijn, bijvoorbeeld: als er geen besluit valt dan wordt het Bureau Jeugdzorg ingeschakeld (daar blijven cliënten en ouders nu liever weg vanwege de vele negatieve berichten in de media).

Eigen Kracht als besluitvormingsmodel heeft lang de tijd nodig voordat het bij de betrokken partijen tussen de oren zit. Hulpverlening, en ook onderwijs, denkt vanuit een aanbod en die omslag naar loslaten en de regie bij de cliënt/leerling laten, is vooralsnog voor velen heel lastig.

7.3 Verschil met huidig aanbod

Tabel 7.1 geeft een overzicht van het verschil tussen een 'gewone' aanmelding voor het huidige aanbod en een aanmelding voor een Eigen Kracht-conferentie.

Tabel 7.1 Verschil tussen een Eigen Kracht-conferentie en het huidige aanbod

Eigen Kracht	Huidig aanbod
Zelfwerkzaamheid is groot	Zelfwerkzaamheid is laag
In eigen kring wordt het probleem bekend	In eigen kring is het probleem niet vanzelfsprekend bekend
Cultuur van de familie speelt een rol in de mate waarin de Eigen Kracht-aanpak aanslaat (de deelnemende Kaapverdiaanse families zijn bijvoorbeeld meer naar binnen gericht dan de deelnemende Antilliaanse families)	Het hulpaanbod voor jongeren met een beperking is nauwelijks gedifferentieerd naar culturele achtergrond
Eigen netwerk is actief betrokken	Eigen netwerk is meestal inactief
Jongere kiest welke mensen uitgenodigd worden uit zijn eigen netwerk (NB Zijn netwerk is niet gelijk aan familie/ouders)	Hulpverlening is meestal loyaal naar ouders (niet altijd, in geval van spiraaltje en abortus bijvoorbeeld niet)
Momentopname	Vaak een langdurig(er) contact

80

De eigen Kracht-conferentie is het begin van empowerment. Het is het begin van nieuw gedrag waarin de jongere met een beperking zelf keuzes leert maken. De neiging in oud gedrag te vervallen is nog steeds aanwezig, zowel voor de jongere als de professional. Ondersteuning gedurende het traject is van groot belang om daadwerkelijk de regie bij de jongere zelf (en zijn netwerk) te houden.

7.4 Veranderende rol van de professional

Voor professionals is het moeilijk om 'hun' cliënten los te laten en de verantwoordelijkheid voor een vraag of probleem en ook voor het plan bij de jongere en zijn netwerk te laten. Ook blijkt dat regels binnen instellingen nog steeds heel bepalend zijn voor de manier waarop professionals denken. Wat in het begin van een project meespeelt is dat het idee voor de pilot enthousiast omarmd wordt door de manager en er nog onvoldoende zicht is op wat het voor de uitvoerend medewerker betekent. Het kost de organisatie veel tijd om alles geregeld te krijgen voor een conferentie. Door de drukte en de waan van de dag blijkt het in de praktijk moeilijk te zijn om uren vrij te maken voor het project. De uren die het project vergt moeten bij de start van de pilot beter worden ingeschat. 'Je kunt het er niet zomaar bij doen!' Ook het overtuigen van mensen (jongere en ouders) kost veel energie en tijd. Daarnaast moesten er veel formulieren en andere papieren ingevuld worden voor het onderzoek dat naast de pilot gedaan is. Daar is in de voorbespreking van de werkzaamheden bij de pilotpartners onvoldoende aandacht aan besteed.

Voorbeeld van een aanmelding en dilemma's achteraf

De aanmelding van Anne heeft geleid tot een conferentie met een plan. Ouders (gescheiden), oom (broer van de moeder) en een vriend waren daarbij aanwezig. Verder waren er professionals van het CWI, ROC, maatschappelijk werk en RMC bij betrokken. Voordat de conferentie plaats zou vinden had

Anne werk gevonden in een kippenfabriek. Toch is de conferentie doorgezet. Een diploma halen was een belangrijke insteek van de hulpverlening.

Het plan was gericht op sportonderwijs, assertiviteitstraining bij het maatschappelijk werk en huishoudelijke klusjes doen bij vader en moeder. Op de maandag na de conferentie belde Anne het RMC met de mededeling dat ze het plan niet gaat uitvoeren, omdat ze niet terug naar school wil. 'Ik heb werk, en dat is goed zo.'

Er was geen plan B afgesproken. Achteraf denken de hulpverleners dat ze Anne te veel gepusht hebben om naar school te gaan. Annes vriend was er ook erg voor dat ze weer naar school zou gaan, en haar oom deed zelf iets in sport. Waarschijnlijk heeft Anne zich niet durven uitspreken over wat zij zelf wilde. Verder speelt mee dat haar vader nog erg gefrustreerd was en waarschijnlijk bij alle plannen gemeld zou hebben dat hij niet gaat betalen (hij heeft haar jarenlang gesteund in het paardrijden: een paard gekocht, rijlessen betaald enzovoort).

De coördinator had misschien meer aandacht moeten besteden aan de veiligheid van de cliënt: had ze genoeg mensen om zich heen waarbij ze zich ook durfde uit te spreken (ze is niet assertief)?

Er is niet uitgekomen wat Anne verwacht had. Het is niet bekend wat de cliënt achteraf zelf van de bespreking vindt.

Vragen die achteraf zijn blijven liggen:

1. Moet je afspraken die in het plan worden vastgesteld meteen vastleggen zodat iedereen die mee naar huis kan nemen?
2. Moet je als aanmelder meer betrokken blijven in het voortraject en hoeveel informatie moet je van tevoren geven (kortom: hadden we dit kunnen voorkomen)?
3. Na de conferentie moet er een alternatief plan klaarliggen: wie komen er bij elkaar als het niet goed gaat, wie schakel je in? Het is belangrijk dat een hulpverlener bedenkt dat het systeem dan opnieuw moet worden ingeschakeld. Vaak worden er oplossingen tussen geschoven die voor nu (even) geregeld zijn en dus voor de korte termijn een oplossing bieden maar waarschijnlijk niet voor de lange termijn.

7.5 Tegenstelling binden en loslaten

Als de jongere overtuigd is en alles geregeld is voor een Eigen Kracht-conferentie, dan kan er altijd nog een laatste kink in de kabel komen, bijvoorbeeld als een goede vriendin ineens op vakantie blijkt te zijn en de Eigen Kracht-conferentie afgeblazen wordt.

Van de zeventien aanmeldingen hebben er zeven tot een conferentie geleid. Voor de tien andere is wel het een en ander in beweging gekomen. In één situatie was er alleen contact met de moeder van het meisje, en nu is er ook contact met de vader. Of door het voorstel voor de conferentie zijn ouders zelf anders naar hun kind gaan kijken en hebben zij andere oplossingen bedacht.

82

De manier waarop een Eigen Kracht-conferentie wordt voorgesteld is van grote invloed op het succes ervan. Jongeren van deze leeftijd zijn bezig met losmaken, terwijl je bij het voorstel voor een Eigen Kracht-conferentie juist van de jongere vraagt dat het netwerk over zijn schouder mag meekijken. Dat is lastig bij deze leeftijdsgroep. Als het dan wel lukt blijkt het niet meer alleen te gaan over 'geen werk hebben'. Dan zijn ze wel overtuigd.

7.6 Duidelijkheid van het Eigen Kracht-traject

De routing van de aanmelding en de conferentie zijn helder en werkbaar. Wat ontbreekt is een antwoord op de volgende vragen:

- Wie bewaakt het plan?
- Wie schrijft plan B en kijkt of dit ingezet moet worden?
- Als het plan niet werkt, wie bepaalt er dan wie er wanneer bij elkaar komen?

Start van de conferentie en de entree van de coördinator

Soms komt de coördinator binnen met: 'We gaan aan de slag!' Dit kan wel eens heel verkeerd vallen, omdat ouders en of jongere wel 'ja' hebben gezegd om mee te werken aan een Eigen Kracht-conferentie maar eigenlijk nog twijfels hebben. Dan is het belangrijk dat de coördinator eerst polst hoe de vlag erbij staat en aanvoelt wat er nodig is op dat moment. Dat vraagt alertheid van de coördinator bij de start van de conferentie. Zien is meer geloven bij de doelgroep mensen met een verstandelijke beperking. Het is een verschil in beleving.

7.7 Visie en ondersteuning vanuit het management

Het is belangrijk dat er een visie is op hoe de ondersteuning van jongeren met een beperking plaatsvindt. Deze visie is tegenwoordig vaak gebaseerd op uitgangspunten die gericht zijn op 'cliënt centraal' en 'vraaggestuurd' naast 'resultaatgericht' en 'evidenced-based' werken.

Omdat Eigen Kracht-conferenties een ander appèl doen op de rol van de hulpverlener, is het van belang dat het management achter de uitgangspunten van Eigen Kracht gaat staan en deze actief ondersteunt. Dit betekent dat zij de verwijzers van Eigen Kracht-conferenties moeten coachen bij hun veranderende rol in de ondersteuning van jongeren.

7.8 Randvoorwaarden

In de pilots is gebleken dat wanneer Eigen Kracht voor het eerst in een organisatie ingevoerd gaat worden, er veel voorlichting nodig is om zowel intern als extern draagvlak te organiseren. Er is een breed draagvlak en bekendheid met de Eigen Kracht-werkwijze nodig om de aanmeldingen van Eigen Kracht-conferenties op gang te krijgen. Hiervoor moet tijd geïnvesteerd worden. Daarnaast zijn enthousiasme en doorzettingsvermogen nodig om met het gedachtegoed de boer op te gaan bij zowel collega's als bij klanten. Uiteindelijk moeten mensen ervan overtuigd worden dat een Eigen Kracht-conferentie een goede kans is om zelf de regie in handen te nemen en eigen plannen voor de toekomst vorm te geven.

Coaching en intervisie zijn voor aanmelders belangrijk om elkaar scherp te houden en nieuwe, creatieve ideeën te ontwikkelen over hoe de aanmeldingen van de grond kunnen komen. Dit blijkt moeilijker dan je zou verwachten. Het vergt van de aanmelders ook een andere houding ten opzichte van hun werk.

Verder zijn eerste successen belangrijk om het enthousiasme vol te houden. Een Eigen Kracht-conferentie die voor de jongere een goed plan voor de toekomst oplevert, geeft veel energie om door te gaan. Andersom geldt dat als het in het begin niet lukt om een aanmelding ook tot een conferentie te brengen er ook frustratie en ongeloof is: gaat het wel werken, kan het wel iets opleveren? Toezeggingen van collega's of externe partijen komen soms pas met veel vertraging van de grond, ook al waren ze bij de presentatie van het project heel enthousiast. Dan is er een lange adem nodig, want uiteindelijk wint de aanhouder toch.

83

7.9 Informatie en communicatie

Rond de aanmelding luistert communicatie heel nauw, er moet worden duidelijk gemaakt of het een vraag is voor een conferentie, of dat het een aanmelding betreft.

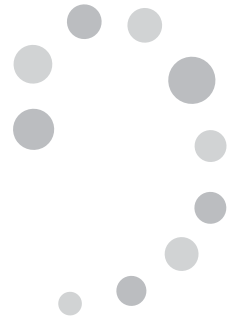
MEE heeft iedere twee weken een halfuur overleg waarin collega's elkaar onderling stimuleren en ze informatie uitwisselen over de voortgang van de Eigen Kracht-conferenties. Er wordt veel werk gemaakt van informatieuitwisseling over de pilot en er worden folders verspreid. In ieder team zit nu een MEE-consulent die de Eigen Kracht-training gevolgd heeft.

7.10 Beoogde resultaten

Een van de managers van de pilots denkt dat de combinatie van een nieuwe methode invoeren met deze moeilijke doelgroep én het loslaten van de eigen werkwijze van de professionals te hoog gegrepen is. Hulpverleners blijven op dezelfde manier denken, ze blijven in dezelfde 'grove' zitten, tussen het eerste en het laatste woord verandert er niet genoeg.

Dit wordt onderschreven door de andere managers, er is nog een hele wereld te winnen voordat de cultuuromslag gemaakt is waarin jongeren zelf de verantwoordelijkheid nemen voor hun toekomst.

Veel signalen wijzen wel die kant op, maar daarmee is die verandering nog niet tot in alle finesses gemaakt, laat staan ingevoerd in alle processen in een organisatie. Dit vergt een grondige afstemming van beleid, visie (management) en uitvoering.

Uitspraken van de betrokken verwijzers van de pilots:

- 'Ik geloof in het model.'
- 'Het zou jammer zijn als Eigen Kracht na de pilots stopt.'
- 'Voor wie een Eigen Kracht-conferentie goed is? Eigenlijk voor iedereen.'
- 'Het effect is veel groter dan alleen het aantal geslaagde conferenties! Naarmate Eigen Kracht meer bekend wordt gaat het netwerk er steeds vaker over meedenken; meer mensen raken geïnformeerd en enthousiast, ook mensen uit het professionele netwerk die daar voorheen geen boodschap aan hadden.'

84

7.11 Overige opbrengsten

Voor de nieuwsbrief van de Nederlandse Stichting voor Psychotechniek (NSvP) is een kort artikel geschreven en er is een artikel geschreven voor een vakblad (nog niet gepubliceerd). Naast dit eindrapport wordt een publieksvriendelijke publicatie met voorbeelden uit de pilots en aanbevelingen voor verdere implementatie uitgegeven. Ter afsluiting van het project wordt er een landelijke studiemiddag georganiseerd (november 2007) om de opbrengsten van dit experiment breder onder de aandacht te brengen en opties te verkennen om Eigen Kracht-conferenties te implementeren in arbeidstoeleidingstrajecten van jongeren met een beperking.

8 Impact

In dit hoofdstuk gaan we achtereenvolgens (inhoudelijk en procesmatig) in op de betekenis die een Eigen Kracht-conferentie heeft voor de jongere met een beperking, voor zijn eigen sociale netwerk, voor de rol van de hulpverlener, voor de rol van het professionele netwerk en voor de organisatie.

85

8.1 Impact van Eigen Kracht op de jongere

Of een jongere met een beperking schoolgaand is, vervroegd schoolverlater is of begeleiding heeft van bijvoorbeeld een MEE-organisatie, allen zitten zij in de positie dat zij meestal weinig invloed hebben (gehad) op hun opleidings- of werktraject. Meestal beslissen anderen voor hen over de meest basale keuzes, zoals welke kleren je aantrekt, en wat je op je brood doet. Wat voor de meeste jongeren normaal is, is voor hen bijzonder. Veelal leren zij niet van meet af aan dat zij zelf keuzes kunnen maken en dat daar consequenties aan vastzitten, die goed of slecht kunnen uitpakken. Hierdoor leren ze niet wat het is om keuzes te maken. Dit speelt een belangrijke rol bij het invoeren van de Eigen Kracht-werkwijze. Bij deze werkwijze wordt ervan uitgegaan dat jongeren met een beperking burgers zijn die rechten en plichten hebben en zelf (al dan niet met hun eigen sociale netwerk) de regie kunnen nemen over vragen die zij in het leven hebben. En daar wringt de schoen: jongeren met een beperking zijn vaak niet gewend om zelf de regie te nemen en al helemaal niet om zelf hun toekomst te bepalen wat werk betreft.

Het feit dat een jongere met zijn eigen sociale netwerk kan gaan nadenken over oplossingen voor vragen die hij heeft over werk, biedt veel ruimte aan eigen creativiteit en mogelijkheden. Mensen uit het netwerk van de jongere blijken heel praktisch na te denken over de problemen die hij tegenkomt. Om een voorbeeld te noemen: een jongere heeft 's ochtends moeite om op te staan en op tijd naar zijn werk te gaan. Zijn burens en familieleden maakten een rooster om hem uit bed te bellen en even een praatje te maken. Zulke oplossingen liggen vaak niet binnen het bereik van de hulpverlener, terwijl zulke kleine zaken soms net nodig zijn om een traject goed te laten lopen. Mensen uit het eigen netwerk van de jongere kunnen meedenken over zijn plannen voor de toekomst. Daardoor worden ook andere zaken als wonen, vrije tijd, eten koken, huishouden doen en dergelijke meer als een geheel aangepakt. De gang naar weer een ander loket van de hulpverlening is nu niet meer nodig.

8.2 Positie van het sociale netwerk

Mensen uit de directe omgeving van de jongere met een beperking kunnen op verzoek van de jongere zelf worden uitgenodigd bij een Eigen Kracht-conferentie. De Eigen Kracht-coördinator

nodigt deze mensen uit. Dit zijn bijvoorbeeld familieleden, burens, vrienden/vriendinnen, medeleerlingen, docenten en begeleiders. Normaal gesproken wordt het eigen netwerk van de cliënt niet in het (hulpverlenings)proces betrokken. De ouders soms nog wel, maar ook lang niet altijd. Door het eigen netwerk juist een prominente plaats te geven door het een stem te geven in een Eigen Kracht-conferentie, kunnen de leden uit het netwerk hun bezorgdheid en betrokkenheid tonen en meedenken over de problemen van de jongere. Hierdoor raken zij actief betrokken in het hulpverleningsproces en bepalen zij mede de richting van het traject.

8.3 Betekenis voor de rol van de hulpverlener

86

Eigen Kracht betekent een verandering in het hulpaanbod. Wat houdt deze verandering in? Hulpverleners/ondersteuners zullen in eerste instantie altijd ingaan op de hulpvraag en deze helpen verduidelijken. Dat is in principe hetzelfde als in een gebruikelijk contact in de hulpverlening. Er wordt van uitgegaan dat de hulpverlener een plan van aanpak of een zorgplan maakt waarin hij een voorstel doet met mogelijke oplossingen voor de vraag van de klant. Vaak wordt in de loop van het hulpverleningsproces duidelijk welke stappen ondernomen gaan worden. Als er een Eigen Kracht-conferentie ingezet wordt, moet de hulpverlener eerst bedenken of de hulpvraag ervoor geschikt is, voordat hij zijn eigen ideeën ontwikkelt over mogelijke oplossingen. Om te besluiten tot een Eigen Kracht-conferentie hoeft de vraag van een jongere nog niet duidelijk te zijn, er kan ook sprake zijn van een impasse. Een of twee betrokkenen uit het eigen netwerk is al voldoende om van start te gaan. De hulpverlener beslist niet zelf, hij stelt alleen een conferentie voor als optie, hij biedt de jongere een kans om met mensen uit zijn eigen netwerk het probleem te bespreken, in plaats van dat de hulpverlening een aanbod doet.

Vragen die deze werkwijze bij hulpverleners oproept:

- Kan het netwerk deze rol wel overnemen?
- Wie kiest er voor welke werkwijze?
- Hoe mobiliseer ik het netwerk?
- Als hulpverlener ben ik op de hoogte van veel oplossingsmogelijkheden (instrumenten, methodes, werkvormen) die anderen niet kennen. Hoe moet dat dan?
- Welk gevaar/risico loop je als een Eigen Kracht-conferentie inzet?
- Werkt het ook als het netwerk heel zwak is?
- Welke criteria gelden er voordat je besluit om een Eigen Kracht-conferentie in te zetten?

Al deze vragen gaan in wezen over 'loslaten' en 'onzekerheid' omdat de hulpverlener niet weet waar het toe leidt als er een Eigen Kracht-conferentie wordt ingezet. Hij zet zaken in beweging en mobiliseert het netwerk van de jongere. De hulpverlener is gewend vanuit zijn eigen kader te denken en te werken, met zijn eigen plannen, methodes en netwerk. Dit moet hij nu loslaten om ruimte te maken voor de familie / het netwerk van de jongere en de Eigen Kracht-coördinator. Deze zal in gesprek met de jongere en zijn ouders bepalen welke mensen uitgenodigd worden voor een Eigen Kracht-conferentie. De hulpverlener kan voorstellen wie er vanuit het professionele netwerk bij de conferentie betrokken kunnen worden om in de eerste fase het netwerk te informeren over mogelijke oplossingen.

Het is aan de coördinator om de mensen die bij de conferentie betrokken moeten worden uit te

nodigen op voorspraak van de jongere of zijn ouders. De hulpverlener kan wel aan de jongere vragen: 'Van wie vind jij het belangrijk dat hij erbij is?', dat zet de jongere alvast aan het denken. Het gaat er uiteindelijk om dat de jongere een plan maakt voor zijn toekomst.

8.4 Betekenis voor de organisatie

Met het inzetten van een Eigen Kracht-conferentie moet het hulpaanbod anders georganiseerd worden. In de eerste fase van de conferentie worden hulpverleners of andere ondersteuners gevraagd aan te geven welke oplossing ze kunnen aandragen voor de vraag van de cliënt. Dat betekent dat de hulpaanbieder in korte tijd helder moet maken wat zijn aanbod is. Normaal gesproken gebeurt dit geleidelijk tijdens het traject. Dit vergt een andere attitude en kennisoverdracht.

87

De aanmelder voor een conferentie is veelal voor korte of langere tijd betrokken bij een cliënt. Als er een conferentie plaatsvindt zal deze altijd wel betrokken worden in de eerste fase van de conferentie, maar het is de vraag of hij ook in de uitvoeringsfase om ondersteuning zal worden gevraagd. Dit hangt af van de jongere en zijn netwerk. Als de hulpverlener geen hulp hoeft te geven, dan is het wel van belang dat hij na verloop van tijd (bijvoorbeeld na twee maanden) de jongere belt om te vragen hoe het gaat en of de afspraken die in de Eigen Kracht-conferentie gemaakt zijn ook zijn uitgevoerd. Het is in het belang van de vertrouwensrelatie om de vinger aan de pols te houden. Mogelijk is zijn hulp in een ander stadium wel gewenst en door contact te houden is de drempel om met een vraag te komen lager.

Voor de organisatie betekent het dat zij beter moet nadenken over haar concurrentiepositie en dat zij haar producten onderscheidend moet aanbieden. Hierbij is van belang dat de informatie over het hulpaanbod transparant aangeboden wordt in de taal van de klant. Verder is het belangrijk dat de netwerkpartners goed op de hoogte zijn van de mogelijkheden van de eigen organisatie en zij ook samenwerken om een antwoord te geven op vragen van de klant. Niet de organisatie bepaalt het aanbod, maar de vraag van de klant. En dat is voor veel hulpverleners een groot probleem, zij zitten vast in het denken en handelen vanuit hun eigen referentiekader, regels en voorschriften. Zij komen daar vaak moeilijk van los.

8.5 Betekenis voor de rol van het professionele netwerk

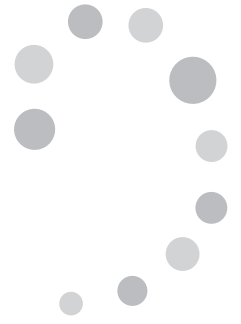
Het professionele netwerk is van belang om de jongeren te kunnen verwijzen naar een Eigen Kracht-conferentie, maar ook in een conferentie zelf. Het professionele netwerk kan daar actief een bijdrage aan leveren door in de eerste fase uitleg te geven over de diensten die de organisatie kan bieden aan de jongere en zijn netwerk. Dit betekent voor de verwijzers dat zij proactief moeten nadenken over hun aanbod, zij moeten nagaan welk aanbod specifiek is voor welk probleem. Zij moeten dit goed voor het voetlicht kunnen brengen op een conferentie, zodat de jongere en zijn netwerk goed geïnformeerd zijn over de mogelijkheden.

Voorlichtingsmateriaal kan hier ondersteuning bij bieden, daarbij is het van belang dat de informatie begrijpelijk is en specifiek gericht is op de problematiek en de doelgroep.

Een andere taak van verwijzers is dat zij signaleren welke andere levensterreinen een belangrijke

rol spelen naast problemen rond werk, bijvoorbeeld wonen, onderwijs, relaties en vrijetijdsbesteding. Het is belangrijk dat vragen op deze terreinen worden meegenomen in de verwijzing voor de Eigen Kracht-conferentie.

9 Eindconclusie en aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk geven we een eindconclusie en advies over structurele inbedding van Eigen Kracht-conferenties in arbeidstoeleiding van jongeren met een beperking. We beginnen in paragraaf 9.1 met een samenvatting van de bevindingen. In paragraaf 9.2 presenteren we de eindconclusies. De aanbevelingen die we doen op basis van de bevindingen en conclusies staan in 9.3.

89

9.1 Samenvatting van de bevindingen

Het project *Met Eigen Kracht naar een baan* is gestart in 2006. Vilans / Werk en Handicap, Eigen Kracht Centrale en WESP hebben tijdens de projectperiode samengewerkt met drie pilotorganisaties, te weten praktijkschool De Hoeksteen te Hardenberg, MEE Rotterdam en Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) te Helmond. Het doel van het project was om dertig jongeren met een beperking die een vraag naar werk hadden, de mogelijkheid te geven van een Eigen Kracht-conferentie. Een Eigen Kracht-conferentie geeft mensen met een probleem de mogelijkheid om zelf, samen met familie, vrienden en andere bekenden, een plan te maken voor een oplossing of voor hulp. De kracht voor de oplossing komt vanuit de familie en alle belangrijke mensen daaromheen. De gemaakte plannen zijn leidend voor de hulpverlening.

Achterliggend doel was te onderzoeken of het model van de Eigen Kracht-conferentie ook in te zetten is bij vragen naar werk en dan met name vragen van jongeren met een beperking.

De verschillende onderdelen zijn bij de start als volgt omschreven:

- organisatiekracht ontwikkelen teneinde het middel van Eigen Kracht in de organisatie in te voeren;
- dertig Eigen Kracht-conferenties voorbereiden en uitvoeren;
- innovatie op gang brengen op het terrein van arbeidstoeleiding.

Bij deze onderdelen passen de volgende doelen:

- Organisatiekracht: een projectorganisatie begeleidt een paradigmaverschuiving op het gebied van de arbeidsintegratie van jongeren met een beperking. Dat wil zeggen dat de pilotorganisaties kennismaken met de nieuwe principes, waardoor een proces op gang komt.
- Resultaten: over het bereiken van een baan in het kader van arbeidstoeleiding ligt de regie bij de cliënt en zijn familie.

- Innovatie: professionele hulp bij arbeidstoeleiding bestaat uit het verlenen van diensten en faciliteiten, dit betekent een substitutie en vernieuwing van taken en verantwoordelijkheden.

Om te beginnen is er bij de organisaties draagvlak gecreëerd en zijn er voorzieningen getroffen om Eigen Kracht-conferenties uit te voeren. Voorbeelden hiervan zijn trainingen aan medewerkers van de organisaties, draagvlakbijeenkomsten bij de pilotorganisaties en overleg en intervisie tussen de initiatiefnemers (Vilans / Werk en Handicap, Eigen Kracht Centrale en WESP) en de pilotorganisaties. Vervolgens was de afspraak dat iedere organisatie tien cliënten zou aanmelden voor een conferentie, waarna de resultaten en effecten van de conferenties gerapporteerd konden worden.

90

De conclusies die we uit dit traject kunnen trekken zijn gebaseerd op verschillende gegevens, te weten de resultaten van de registratie van gegevens en interviews door WESP, de resultaten van het onderzoek door Vilans naar de mate van participatie, de bijeenkomsten van het projectteam en de ervaringen van betrokkenen bij het project. Deze conclusies leiden tot aanbevelingen voor een mogelijk vervolg op dit project en voor organisaties die in arbeidstoeleidingstrajecten Eigen Kracht-conferenties willen inzetten voor de jongeren met wie ze werken.

9.2 Eindconclusies

In deze paragraaf zetten wij de belangrijkste eindconclusies van het project op een rij. De conclusies zijn opgebouwd volgens de drie onderdelen van het project: organisatiekracht, resultaten en innovatie.

1 Organisatiekracht

Enthousiasme, geloof in Eigen Kracht

Vanaf de start van het project was er bij de pilotorganisaties veel enthousiasme voor Eigen Kracht en het inzetten van conferenties bij arbeidstoeleidingstrajecten voor jongeren. Er was veel geloof in de kracht van de jongeren en netwerken zelf. De uitgangspunten van Eigen Kracht werden onderschreven en gedeeld. Dit enthousiasme is gedurende het hele project gebleven.

Extreem lange opstartfase

Ondanks dit genoemde enthousiasme, bleven de aanmeldingen voor conferenties aanvankelijk uit. De pilotorganisaties deelden de uitgangspunten, maar hadden moeite om conferenties daadwerkelijk voor hun cliënten in te zetten. De opstartfase van het project was erg lang. Dit heeft verschillende oorzaken. We noemen een aantal oorzaken:

- *Werken met Eigen Kracht vergt een grote omschakeling bij professionals*

Alle betrokkenen leerden dat er meer nodig was dan een enthousiast verhaal en begrip van het model. Werken met Eigen Kracht betekent voor professionals een omschakeling in de manier van werken. Uit eerder gedaan onderzoek door WESP (Van Beek 2006) en eerdere ervaringen bij andere projecten weten we dat professionals over het algemeen makkelijk te enthousiasmeren zijn voor het model van Eigen Kracht. Zodra het echter hun eigen 'cliënten' betreft, blijkt het voor hen een stuk lastiger om een conferentie te houden. Dit betekent

namelijk dat je als professional veel moet loslaten, dat de familie haar eigen plan gaat maken en dat je moet afwachten wat er in dit plan staat.

Bureau WESP heeft het in het rapport over het onderzoek in Overijssel omschreven als 'professionele dominantie' en schrijft hierover: 'De regie in de jeugdzorg ligt niet bij de cliënt of de cliënt en diens familie, maar bij de deskundigen. Uit de praktijk blijkt dat hulpverleners, die gewend zijn te beoordelen of een bepaald type hulp een oplossing kan bieden voor de problemen van de familie/jongere, ook geneigd zijn te beoordelen of een familie geschikt is voor een Eigen Kracht-conferentie.'

Ook in dit project lijkt het te gaan over de vraag of de jongere wel de gelegenheid krijgt om zelf een besluit te kunnen nemen. De professionals bepalen of ze een conferentie voorstellen, en dat blijkt moeite te kosten.

Ondanks de genoemde ervaring in eerdere projecten hebben we onderschat hoeveel ondersteuning professionals nodig hebben om een fundamenteel andere attitude aan te leren. Hierbij is zowel intervisie als supervisie noodzakelijk om professionals te leren anders naar hulpvragen te kijken en deze te vertalen naar een open vraag van de cliënt zelf en daarbij dus een andere attitude aan te nemen, een andere taal te spreken, een ander aanbod te doen en de zorg op een andere manier te organiseren.

- *Werken met Eigen Kracht is ook een grote omschakeling voor jongeren en hun ouders*

Werken met Eigen Kracht vraagt niet alleen een omschakeling van de professionals. Ook jongeren, hun ouders en sociale netwerken moeten wennen aan deze manier van werken. Soms verwachten ze ondersteuning van een organisatie en vinden ze het moeilijk om zelf een plan te maken, soms willen ze het netwerk er niet bij betrekken. Een manager van een pilotorganisatie zei het tijdens de intervisie als volgt: 'Het blijkt ook voor jongeren en hun ouders een hele omschakeling om met het eigen netwerk bijeen te komen om een eigen plan te maken.'

- *Onbekendheid met Eigen Kracht zorgt voor terughoudendheid bij professionals*

Het feit dat werken met Eigen Kracht een fundamenteel andere werkwijze vraagt, betekent ook dat mensen er goed bekend mee moeten zijn voordat ze deze omschakeling kunnen en willen maken. We zien hier een verschil tussen MEE en andere twee organisaties, te weten praktijkschool De Hoeksteen en RMC Helmond.

De organisatie en medewerkers van MEE Rotterdam zijn al langer bekend met Eigen Kracht en werken al een aantal jaar met conferenties. Dit betekent dat de organisatie zelf, de aanmelders, de begeleiders en ook de partners in de regio al beter geïnformeerd waren over de consequenties van Eigen Kracht voor hun werkwijze. In dit project kwam het merendeel van de aanmeldingen dan ook van MEE Rotterdam.

Voor de organisaties is het soms moeilijk om te bepalen of ze een conferentie kunnen voorstellen aan een jongere of familie. Onbekendheid met het model kan hiervan de oorzaak zijn. Vooral de praktijkschool worstelde met deze vraag. Wat behoort tot de taken van de school en in hoeverre mogen wij een conferentie voorstellen wanneer er meer in het gezin speelt dan alleen de vraag naar werk van de jongere?

- *Er zitten grote verschillen tussen de verschillende doelgroepen*

De pilotorganisaties gaven aan dat zij er moeite mee hadden dat hun doelgroepen te veel verschilden, waardoor ze op verschillende wijze in het project zaten en moeilijk te vergelijken waren.

- *De problematiek van de jongeren is complex*

De jongeren die in aanmerking kwamen voor het project hadden niet alleen een vraag naar werk. Veelal was er meer aan de hand en strekten de problemen zich ook verder uit dan de jongere alleen. Dit was voor de aanmelders vaak een reden om aan een jongere en zijn familie geen Eigen Kracht-conferentie voor te stellen.

Ondersteuning in de organisatie

De ondersteuning vanuit de eigen organisatie had waarschijnlijk intensiever opgezet moeten worden. In de pilot waar wel regelmatig overleg was tussen de manager en de aanmelders is een beter resultaat geboekt.

Het blijkt dat Eigen Kracht nog niet 'in het systeem' van de organisaties en de medewerkers zit. Managers gaan er te veel vanuit dat medewerkers er vanzelf mee gaan werken, terwijl medewerkers hun gewone taken houden en dan op de gebruikelijke manier blijven werken. Het werken aan het project komt op de tweede plaats. Wanneer er binnen de organisatie niet regelmatig aandacht wordt geschonken aan Eigen Kracht, dan zakt het gauw weg en gaat iedereen over tot de 'orde van de dag'.

Voorlichting

Het blijkt voor medewerkers van organisaties moeilijk om aan cliënten en collega's over te brengen wat Eigen Kracht precies inhoudt en wat het betekent. Dit pleit ervoor goede voorlichting te geven, op verschillende manieren. Trainingen aan medewerkers van organisaties, voorlichtingsbijeenkomsten aan medewerkers, ouders en jongeren en goed voorlichtingsmateriaal. Pilotorganisaties hadden kritiek op het bestaande voorlichtingsmateriaal over Eigen Kracht-conferenties: het was te veel gericht op problemen en op gezinnen in de jeugdzorg.

2 Resultaten

Aanmeldingen

Tijdens de projectperiode is door medewerkers van de pilotorganisaties een groot aantal gesprekken gevoerd met jongeren en/of hun ouders. Dit heeft geleid tot 17 aanmeldingen. WESP heeft gegevens over deze aanmeldingen verzameld en geanalyseerd. Er zijn gegevens bekend van 14 conferenties:

7 fase-1-zaken² en 7 fase-2-zaken.³ De 7 fase-2-zaken gaan over 9 kinderen. Vergeleken met de landelijke percentages is het aantal fase-1-conferenties hoog, maar dit is niet ongebruikelijk bij een nieuw project. Onderzoek van WESP laat zien dat bij de start van ieder project het aantal fase-1-conferenties relatief hoog is. Het beeld dat uit andere projecten naar voren komt is dat dit normaal gesproken in de volgende fase van een project bijtrekt naar het landelijk gemiddelde, te weten 70% fase-2-conferenties en 30% fase-1-conferenties. Dit project verkeert op dit moment echter aan het einde van de pilotfase en heeft (nog) niet de kans gehad om zich verder te ontwikkelen.

---

2 Fase 1: Er is een aanmelding voor een Eigen Kracht-conferentie en de voorbereiding is gestart, maar er heeft geen conferentie plaatsgevonden.

3 Fase 2: De Eigen Kracht-conferentie is uitgevoerd en afgesloten met een plan.

Doelgroep

Bij de aangemelde jongeren spelen naast de vraag naar werk vaak nog diverse andere problemen, zowel voor de jongere als voor andere gezinsleden. Ervaring van de Eigen Kracht Centrale leert dat bij de start van een nieuw project bij aanmelders de neiging bestaat om de meest complexe zaken als eerste aan te melden. Hierbij is de handelingsverlegenheid van hulpverleners het grootst, de drempel om iets nieuws uit te proberen is lager.

Door het niveau en de aard van de beperking is het van belang na te denken over mogelijke aanpassingen in het Eigen Kracht-model. We noemen een aantal voorbeelden waar over nagedacht kan worden. Een steunfiguur kan voor deze doelgroep van nog groter belang zijn dan anders (vanwege ontbrekende assertiviteit), mogelijk moet er met een kleinere kring gewerkt worden (vanwege concentratieproblemen of minder bevattingsvermogen), eventueel moeten er in plaats van een lange bijeenkomst enkele korte bijeenkomsten gehouden worden (omdat de jongere niet te veel tegelijk kan verwerken) of er kan extra steun nodig zijn om het proces op gang te houden en het plan uit te voeren (vanwege ontbrekende kracht in het netwerk).

93

Eigen Kracht-conferenties

Opvallend is dat school en werk minder vaak voorkomen in de vragen van de Eigen Kracht-conferentie dan verwacht. Er was 4 keer een vraag over werk en 1 keer over onderwijs. Verder waren er vragen over de omgangsregeling (2), opvoeding (1), woonplek (1) en huiselijk geweld (1).

Er zijn 114 personen uitgenodigd voor een Eigen Kracht-conferentie. In totaal waren er 94 personen aanwezig (exclusief de Eigen Kracht-coördinator). Dat is gemiddeld 13,4 personen. Bij de conferentie met het minste aantal deelnemers waren er 5 personen aanwezig, bij de conferentie met de meeste deelnemers waren er 19 aanwezigen.

Er waren 15 minderjarigen aanwezig, waaronder de 9 hoofdpersonen.

Het aantal volwassen deelnemers bedroeg 79: 45 familieleden, 14 personen uit het sociale netwerk en 20 professionals.

Het resultaat van de Eigen Kracht-conferentie is van allezeven zaken bekend.

Plannen

Als een Eigen Kracht-conferentie succesvol verloopt, is het resultaat een door de jongere, de familie en het netwerk gedragen plan. Ook in dit project werden alle Eigen Kracht-conferenties afgerond met een plan.

In alle onderzochte plannen vraagt de familie om enige vorm van professionele ondersteuning. Het komt dus niet voor dat de familie denkt het zonder steun en hulp af te kunnen. Er zijn 39 afspraken gemaakt waar professionals bij nodig zijn. Dat is gemiddeld 5,6 per plan.

In de plannen staan 10 afspraken over onderwijs waarbij hulp van professionals gewenst is. Deze hulp verwacht men vooral van de school te krijgen. In de plannen staan 7 afspraken over gezondheid waarbij de hulp van professionals gewenst is. Bij de vier afspraken die te maken hebben met werk gaat het om het inschrijven bij het CWI en het gebruik van de (test)mogelijkheden van het CWI, gebruik van de diensten van een bureau dat passend werk zoekt en informatie over de mogelijkheden voor een gesubsidieerde baan.

Bij de vier afspraken die te maken hebben met financiën gaat het om het aanvragen van een persoonsgebonden budget (PGB), bijzondere bijstand en andere gemeentelijke regelingen voor mensen met een beperking (bijvoorbeeld een speciale pas voor het openbaar vervoer).

In 6 van de 7 plannen heeft de familie afgesproken om het plan na enkele maanden gezamenlijk of met een afvaardiging van de aanwezige deelnemers te evalueren. Sommige families hebben zich voorgenomen dat zelf te doen, andere willen graag dat er een van de professionals bij aanwezig is.

6 plannen bevatten eveneens een noodplan, dat wil zeggen dat de familie heeft afgesproken wat te doen als zich onverwachte omstandigheden voordoen. Men heeft afgesproken wie er dan bij elkaar komen om de nieuwe situatie te bespreken.

3 Innovatie

Participatie

Uit het onderzoek van Vilans naar de mate van participatie van de jongere of andere mensen uit het sociale dan wel professionele netwerk, kan het volgende worden geconcludeerd:

- *Bij de reguliere werkwijze*

Begeleiders van de pilotorganisaties geven aan dat jongeren bij de reguliere werkwijze allemaal een bepaalde mate van invloed hebben op het trajectplan. Er worden geen plannen door begeleiders gemaakt helemaal buiten de jongere om. Bij een ruime meerderheid van de jongeren die bij de pilot betrokken zijn, zeggen de aanmelders dat er sprake is van invloed op het plan. Als het sociale netwerk erbij betrokken wordt, dan heeft het minder invloed op het plan dan de jongere. Er worden weinig personen uit het sociale netwerk bij betrokken, meestal slechts één. Het sociale netwerk wordt ook niet ingeschakeld om mogelijkheden te ontsluiten voor de jongere. Andere professionals worden nog minder bij het traject van de jongere betrokken, in veel gevallen worden zij alleen geïnformeerd over de voortgang.

In het onderzoek is niet nagegaan hoe jongeren en hun netwerk zelf het participatieniveau beoordelen wanneer de organisaties op hun gebruikelijke wijze te werk gaan. Dit had mogelijk een ander beeld opgeleverd.

- *Bij een Eigen Kracht-conferentie*

Alle jongeren waarvoor een Eigen Kracht-conferentie aangevraagd is hebben actief deelgenomen aan de conferentie. Een grote groep mensen uit het eigen sociale netwerk heeft erin geparticipeerd. De vraagstelling van de jongere stond hierbij centraal. Dit heeft de kring waarbinnen de vraag van de jongere bekend is vergroot en heeft hem meer kansen opgeleverd om te participeren in zijn eigen netwerk/omgeving.

Ook het professionele netwerk wordt meer betrokken bij een Eigen Kracht-conferentie dan bij de normale werkwijze. Tussen alle betrokkenen wordt er beter samengewerkt.

Tevredenheid

Zowel kinderen, jongeren als volwassenen uit de familie en het eigen sociale netwerk en aanmelders hebben meegedaan aan een tevredenheidsonderzoek. Zij hebben hun tevredenheid over allerlei aspecten van de conferentie aangegeven. Zie paragraaf 4.2 voor meer informatie over dit onderzoek.

Informatiebehoefte

Het merendeel van de vragen wordt voorafgaand aan de conferentie gesteld en heeft betrekking op de conferentie zelf. Uit alles blijkt dat de Eigen Kracht-conferentie nieuw is voor jongeren,

familieleden en professionals. 85 van de 110 vragen (77%) gaat over de bedoeling van en de werkwijze tijdens de Eigen Kracht-conferentie. Er worden vragen gesteld over de gang van zaken, de aanwezige deelnemers en de manier waarop de verschillende mensen een bijdrage kunnen leveren aan het vinden van oplossingen.

Drie voorbeelden:

- 'Kan mijn broertje ook komen? Die is namelijk pas 14.' (jongere)
- 'Wat is een Eigen Kracht-conferentie?' (familielid)
- 'Moet mijn informatie kort of uitgebreid zijn?' (professional)

Conclusie is dat een Eigen Kracht-conferentie nieuw is voor de deelnemers, zowel uit het sociale als het professionele netwerk.

95

Effecten

Er is meer bereikt dan oplossingen rond vragen om werk alleen. Zowel de jongeren zelf, hun ouders en netwerk, als de professionals noemen verschillende effecten die de conferenties hebben gehad. Dit zijn bevindingen die we vooraf niet hadden bedacht.

Het gaat hier met name om vaardigheden die van belang zijn voor het vinden van een baan in de toekomst: sociale contacten leggen met leeftijdsgenoten, zelfstandigheid vergroten, meer zelfvertrouwen krijgen, zelf kunnen reizen, zelf initiatieven durven nemen, zelf plannen kunnen maken en uitvoeren.

Een Eigen Kracht-conferentie heeft ook effect op ouders en andere betrokkenen uit het sociale netwerk. Zij voelen zich meer betrokken bij de plannen van de jongere en voelen zich mede verantwoordelijk voor het ondersteunen bij en laten slagen van de plannen. Dit wordt ervaren als belangrijke winst.

Gesprekken met de aanmelders hebben geleid tot vragen over de rol van de aanmelder. Is diens rol uitgespeeld als er geen expliciete vraag om steun of hulp van de aanmelder in het plan staat? Wiens taak is het om het proces bij te houden? Van de aanmelder, van andere hulpverleners, van de familie of misschien van de Eigen Kracht-coördinator?

9.3 Aanbevelingen voor het vervolg

In het project *Met Eigen Kracht naar een baan* hebben we veel geleerd over hoe er gewerkt kan worden met het model van Eigen Kracht bij jongeren met een beperking die een vraag naar werk hebben. In dit hoofdstuk gaan we in op een aantal aanbevelingen voor een vervolg van Eigen Kracht-conferenties bij een vraag naar werk.

Aanbevelingen voor organisatiekracht

1. Intake

Organisaties die met Eigen Kracht-conferenties gaan werken, moeten uitgebreid ingelicht worden over de consequenties van de implementatie voor hun organisatie. Ze moeten bewust kiezen voor deze implementatie en de gevolgen hiervan. Dit vergt afstemming van visie, beleid en uitvoering.

2. Draagvlak

Om het werken met Eigen Kracht op een goede manier in te voeren, is er draagvlak nodig bij alle lagen van een organisatie: zowel management, middenkader als medewerkers moeten deze werkwijze ondersteunen. Er zijn verschillende manieren om draagvlak te creëren: Eigen Kracht-trainingen voor aanmelders, voorlichtingsbijeenkomsten en discussie met alle direct-betrokkenen in de organisatie.

Daarnaast is het belangrijk om draagvlak te creëren bij professionals uit het netwerk van de organisatie, dus extern.

3. Voorlichting

Het is belangrijk om jongeren zelf én ouders voor te lichten over Eigen Kracht, naast andere betrokkenen uit het sociale en professionele netwerk. Specifiek voorlichtingsmateriaal dat de doelgroep aanspreekt is hierbij van belang. Films, praktijkvoorbeelden, brochures en folders helpen bij het uitleggen wat een Eigen Kracht-conferentie inhoudt.

4. Bekendheid

Het is van belang om in het algemeen Eigen Kracht in een brede kring bekend te maken. Bekendheid met de werkwijze blijkt drempelverlagend te werken. Hoe meer mensen er op een of andere manier van gehoord hebben, hoe gemakkelijker een conferentie kan worden ingezet.

5. Standaard

Een van de conclusies van het project is dat er een extreem lange opstartfase nodig bleek voordat er aanmeldingen werden gedaan. Om dit te voorkomen, is het aan te bevelen om wanneer een organisatie ervoor kiest met Eigen Kracht-conferenties te gaan werken dit op te nemen in de standaardprocedure. Bij iedere nieuwe aanmelding van een cliënt bij een organisatie, of bij ieder nieuw probleem of nieuwe vraag, kan de medewerkers gevraagd worden waarom er geen Eigen Kracht-conferentie wordt ingezet. Op deze manier wordt het meer vanzelfsprekend en komt het 'in het systeem' van de medewerkers.

Aanbevelingen voor op te zetten pilots

1. Aanmelding

Aanmelders en regiomanagers van Eigen Kracht moeten gezamenlijk regelmatig overleg hebben over de aanmeldingen en elkaar daarop feedback geven. Dit voorkomt dat zaken langs elkaar heen lopen of te lang onduidelijk blijven. Aan te bevelen is de routing voor aanmelding en conferentie intensief te gebruiken (zie bijlage 2).

2. Doelgroep

Het is aan te bevelen om zich in een project met verschillende locaties te richten op een eenduidige doelgroep, om zo effectievere implementatie te kunnen garanderen. De verschillende pilotpartners hebben dan meer aan elkaars bevindingen in de overlegmomenten.

3. Vraag die tijdens de conferentie aan de orde komt

De vraag naar werk kan een goede ingang zijn voor een Eigen Kracht-conferentie. Een conferentie is goed mogelijk als er een plan nodig is om een jongere te ondersteunen bij het vinden van een baan, zonder dat dit gepaard gaat met grote problemen. Het kan echter nadrukkelijk niet de enige vraag zijn die aan de orde komt in een conferentie en als zodanig moet de vraag naar werk dan ook niet leidend zijn. Soms is de vraag naar werk een ingang, maar liggen hier

andere problemen aan ten grondslag en gaat de conferentie eigenlijk daarover.

4. Duur van de pilot

Overwogen moet worden om een lange tijd te nemen om in een pilot de werkwijze van Eigen Kracht te implementeren, eerder drie dan twee jaar. Het moet niet onderschat worden hoeveel inspanning het van begeleiders en managers vergt om zich het gedachtegoed van Eigen Kracht eigen te maken.

Aanbevelingen voor innovatie

1. Participatie

Eigen Kracht vergroot de participatie van de jongere, ouders en anderen uit het sociale netwerk én het professionele netwerk. In die zin zijn er bij de ondersteuning van de jongere meer mensen betrokken en dit werkt normaliserend. Een van de uitgangspunten van het project was het belang de regie bij de jongere zelf te leggen. Uit het onderzoek blijkt dat de participatie van de jongere door een Eigen Kracht-conferentie wordt verhoogd, dat het dus een manier is om de stem van de jongere te laten horen en hem de regie te laten nemen. Wanneer een organisatie dus streeft naar een grotere participatie van jongeren en hun netwerk, dan is het invoeren van Eigen Kracht aan te bevelen.

2. Onderzoek

Om te kunnen constateren hoeveel procent van de hulp door het eigen netwerk geboden is en hoeveel door het professionele netwerk was de steekproef te klein. De verwachting is dat er de komende tijd meer aanmeldingen gedaan zullen worden, nu de bekendheid bij aanmelders, jongeren, ouders en professioneel netwerk is vergroot. Het is dan ook aan te bevelen om in de huidige meest succesvolle pilots verder onderzoek te doen.

3. Tevredenheid

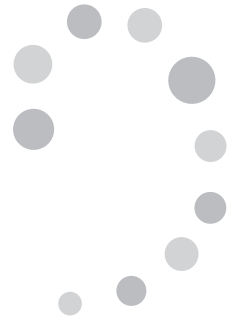
De tevredenheid van alle betrokkene bij een Eigen Kracht-conferentie is overwegend positief. Dit is aanleiding om meer werk te maken van Eigen Kracht-conferentie, ook bij een vraag naar werk.

4. Ondersteuning

Het valt te overwegen om de ondersteuning tijdens de Eigen Kracht-conferentie aan te passen aan het niveau en de aard van de doelgroep. Dit kan tot de volgende aanpassingen van de werkwijze leiden: een extra steunfiguur tijdens een conferentie, uitvoering in een kleinere kring of verdeeld over meer conferenties.

Nadat een Eigen Kracht-conferentie is uitgevoerd en er een plan is gemaakt, is het soms onduidelijk wie er verder nog ondersteuning biedt en het proces evalueert. Het is aan te bevelen bij de afsluiting van de conferentie duidelijk af te spreken wie dit op zich neemt en dit vast te laten leggen in het plan. In principe hoort dit deel uit te maken van het plan en bereidt de Eigen Kracht-coördinator de deelnemers hierop voor. Uit de follow-up blijkt echter dat dit vaak niet gebeurt en mede hierdoor worden de plannen soms niet of niet volledig uitgevoerd. De conclusie is dat het te overwegen valt om dit als verantwoordelijkheid bij de Eigen Kracht-coördinator neer te leggen. Tot op heden heeft de Eigen Kracht Centrale als principieel uitgangspunt dat de taak van de coördinator eindigt op het moment dat het plan door de familie gemaakt is. Wel is het van belang om de deelnemers hier van tevoren op te wijzen en evaluatiemomenten met de hierbij gewenste deelnemers in het plan op te nemen.

Op basis van de conclusies uit dit project is het echter aan te bevelen om hierover met de Eigen Kracht Centrale in discussie te blijven om gezamenlijk verder te denken over het model voor deze doelgroep.

Literatuur en websites

Arnstein, R.S. (1969) *A ladder of citizen participation* *Journal of the American planning Association*, 16(2): 187-195 (Ontleend aan: Gaby Jacobs, Mariëtte Braakman en Janet Houweling, *Op eigen kracht naar gezond leven, empowerment in de gezondheidsbevordering: concepten, werkwijzen en onderzoeksmethoden*. Universiteit voor Humanistiek, Utrecht, 2005)

99

Baart, A., *Klein pleidooi tegen grote distantiëring in de zorg*. Paul Cremerslezing, NIZW, Utrecht, 2004

Beek, F. van, *Op de grens van bemoeizucht en zorg. Rapportage van het onderzoek naar Eigenkracht conferenties in Overijssel en de verhouding van Eigen Kracht tot de Wet op de Jeugdzorg*, WESP, Voorhout, 2006

Beek, F. van, *Eigen Kracht-conferenties. De eerste ervaringen in Nederland*. (deelrapport 1). WESP, Voorhout, 2003

Beek, F. van, *Eigen Kracht volgens plan? Onderzoek naar de plannen en de follow-up van Eigen Kracht-conferenties* (deelrapport 2). WESP, Voorhout, 2003

Beek, F. van, *Het gaat toch over mijn toekomst? Onderzoek naar de mening van kinderen en jongeren over de Eigen Kracht-conferenties* (deelrapport 3). WESP, Voorhout, 2003

Beek, F. van, *Is dit de toekomst van de jeugdzorg? Onderzoek naar de tevredenheid van de volwassen deelnemers aan Eigen Kracht-conferenties* (deelrapport 4). WESP, Voorhout, 2003

Cuijpers, M., J. Timmer en M. Spierenburg, *Talent moet je benutten! Rapportage ontwikkelings-traject project Mogelijkheden deelnemers*. NIZW, Utrecht, 2004

Cuijpers, M., J. Timmer en M. Spierenburg, *Talent moet je benutten! Meer doen met mogelijkheden van deelnemers in doorstroomtrajecten van dagbesteding naar werk. Casusbeschrijvingen*. NIZW, Utrecht, 2004

Pagée, R. van, *Eigen Kracht. Family Group Conference in Nederland, van model naar invoering*. SWP, Amsterdam, 2003

Pröpper, I. en D. Steenbergen *De aanpak van interactief beleid. Elke situatie is anders*. Coutinho, Bussum, 2001. (Ontleend aan: Marjet Heins (2001), *Interactieve beleidsvorming, een houding. Korte beschrijving van de aspecten van interactieve beleidsvorming*. Uitgave van Heins Advies, Leeuwarden, 2001. Als pdf te downloaden van www.heinsadvies.nl > publications)

Spierenburg, M., *Wie kiest hier eigenlijk voor werk? Arbeidsintegratie van mensen met een beperking*. NIZW, Utrecht, 2004

Thoburn, J., A. Lewis en D. Shemmings (1995). *Paternalism or partnership? Family involvement in the child protection process*. HMSO, London, 1995. In: E.J. Knorth, P.M. van den Berg and F. Verheij (eds.), *Professionalization and Participation in Child and Youth Care*. Ashgate, Aldershot (Hampshire) etc., 2002

Timmer, J., M. Spierenburg en M. Cuijpers, 'Arbeidsintegratie van mensen met een beperking'. In: *Handboek mogelijkheden. Vraaggerichte zorg voor mensen met een verstandelijke handicap*. Elsevier gezondheidszorg, Maarssen, 2003

www.eigen-kracht.nl

www.werkenhandicap.nl

www.wespweb.nl

Bijlagen

- Bijlage 1 Betrokken partijen
- Bijlage 2 Routing aanmelding en routing conferentie
- Bijlage 3 Fragment uit folder GGD Rotterdam
- Bijlage 4 Formulieren en vragenlijsten WESP
- Bijlage 5 Aandachtspuntenlijsten
- Bijlage 6 Vragenlijsten Vilans
- Bijlage 7 Participatieniveaus

Bijlage 1 Betrokken partijen

De volgende partijen waren betrokken bij de uitvoering van het experiment.

102

<u>Eigen Kracht Centrale</u>	<u>Rob van Pagée</u>
	<u>Jan van Lieshout</u>
	<u>Hedda van Lieshout</u>
	<u>Willeke Lovink-Gerritsen</u>
<u>WESP</u>	<u>Fiet van Beek</u>
	<u>Annemiek Verheij</u>
	<u>Minke Verdonk</u>
<u>Vilans</u>	<u>Mariëlle Cuijpers</u>
	<u>Leon Bosch</u>
	<u>Monique Spierenburg</u>
<u>MEE Rotterdam</u>	<u>Jacomine Goudzwaard</u>
	<u>Nicoline van Nierop</u>
	<u>Henk Dute</u>
	<u>Sonay Brandwijk</u>
<u>Praktijkschool De Hoeksteen</u>	<u>Bert Vastenburg</u>
	<u>Els Lettink</u>
	<u>Egbert Meilink</u>
	<u>Eric van Asten</u>
<u>RMC Helmond</u>	<u>Sjors Peeters</u>
	<u>Ad Heezemans</u>
	<u>Tanja Lanen</u>

Bijlage 2 Routing aanmelding en routing conferentie

De aanmelder is de hulpverlener, de leraar of de consulent.

Dit wil niet zeggen dat de jongere of zijn familie niet kan aanmelden. De jongere en zijn familie zijn altijd de tweede aanmelder.

Voor het onderzoek door bureau WESP wordt na drie en na zes maanden altijd contact gezocht met de aanmelder.

Normaal gesproken neemt de Eigen Kracht-coördinator in een later stadium van de voorbereiding contact op met de aanmelder/hulpverlener. Soms kan het nodig zijn om dit contact al eerder te hebben in verband met bijzonderheden waar de coördinator rekening mee moet houden. Geef bijzonderheden daarom door aan de regiomanager.

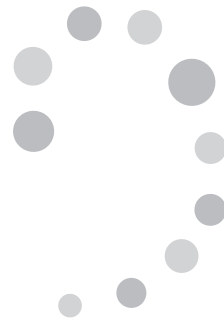
103

Onderstaande tabellen geven aan welke stappen er gezet moeten worden wanneer een jongere/gezin zich in een situatie bevindt die geschikt lijkt voor een conferentie (Routing aanmelding), en wanneer de conferentie daadwerkelijk gaat plaatsvinden (Routing conferentie).

Routing aanmelding

Stap	Actie	Verantwoordelijken of betrokkenen
Uitleg over Eigen Kracht geven aan: ☐ jongere ☐ ouders ☐ jongere en ouders	Jongere en eventueel ouders uitnodigen voor een gesprek op kantoor of bij de jongere thuis	- Hulpverlener - Leraar - Consulent
Vóór aanmelding: mogelijk is er behoefte aan meer uitleg door de Eigen Kracht-coördinator	Verzoek voorleggen aan regiomanager (telefoonnummer)	- Hulpverlener - Leraar - Consulent
Er is behoefte aan een Eigen Kracht-conferentie	Aanmelden bij de regiomanager (telefoonnummer)	Aanmelder
Regiomanager heeft informatie nodig	Vragen: ☐ Welke wensen zijn er wat betreft de coördinator? ☐ Wil jongere zelf het aanmeldingsformulier invullen? ☐ Wil de jongere ondersteuning bij het invullen? Zo ja, van wie? Omcirkel: Ouders/hulpverlener/coördinator	Aanmelder
Bij ingevuld aanmeldingsformulier	Opsturen naar regiomanager (e-mailadres)	Aanmelder
Vraag voor de conferentie	Formuleer heldere, open vraag/vragen: Hoe kan ik..., Op welke manier kan ik..., Wie kan mij...	- Jongere - Jongere/familie - Jongere/aanmelder - Jongere/coördinator

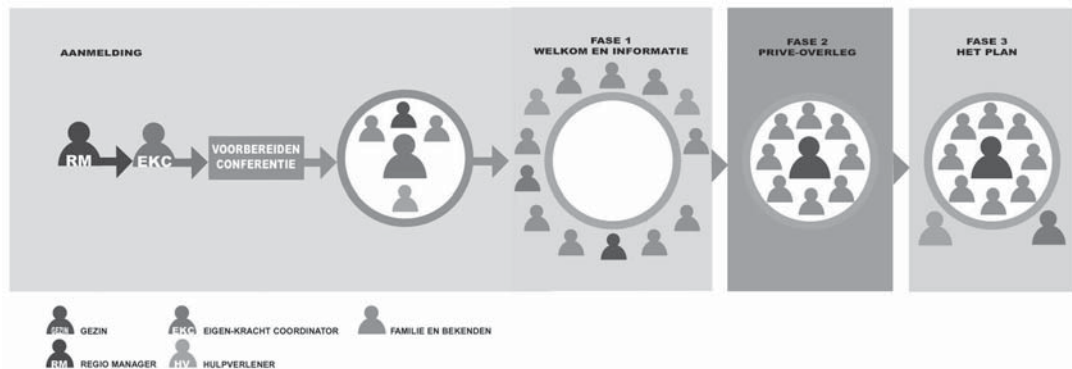

Routing conferentie

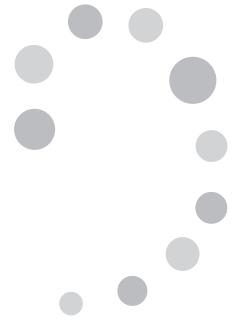
Stap	Actie	Verantwoordelijken of betrokkenen
Fase 1 Informatie uitwisselen	<p>Uitleg (helder, open, eerlijk, begrijpelijk, respectvol) Deel alle relevante informatie met de familie (op de conferentie mag er geen informatie naar boven komen die nieuw is voor de jongere). Licht toe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoe ben je tot een Eigen Kracht-conferentie gekomen? - Wat zijn jouw zorgen / de zorgen van de jongere? - Wat is/zijn de vraag/vragen voor de conferentie? Schrijf deze eventueel op een flap-over. - Welke positieve krachten heb je gezien? <p>Leg uit wat je de familie kunt bieden en laat weten of er wachlijsten zijn. Vraag de familie in het plan te omschrijven wat ze van jou verwachten. Als ze geen gebruik willen maken van jouw diensten, stellen ze het dan wel op prijs als je na een aantal weken uit belangstelling vraagt hoe de uitwerking van het plan verloopt? Zijn er nog vragen? Wens ze veel succes en stimuleer hen te vertrouwen op hun kracht.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Coördinator - Familie en netwerk - Hulpverleners / aanmelder - Informanten
Fase 2 Besloten gedeelte	<p>Besloten tijd voor familie en netwerk om te overleggen over wat ze hebben gehoord en welk plan gemaakt kan worden om het probleem aan te pakken.</p>	<p>Familie en netwerk</p>
Fase 3 Presentatie van het plan	<p>Familie laat het plan zien. Coördinator bekijkt door wie wat, wanneer en waar uitgevoerd kan worden. Hij stuurt alle aanwezigen en de hulpverleners het plan toe (tenzij de familie anders wenst).</p>	<p>Coördinator Aanmelder kan aanwezig zijn. Indien je niet aanwezig bent, zeg dan in fase 1 dat je het plan volledig accepteert. Ben je wel aanwezig, neem dan het plan in ontvangst en complimenteer de familie. Je kunt om verduidelijking vragen maar je kunt het plan inhoudelijk niet beïnvloeden.</p>
Het plan	<p>Aan de slag met zaken waarvoor je in het plan vermeld staat. Als je niet in het plan genoemd wordt, dan is het wel prettig als je na een paar weken informeert hoe het plan loopt. Uit onderzoek blijkt dat familie dit als zeer ondersteunend en stimulerend ervaart.</p>	<p>Aanmelder/ hulpverlener</p>

Bijlage 3 Fragment uit folder GGD Rotterdam

Bron: Folder *Eigen Kracht*-project GGD Rotterdam 2006

Bijlage 4 Formulieren en vragenlijsten WESP

- A Registratieformulier coördinator
- B Wie vraagt wat? Follow-upformulier
- C Tevredenheidformulier aanmelder/hulpverlener
- D Tevredenheidformulier deelnemer
- E Tevredenheidformulier kind/jongere
- F Registratie Eigen Kracht Follow-up van de conferentie

A Registratieformulier coördinator

In te vullen door de coördinator.

NB: Vul in verband met de privacy geen namen van personen in, behalve die van de coördinator.

Nummer van de EK-conferentie:

Naam coördinator: _____

Regio: _____

Datum aanmelding: _____

Datum Eigen Kracht-conferentie: _____

107

Aanmelding

1a Wie was de aanmelder/hulpverlener? (organisatie of relatie tot het kind)

☐ Bureau Jeugdzorg	☐ Politie
☐ AMK	☐ School
☐ MEE	☐ Persoon, nl.: _____
☐ Raad voor de Kinderbescherming	☐ Anders, nl.: _____
☐ Familie of netwerk	

1b Welke functie heeft de aanmelder/hulpverlener ten opzichte van dit gezin?

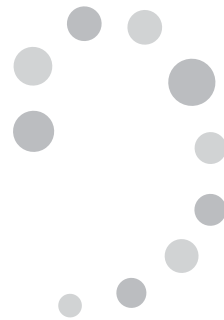
- Voogd/gezinsvoogd
- Hulpverlener
- Familie of sociaal netwerk
- Anders, nl. _____

1c Hoe vaak is er rond deze vraag al eerder een Eigen Kracht-conferentie gehouden?

- Nooit
- 1 keer
- Anders, nl. _____

1d Als er al eerder een Eigen Kracht-conferentie gehouden is, waarom dan nu deze conferentie?

- Uitgenodigde familieleden waren niet aanwezig (1)
- Uitgenodigde professionals waren niet aanwezig (2)
- In eerdere bijeenkomst geen overeenstemming bereikt (3)
- Wel overeenstemming bereikt maar plan is niet uitgevoerd (4)
- Wel overeenstemming bereikt maar plan is mislukt (5)
- Andere reden (6), nl. _____

1e Om welke kind(eren) gaat het in de Eigen Kracht-conferentie?

Jongen/meisje	Leeftijd	Culturele achtergrond	Bij wie verblijft het kind?
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

(Als de Eigen Kracht-conferentie over meer dan vier kinderen gaat, graag op de achterkant van dit blad de gegevens van de andere kinderen noteren.)

108

1f Welke beschrijving van de achtergrondproblematiek (probleemsituatie) gaf de aanmelder/hulpverlener vooraf?

_____
_____

1g Wat waren de voorgelegde vragen?

_____
_____

1h Hoelang heeft het gezin al met hulpverlening te maken?

- Er was geen hulpverlening
- > 0 – 1 jaar
- > 1 – 2 jaar
- > 2 – 5 jaar
- > 5 – 10 jaar
- Meer dan 10 jaar

1j Heeft er een Eigen Kracht-conferentie plaatsgevonden?

- Ja, ga verder met *vraag 4*
- Nee, ga verder met *vraag 2*

Geen Eigen Kracht-conferentie

2 Verloop van de contacten van de Eigen Kracht-coördinator met de betrokkenen. (Vul hier geen namen in. Bij professionals de functie en bij familieleden hun relatie tot het kind invullen).

Met wie is er contact geweest?

_____
_____

3a Waarom is de conferentie *niet* doorgegaan?

_____
_____

3b Heeft de familie zonder officiële conferentie een oplossing gevonden?

- Ja
- Nee

Zo ja, hoe?

Zo ja, welke oplossing?

109

Ga nu verder met vraag 4p.

De Eigen Kracht-conferentie

4a Waar is de conferentie gehouden?

Soort gebouw: _____

Plaats: _____

4b Op wat voor soort dag werd de conferentie gehouden?

- Op een doordeweekse dag
- In het weekend

4c In welke tijdsperiode werd de conferentie gehouden?

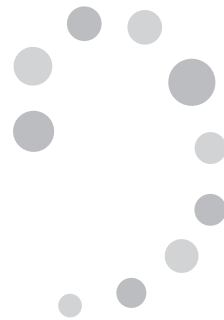
- Overdag
- 's Avonds
- Overdag en 's avonds

4d Hoelang duurde de conferentie?

- 0 - 1 uur
- > 1 - 3 uur
- > 3 - 5 uur
- > 5 - 8 uur
- > 8 - 10 uur
- > 10 - 15 uur
- Anders, nl. _____

4e Hoelang duurde de besloten tijd van de familie?

- 0 - 1 uur
- > 1 - 3 uur
- > 3 - 5 uur
- > 5 - 8 uur
- > 8 - 10 uur
- > 10 - 15 uur
- Anders, nl. _____

4f Wat was het resultaat van de conferentie?

- De familie is het eens geworden over een plan.
- De familie is het niet eens geworden over een plan en de zaak is terug naar de aanmelder/hulpverlener.
- De familie is nog niet klaar, de conferentie wordt op een ander moment vervolgd.
- Anders, nl. _____

4g Heeft de aanmelder/hulpverlener het plan geaccepteerd?

- Ja
- Nee
- Niet van toepassing

4h Zijn er door de familie afspraken gemaakt om (de uitvoering van) het plan te evalueren?

- Ja
- Nee
- Onbekend

4i Heeft de familie afgesproken wat te doen als er zaken anders lopen dan nu voorzien?

- Ja
- Nee

4j Vraagt de familie in het plan om enige vorm van professionele hulp?

- Ja
- Nee

4k Vindt er een wijziging plaats in de verblijfplaats van een of meer kinderen?

- Ja
- Nee

Zo ja,

	Van:	Naar:
Kind 1	_____	_____
Kind 2	_____	_____
Kind 3	_____	_____
Kind 4	_____	_____

(Indien meer dan vier kinderen van verblijfplaats veranderen, graag op de achterkant van dit blad de gegevens van de andere kinderen noteren.)

4l Aanwezig tijdens de Eigen Kracht-conferentie

Was er een tolk aanwezig?

- Ja
- Nee

Aanwezige minderjarigen inclusief kind(eren) voor wie de conferentie gehouden is
(Geen namen invullen. Graag zijn of haar relatie tot het kind invullen)

Aanwezige volwassenen uit familie en netwerk
(Geen namen invullen. Graag zijn of haar relatie tot het kind invullen)

Aanwezige professionals
(Geen namen invullen. Graag zijn of haar relatie tot het kind invullen)

Hoeveel mensen waren er wel uitgenodigd maar niet aanwezig?

Aantal professionals: _____

Aantal leden van familie/netwerk: _____

Mocht er iemand *niet* komen?

- Ja _____ personen
- Nee

Van wie mocht die persoon/personen niet komen?

Wie heeft er besloten dat die persoon/personen niet kwamen?

4m Was de inbreng van die persoon/personen op een andere manier aanwezig?

- Nee
- Ja, door middel van:
  - Videoboodschap   Aantal _____
  - Brief   Aantal _____
  - Vervanger   Aantal _____
  - Anders nl. _____

4n Aan hoeveel personen hebt u een tevredenheidformulier uitgedeeld?

_____ x aan kinderen/jongeren

_____ x aan familie/netwerk

_____ x aan aanmelder/hulpverlener(s)

4o Als u de samenwerking met de aanmelder/hulpverlener een rapportcijfer zou geven, welk zou dat zijn?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Waarom dit cijfer?

Als de familie een plan heeft gemaakt een kopie daarvan toevoegen als bijlage.

112

DIT FORMULIER INGEVULD MEESTUREN MET DE DECLARATIEFORMULIEREN NAAR:

Eigen Kracht – Centrum voor Herstelgericht werken

Emmawijk 11

8011 CM Zwolle

B Wie vraagt wat? Follow-upformulier

Vragenlijst voor Eigen kracht-coördinatoren

Dit is een computerformulier dat na een Eigen Kracht-conferentie wordt ingevuld door de coördinator. Deze tekst is ter illustratie.

Nummer zaak: nummer invullen _____

Naam Eigen Kracht-coördinator: naam invullen _____

(Eventueel) datum Eigen Kracht-conferentie: datum invullen _____

113

1 Vragen tijdens de voorbereiding op de Eigen Kracht-conferentie

A Welke vragen zijn er gesteld door professionals?

invullen gestelde vraag

Door: functie invullen

Door organisatie: organisatie invullen

Door organisatie: soort organisatie invullen

B Welke vragen zijn er gesteld door de jongere zelf?

invullen gestelde vragen

C Welke vragen zijn er gesteld door leden van familie en netwerk?

invullen gestelde vraag

Door: relatie tot jongere invullen

2 Vragen tijdens de Eigen kracht-conferentie

A Welke vragen zijn er gesteld door professionals?

invullen gestelde vraag

Door: functie invullen

Door organisatie: organisatie invullen

Door organisatie: soort organisatie invullen

B Welke vragen zijn er gesteld door de jongere zelf?

invullen gestelde vragen

C Welke vragen zijn er gesteld door leden van familie en netwerk?

invullen gestelde vraag

Door: relatie tot jongere invullen

3 Vragen binnen twee weken na de Eigen kracht-conferentie

A Welke vragen zijn er gesteld door professionals?

invullen gestelde vraag

Door: functie invullen

Door organisatie: organisatie invullen

Door organisatie: soort organisatie invullen

B Welke vragen zijn er gesteld door de jongere zelf?

invullen gestelde vragen

C Welke vragen zijn er gesteld door leden van familie en netwerk?

invullen gestelde vraag

Door: relatie tot jongere invullen

4 Opmerkingen van de Eigen kracht-coördinator

Als u nog opmerkingen hebt waarvan u denkt dat ze van belang zijn voor het onderzoek, kunt u ze hier noteren:

Hartelijk dank!

Dit formulier kunt u insturen of mailen naar:

WESP, onderzoek Eigen Kracht

Componistenlaan 55a

2215 SN Voorhout

telefoon: (0252) 372 053

e-mail: jeugdzorg@wespweb.nl

C Tevredenheidsformulier aanmelder/hulpverlener

Alleen in te vullen door de hulpverlener die tevens aanmelder is.

Graag meteen na afloop inleveren bij de Eigen Kracht-coördinator of binnen één week opsturen in bijgaande antwoordenvolp.

U hebt een aanmelding gedaan bij Eigen Kracht. De landelijke organisatie van Eigen Kracht wil graag weten hoe u dat bevalen is. We stellen het zeer op prijs als u laat weten waarover u wel of niet tevreden bent. Zou u zo vriendelijk willen zijn dit enquêteformulier in te vullen? Het invullen kost u ongeveer 10 minuten. Uw reactie is belangrijk om de uitvoering van toekomstige Eigen Kracht-conferenties zo goed mogelijk te laten verlopen.

115

Nummer van de EK-conferentie: _____

Datum invullen formulier: _____

Organisatie/instelling aanmelder/hulpverlener: _____

Naam coördinator: _____

Plaats Eigen Kracht-conferentie: _____

Datum Eigen Kracht-conferentie: _____

1 Hebt u voldoende informatie gekregen van de Eigen Kracht-coördinator over:

1. uw rol tijdens de Eigen Kracht-conferentie?	☐ Ja	☐ Nee
2. de gang van zaken tijdens de Eigen Kracht-conferentie?	☐ Ja	☐ Nee
3. wat Eigen Kracht inhoudt en beoogt?	☐ Ja	☐ Nee

Toelichting:

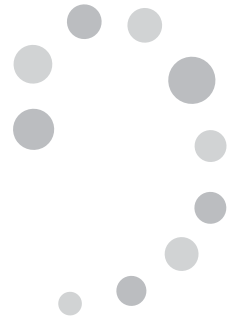
2 Als u de Eigen Kracht-conferentie een rapportcijfer zou geven, welk zou dat zijn?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Waarom dit cijfer?

---

3 Als u het plan dat in de Eigen Kracht-conferentie is gemaakt een rapportcijfer zou geven, welk zou dat zijn?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Waarom dit cijfer?

---

4 Als u de samenwerking met de Eigen Kracht-coördinator een rapportcijfer zou geven, welk zou dat zijn?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Waarom dit cijfer?

---

5 Als u de samenwerking met de regiomanager een rapportcijfer zou geven, welk zou dat zijn?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Waarom dit cijfer?

---

6 Hebt u nog opmerkingen of suggesties?

Hartelijk dank voor het invullen.

Dit formulier graag sturen aan:
Onderzoek Eigen Kracht (WESP)
Componistenlaan 55a
2215 SN Voorhout

© WESP / OKS

D. Tevredenheidsformulier deelnemer

Graag meteen na afloop inleveren bij de Eigen Kracht-coördinator of binnen één week opsturen in bijgaande antwoordenvelop

U hebt deelgenomen aan een Eigen Kracht-conferentie. De landelijke organisatie van Eigen Kracht wil graag weten hoe u dat bevalen is. We stellen het zeer op prijs als u laat weten waarover u wel of niet tevreden bent. Uw mening is van groot belang voor de uitvoering van toekomstige Eigen Kracht-conferenties. Zou u zo vriendelijk willen zijn dit enquêteformulier in te vullen? Het invullen kost u ongeveer 10 minuten.

117

Nummer van de EK-conferentie: _____

Datum invullen formulier: _____

Naam coördinator: _____

Plaats Eigen Kracht-conferentie: _____

Datum Eigen Kracht-conferentie: _____

Informatie

1 Hebt u voldoende informatie gekregen over:

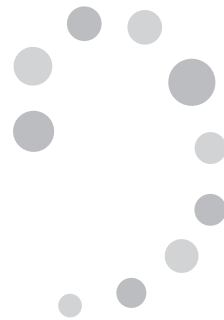
- wat de bedoeling is van Eigen Kracht? Ja Nee
- wat er gebeurt tijdens een Eigen Kracht-conferentie? Ja Nee
- wat er aan de hand is met de persoon (of personen) waarvoor de Eigen Kracht-conferentie wordt gehouden en het gezin? Ja Nee
- hulpmogelijkheden? Ja Nee

2 Is u van tevoren gevraagd welke informatie u tijdens de Eigen Kracht-conferentie wilde hebben?

- Ja, door: Eigen Kracht-coördinator
- hulpverlener(s)
- familielid of vrienden
- anderen
- Nee

Zo ja, hebt u deze informatie gekregen?

- Ja
- Nee
- Ten dele

Zo nee, welke informatie hebt u niet gekregen?

---

3 Hebt u zelf informatie kunnen toevoegen tijdens de Eigen Kracht-conferentie?

Ja, nl. _____

Nee

Aanwezigheid van anderen

4 Waren er voldoende mensen op de Eigen Kracht-conferentie om een plan te kunnen maken?

Ja

Nee

Zo nee, wie had er volgens u nog meer moeten zijn?

---

5 Waren er mensen aanwezig die er volgens u niet hadden moeten zijn?

Ja, nl. _____

Nee

Uw aanwezigheid

6 Hebt u tijdens de Eigen Kracht-conferentie kunnen vragen wat u wilde?

Ja

Nee

Ten dele

Toelichting:

---

7 Hebt u tijdens de Eigen Kracht-conferentie kunnen zeggen wat u wilde?

Ja

Nee

Ten dele

Toelichting:

---

8 Hebt u tijdens de Eigen Kracht-conferentie kunnen meewerken aan een oplossing?

- Ja
- Nee
- Ten dele

Toelichting:

---

9 Voelde u zich op uw gemak tijdens de Eigen Kracht-conferentie?

- Ja
- Nee
- Ten dele

Toelichting:

---

10 Voelde u zich op uw gemak tijdens de besloten tijd (het gedeelte zonder hulpverleners en de Eigen Kracht-coördinator)?

- Ja
- Nee
- Ten dele

Toelichting:

Tevredenheid

11 Als u de Eigen Kracht-conferentie een rapportcijfer zou geven, welk zou dat zijn?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Waarom dit cijfer?

---

12 Als u de besloten tijd (het gedeelte zonder hulpverleners en de Eigen Kracht-coördinator) een rapportcijfer zou geven welk zou dat zijn?

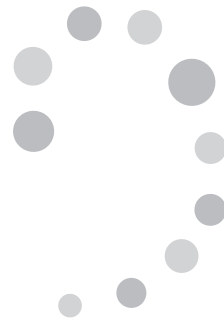
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Waarom dit cijfer?

---

13 Als u het plan dat in de Eigen Kracht-conferentie is gemaakt een rapportcijfer zou geven, welk zou dat zijn?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Waarom dit cijfer?

14a Vaak wordt een familie voor een Eigen Kracht-conferentie aangemeld door een hulpverlener/professional. Was dat bij u zo?

Ja *Ga verder met vraag 14b.*

Nee *Ga verder met vraag 15.*

Weet niet *Ga verder met vraag 15.*

14b Als u de aanmelder/hulpverlener een rapportcijfer zou geven, welk zou dat zijn?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Waarom dit cijfer?

---

15 Als u de Eigen Kracht-coördinator een rapportcijfer zou geven, welk zou dat zijn?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Waarom dit cijfer?

---

16 Hebt u nog opmerkingen of suggesties?

---

17 Ingevuld door (*in relatie tot kind(eren)*):

vader opa/oma vriend/vriendin familie/kind

moeder oom/tante school

broer/zus neef/nicht anders, nl _____

Hartelijk dank voor het invullen.

Dit formulier graag sturen aan:

Onderzoek Eigen Kracht (WESP)

Componistenlaan 55a

2215 SN Voorhout

E Tevredenheidformulier kind/jongere

En wat vond jij ervan?

Nummer van de EK-conferentie: _____

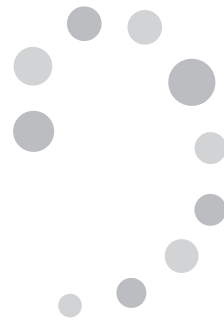
Je hebt meegedaan aan een Eigen Kracht-conferentie. We willen heel graag weten hoe je het gevonden hebt.

121

Eigen Kracht wil graag rekening houden met de wensen van kinderen en jongeren. Dat kan als jij jouw mening laat weten. Wat jij vertelt, is belangrijk voor andere kinderen en jongeren voor wie in de toekomst een Eigen Kracht-conferentie wordt gehouden.

Wil je de vragen hieronder invullen? Alvast bedankt!

- 1 Ik ben een (graag je antwoord aankruisen):
 jongen
 meisje
- 2 Mijn leeftijd is _____ jaar
(Als je ouder dan 18 bent graag een ander formulier invullen. Vraag maar aan de Eigen Kracht-coördinator.)
- 3 De Eigen Kracht-conferentie is gehouden in: _____ (plaats)
- 4 De Eigen Kracht-conferentie is gehouden op: _____ (datum)
- 5 Kies uit (graag je antwoord aankruisen):
De Eigen Kracht-conferentie ging om:
 mij
 mijn broer
 mijn zus
 mijn nicht
 mijn neef
 mijn vriend(je)
 mijn vriendin(netje)
 iemand anders: _____

6a Welk rapportcijfer geef jij de Eigen Kracht-conferentie?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Waarom dit cijfer?

6b Voelde je je op je gemak tijdens de Eigen Kracht-conferentie?

Ja 😊

Soms wel, soms niet 😐

Nee ☹️

122

6c Is er genoeg naar je geluisterd?

Ja 😊

Nee ☹️

Weet ik niet 😐

6d Hoe vond je de tijd waarin je alleen met je familie en bekenden samen was?

Goed 😊

Niet goed ☹️

Weet ik niet 😐

Waarom?

7a Welk rapportcijfer geef jij het plan dat jullie gemaakt hebben?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Waarom dit cijfer?

7b Waren er genoeg mensen om een plan te maken?

Ja 😊

Nee ☹️

Wie had er nog meer bij moeten zijn?

7c Waren er mensen bij die er volgens jou niet hadden moeten zijn?

Ja. Wie? _____

Nee

---

8 Welk rapportcijfer geef je de Eigen Kracht-coördinator?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Waarom dit cijfer?

---

9 Wil je nog iets anders vertellen?

DANKJEWEL VOOR HET INVULLEN !

123

Graag het door jou ingevulde formulier meteen na afloop inleveren bij de Eigen Kracht-coördinator of binnen één week opsturen naar:

Onderzoek Eigen Kracht (WESP)

Componistenlaan 55a

2215 SN Voorhout

© WESP / OKS

F Registratie Eigen Kracht Follow-up van de conferentie

In te vullen door de coördinator ongeveer drie maanden na de conferentie.

NB: Vul in verband met de privacy geen namen van personen in, behalve die van de coördinator.

Nummer van de EK-conferentie: _____

Datum invullen formulier: _____

Naam coördinator: _____

Datum Eigen Kracht-conferentie: _____

124

Uitvoering van het plan

1a Met wie hebt u contact gehad? (geen namen, maar relatie tot kind en/of ouders)

Hoe beoordeelt deze de uitvoering van het plan?

1 Aanmelder/professional Is het plan van de familie uitgevoerd:

- ja, geheel
- nee, geheel niet
- ten dele

2 Kind/jongere Is het plan van de familie uitgevoerd:

- ja, geheel
- nee, geheel niet
- ten dele

3 _____ Is het plan van de familie uitgevoerd:

- ja, geheel
- nee, geheel niet
- ten dele

Met wie hebt u contact gehad? (geen namen, maar zijn/haar relatie tot kind)

Hoe beoordeelt deze de uitvoering van het plan?

4 _____ Is het plan van de familie uitgevoerd:

- ja, geheel
- nee, geheel niet
- ten dele

5 _____ Is het plan van de familie uitgevoerd:

- ja, geheel
- nee, geheel niet
- ten dele

1b Spreken de informanten elkaar tegen over de mate van uitvoering van het plan?

- ja
- nee

Toelichting:

Indien het plan geheel is uitgevoerd, ga verder met vraag 2c.

Indien het plan geheel niet is uitgevoerd, ga verder met vraag 2a.

Indien het plan ten dele is uitgevoerd, ga verder met vraag 2b en stuur het plan op.

125

2a Indien de afspraken **niet** zijn uitgevoerd:

- Hoe komt dat volgens de aanmelder/hulpverlener?

- Hoe komt dat volgens familieleden?

2b Indien de afspraken ten dele zijn uitgevoerd:

Voeg een kopie van het plan toe. Nummer de afspraken en vermeld bij vraag 2c welke afspraken er wel/niet zijn uitgevoerd. Of schrijf dit duidelijk leesbaar op het plan.

Welke afspraken zijn wel uitgevoerd?

Welke afspraken zijn niet uitgevoerd?

Wat is de reden dat afspraken niet zijn uitgevoerd, volgens de aanmelder/hulpverlener?

Wat is de reden dat afspraken niet zijn uitgevoerd, volgens familieleden?

2c Zijn familieleden en aanmelder/hulpverlener bij elkaar geweest om (de uitvoering van) het plan te evalueren?

ja

nee

Zo ja, met welk resultaat?

126

2d Zijn familieleden bij elkaar geweest om (de uitvoering van) het plan te evalueren?

ja

nee

Zo ja, met welk resultaat?

Dit formulier sturen aan:

Onderzoek Eigen Kracht (WESP)

Componistenlaan 55a

2215 SN Voorhout

© WESP / OKS

Bijlage 5 Aandachtspuntenlijsten

- A Vragenlijst aanmelder/hulpverlener
- B Vragenlijst jongere
- C Vragenlijst familie (ouders en anderen)

A Vragenlijst aanmelder/hulpverlener

Geïnterviewde: _____
Naam organisatie: _____
Wat doet deze organisatie: _____
Relatie tot jongere: _____
EKC-nummer: _____
Naam interviewer: _____
Datum interview: _____
Duur interview: _____

128

Introductie

Ongeveer zes maanden geleden is er een Eigen Kracht-conferentie voor _____ gehouden. Om te leren van de ervaringen van de jongere, de familie en de hulpverleners / mensen van school worden er interviews met hen gehouden. Dat is belangrijk omdat het voor het eerst in Nederland is dat Eigen Kracht-conferenties worden ingezet om jongeren te helpen met het vinden van een baan.

Deze interviews zijn anoniem, dat wil zeggen dat wat u/jij mij vertelt tussen ons blijft. Wat u/jij zegt, ga ik dus niet tegen anderen van de familie vertellen, niet tegen de jongere, de mensen van school of hulpverleners die jullie kennen en ook niet tegen de Eigen Kracht-coördinator. Ik ben niet van Eigen Kracht, maar van WESP, een onderzoeksbureau.

Als er een heleboel interviews gehouden zijn, wordt bekeken wat de belangrijkste onderwerpen zijn waarover is verteld. Er wordt dan een rapport geschreven waar Eigen Kracht en andere organisaties van kunnen leren. In dat rapport staat niet wie wat gezegd heeft.

Het is belangrijk dat jij/u je/uw mening geeft. Er zijn geen goede of foute antwoorden. Vertel gewoon wat jij/u vindt. Dan is het goed.

Hebt u/heb je nog vragen?

Situatie en Eigen kracht-conferentie

- De Eigen Kracht-conferentie ging over ..... (*naam jongere*)
- Wie kwam er met het idee om een Eigen Kracht-conferentie te houden? (*naam en organisatie vragen*)
- Waarom stelde hij/zij een Eigen Kracht-conferentie voor? Wat was er aan de hand?
- Over welke vragen ging de Eigen Kracht-conferentie?
- Hoe verliep de Eigen Kracht-conferentie?
- Wat kon u zelf doen tijdens de Eigen Kracht-conferentie?
- Wat vond u van het plan?
- Stond er iets in het plan dat u zou doen? Zo ja, wat?
- Toen de Eigen Kracht-conferentie klaar was, hoe dacht u toen dat het zou gaan met de uitvoering van het plan?

Zes maanden daarna: uitvoering en effecten

- Wat is er in de afgelopen zes maanden met ...(*naam jongere*) gebeurd?
OF
- Hoe is het de afgelopen zes maanden met ...(*naam jongere*) gegaan?

Let op:

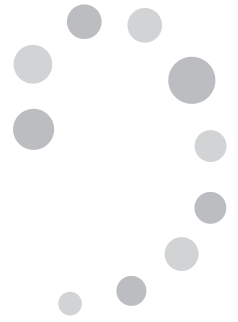
Indien de geïnterviewde *geen of vrijwel geen* zicht heeft op wat er met de jongere is gebeurd, doorvragen op de taakopvatting en de rol van de organisatie:

- Hoe komt het dat u geen contact meer hebt met ....(*naam jongere*)?
- Hoe ziet u de rol van mensen van organisatie voor een Eigen Kracht-conferentie?
- Hoe ziet u de rol van mensen van uw organisatie tijdens een Eigen Kracht-conferentie?
- Hoe ziet u de rol van mensen van uw organisatie na een Eigen Kracht-conferentie?
- Vindt u dat er professionals contact moeten houden met dit gezin?
  - Zo ja, van welke organisatie?
- Zijn er belangrijke dingen veranderd in zijn/haar leven?
  - Zo ja, welke?
- Zijn er dingen veranderd door de Eigen Kracht-conferentie?
  - Zo ja, wat?
  - Zo nee, hoe komt dat?
- Hoe is het nu met de onderwerpen waar de Eigen Kracht-conferentie over ging?
- Hoe is het met de afspraken in het plan gegaan?
- Wat zou u zelf doen? Hoe is dat gegaan?
- Wat zouden familieleden doen? Hoe is dat gegaan?
- Wat zou ...(*naam jongere*) doen? Hoe is dat gegaan?
- Wat zouden andere hulpverleners / mensen van school doen? Hoe is dat gegaan?

129

(Eventueel plan erbij pakken en op hoofdlijnen doorlopen)

- Met wie van de bij de Eigen Kracht-conferentie aanwezige familieleden hebt u nog contact over ... (*naam jongere*)?
- Is dat contact veranderd door de Eigen Kracht-conferentie? (*Denk aan: meer, minder, intensiever, ruzie, anders*)
- Wat vindt u daarvan?
- Met wie van de bij de Eigen Kracht-conferentie aanwezige hulpverleners / mensen van school heeft u nog contact over ... (*naam jongere*)?
- Is dat contact veranderd door de Eigen Kracht-conferentie? (*Denk aan: meer, minder, intensiever, ruzie, anders*)
- Wat vindt u daarvan?
- Heeft er een evaluatie van het plan plaatsgevonden?
  - Zo ja, hoe ging dat?
  - Zo nee, hoe komt dat?
- Denkt u dat ... (*naam jongere*) door de Eigen Kracht-conferentie meer kans heeft een baan te vinden?

- Denkt u dat ...(*naam jongere*) door de Eigen Kracht-conferentie meer kans heeft een baan te houden?
- Wat is ervoor nodig om die kans (nog meer) te vergroten?

Algemeen

- Als u nu terugkijkt op de bijeenkomst van de Eigen Kracht-conferentie, zijn er dan dingen die volgens u beter (anders) hadden gekund?
  - Zo ja, wat?
  - Zo nee, waarover bent u het meest tevreden?
- Als u terugkijkt op de periode na de Eigen Kracht-conferentie (de afgelopen zes maanden), zijn er dan dingen die volgens u beter (anders) hadden gekund?
  - Zo ja, wat?
  - Zo nee, waarover bent u het meest tevreden?

130

Vul aan:

- Als de Eigen Kracht-conferentie er niet was geweest, zou ...
- Families die een Eigen Kracht-conferentie gaan doen, raad ik aan....
- Een Eigen Kracht-conferentie heeft alleen zin als ....
- Zou u andere families een Eigen Kracht-conferentie aanraden?
  - Zo ja, waarom?
  - Zo nee, waarom niet?

Afsluiting

Ik ben door mijn vragen heen. Zijn er dingen die ik niet gevraagd heb, maar die u wel belangrijk vindt om te zeggen?

Hartelijk bedankt! (als bedankje pen uitreiken)

B Vragenlijst jongere

Geïnterviewde: _____
Leeftijd: _____
EK-nummer: _____
Naam interviewer: _____
Datum interview: _____
Duur interview: _____

Introductie

Ongeveer zes maanden geleden is er een Eigen Kracht-conferentie voor jou gehouden. Om te leren van jouw ervaringen en van anderen die daarbij waren, worden er interviews gehouden. Dat is belangrijk omdat het voor het eerst in Nederland is dat Eigen Kracht-conferenties worden ingezet om jongeren te helpen met het vinden van een baan.

131

Deze interviews zijn anoniem, dat wil zeggen dat wat jij mij vertelt tussen ons blijft. Wat jij zegt, ga ik dus niet tegen anderen van je familie vertellen, niet tegen je ouders, de mensen van school of hulpverleners en ook niet tegen de Eigen Kracht-coördinator. Ik ben niet van Eigen Kracht, maar van WESP, een onderzoeksbureau.

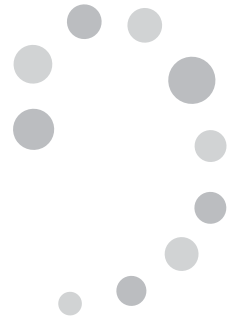
Als er een heleboel interviews gehouden zijn, wordt bekeken wat de belangrijkste onderwerpen zijn waarover is verteld. Er wordt dan een rapport geschreven waar Eigen Kracht en andere organisaties van kunnen leren. In dat rapport staat niet wie wat gezegd heeft.

Het is belangrijk dat jij je mening geeft. Er zijn geen goede of foute antwoorden. Vertel gewoon wat jij vindt. Dan is het goed.

Heb je nog vragen?

Situatie en Eigen Kracht-conferentie

- De Eigen Kracht-conferentie ging over jou. Hoe oud ben je?
- Wie kwam er met het idee om een Eigen Kracht-conferentie te houden? (*naam en organisatie vragen*)
- Waarom stelde hij/zij een Eigen Kracht-conferentie voor? Wat was er aan de hand?
- Over welke vragen hebben jullie het gehad?
- Hoe verliep de Eigen Kracht-conferentie?
- Wat kon jij zelf doen tijdens de Eigen Kracht-conferentie?
- Wat vond jij van het plan?
- Stond er iets in het plan dat jij zou doen? Zo ja, wat?
- Toen de Eigen Kracht-conferentie klaar was, hoe dacht jij toen dat het zou gaan met de uitvoering van het plan?

Zes maanden daarna: uitvoering en effecten

- Wat is er in de afgelopen zes maanden met jou gebeurd?
OF
- Hoe is het de afgelopen zes maanden met je gegaan?
- Zijn er belangrijke dingen veranderd in jouw leven?
  - Zo ja, welke?
- Zijn er dingen veranderd door de Eigen Kracht-conferentie?
  - Zo ja, wat?
  - Zo nee, hoe komt dat?
- Hoe is het nu met de onderwerpen waar de Eigen Kracht-conferentie over ging?
- Hoe is het met de afspraken in het plan gegaan?
- Wat zou je zelf doen? Hoe is dat gegaan?
- Wat zouden familieleden doen? Hoe is dat gegaan?
- Wat zouden hulpverleners doen? Hoe is dat gegaan?

132

(Eventueel plan erbij pakken en op hoofdlijnen doorlopen)

- Wie van de mensen die er toen waren weet het best hoe het met je gaat?
- Met wie van de bij de Eigen Kracht-conferentie aanwezige familieleden heb je nog contact over het plan?
- Is dat contact veranderd door de Eigen Kracht-conferentie? *(Denk aan: meer, minder, intensiever, ruzie, anders)*
- Wat vind je daarvan?
- Met wie van de bij de Eigen Kracht-conferentie aanwezige hulpverleners / mensen van school heb je nog contact over het plan?
- Is dat contact veranderd door de Eigen Kracht-conferentie? *(Denk aan: meer, minder, intensiever, ruzie, anders)*
- Wat vind je daarvan?
- Ben je met je familie na een tijdje bij elkaar geweest om het plan te bespreken?
  - Zo ja, hoe ging dat?
  - Zo nee, hoe komt dat?
  - Zo nee, wat had er kunnen helpen zodat jullie wel bij elkaar waren gekomen? (Wie?)
- Stel dat het helemaal niet goed met jou zou gaan. Wat zou je dan doen? Naar wie zou je dan toegaan?
- Zijn daar afspraken over gemaakt in het plan?
- Denk je dat je door de Eigen Kracht-conferentie meer kans hebt een baan te vinden?
- Denk je dat je door de Eigen Kracht-conferentie meer kans hebt een baan te houden?
- Wat is ervoor nodig om die kans (nog meer) te vergroten?

Algemeen

- Als je nu terugkijkt op de bijeenkomst van de Eigen Kracht-conferentie, zijn er dan dingen die volgens jou beter (anders) hadden gekund?
  - Zo ja, wat?
  - Zo nee, waarover ben je het meest tevreden?
- Als je terugkijkt op de periode na de Eigen Kracht-conferentie (de afgelopen zes maanden), zijn er dan dingen die volgens jou beter (anders) hadden gekund?
  - Zo ja, wat?
  - Zo nee, waarover ben je het meest tevreden?

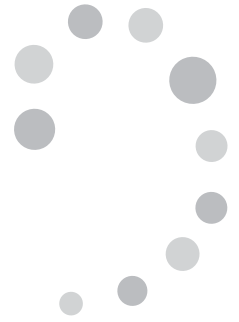
Vul aan:

- Als de Eigen Kracht-conferentie er niet was geweest, zou...
- Families die een Eigen Kracht-conferentie gaan doen, raad ik aan....
- Een Eigen Kracht-conferentie heeft alleen zin als ...
- Zou je andere jongeren een Eigen Kracht-conferentie aanraden?
  - Zo ja, waarom?
  - Zo nee, waarom niet?

Afsluiting

Ik ben door mijn vragen heen. Zijn er dingen die ik niet gevraagd heb, maar die je wel belangrijk vindt om te zeggen?

Hartelijk bedankt! (als bedankje pen uitreiken)

C Vragenlijst familie (ouders en anderen)

Geïnterviewde: _____
Relatie tot jongere: _____
EK-nummer: _____
Naam interviewer: _____
Datum interview: _____
Duur interview: _____

Introductie

134

Ongeveer zes maanden geleden is er een Eigen Kracht-conferentie voor ... gehouden. Om te leren van de ervaringen van de jongere, de familie en de hulpverleners / mensen van school worden er interviews met hen gehouden. Dat is belangrijk omdat het voor het eerst in Nederland is dat Eigen Kracht-conferenties worden ingezet om jongeren te helpen met het vinden van een baan.

Deze interviews zijn anoniem, dat wil zeggen dat wat u/jij mij vertelt tussen ons blijft. Wat u/jij zegt, ga ik dus niet tegen anderen van de familie vertellen, niet tegen de jongere, de mensen van school of hulpverleners die jullie kennen en ook niet tegen de Eigen Kracht-coördinator. Ik ben niet van Eigen Kracht, maar van WESP, een onderzoeksbureau.

Als er een heleboel interviews gehouden zijn, wordt bekeken wat de belangrijkste onderwerpen zijn waarover is verteld. Er wordt dan een rapport geschreven waar Eigen Kracht en andere organisaties van kunnen leren. In dat rapport staat niet wie wat gezegd heeft.

Het is belangrijk dat jij/u je/uw mening geeft. Er zijn geen goede of foute antwoorden. Vertel gewoon wat jij/u vindt. Dan is het goed.

Hebt u / heb je nog vragen?

Situatie en Eigen Kracht-conferentie

- De Eigen Kracht-conferentie ging over ... (*naam jongere*)
- Hoe oud is ... (*naam jongere*)?
- Wie kwam er met het idee om een Eigen Kracht-conferentie te houden? (*naam en organisatie vragen*)
- Waarom stelde hij/zij een Eigen Kracht-conferentie voor? Wat was er aan de hand?
- Over welke vragen hebben jullie het gehad?
- Hoe verliep de Eigen Kracht-conferentie?
- Wat kon u zelf doen tijdens de Eigen Kracht-conferentie?
- Wat vond u van het plan?
- Stond er iets in het plan dat u zou doen? Zo ja, wat?
- Toen de Eigen Kracht-conferentie klaar was, hoe dacht u toen dat het zou gaan met de uitvoering van het plan?

Zes maanden daarna: uitvoering en effecten

- Wat is er in de afgelopen zes maanden met ...(*naam jongere*) gebeurd?
OF
- Hoe is het de afgelopen zes maanden met ... (*naam jongere*) gegaan?
- Zijn er belangrijke dingen veranderd in zijn/haar leven?
  - Zo ja, welke?
- Zijn er dingen veranderd door de Eigen Kracht-conferentie?
  - Zo ja, wat?
  - Zo nee, hoe komt dat?
- Hoe is het nu met de onderwerpen waar de Eigen Kracht-conferentie over ging?
- Hoe is het met de afspraken in het plan gegaan?
- Wat zou u zelf doen? Hoe is dat gegaan?
- Wat zouden andere familieleden doen? Hoe is dat gegaan?
- Wat zou ... (*naam jongere*) doen? Hoe is dat gegaan?
- Wat zouden hulpverleners / mensen van school doen? Hoe is dat gegaan?

135

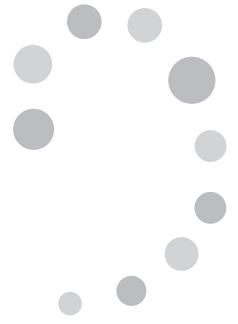
(Eventueel plan erbij pakken en op hoofdlijnen doorlopen)

- Met wie van de bij de Eigen Kracht-conferentie aanwezige familieleden hebt u nog contact over ... (*naam jongere*)?
- Is dat contact veranderd door de Eigen Kracht-conferentie? (*Denk aan: meer, minder, intensiever, ruzie, anders*)
- Wat vindt u daarvan?
- Met wie van de bij de Eigen Kracht-conferentie aanwezige hulpverleners / mensen van school hebt u nog contact over ... (*naam jongere*)?
- Is dat contact veranderd door de Eigen Kracht-conferentie? (*Denk aan: meer, minder, intensiever, ruzie, anders*)
- Wat vindt u daarvan?
- Is de familie na een tijdje bij elkaar geweest om het plan te bespreken?
  - Zo ja, hoe ging dat?
  - Zo nee, hoe komt dat?
  - Zo nee, wat had er kunnen helpen zodat jullie wel bij elkaar waren gekomen? (Wie?)
- Stel dat het helemaal niet goed met ... (*naam jongere*) zou gaan. Wat zou u dan doen?
- Zijn daar afspraken over gemaakt in het plan?
- Denkt u dat ... (*naam jongere*) door de Eigen Kracht-conferentie meer kans heeft een baan te vinden?
- Denkt u dat ... (*naam jongere*) door de Eigen Kracht-conferentie meer kans heeft een baan te houden?
- Wat is ervoor nodig om die kans (nog meer) te vergroten?

Algemeen

- Als u nu terugkijkt op de bijeenkomst van de Eigen Kracht-conferentie, zijn er dan dingen die volgens u beter (anders) hadden gekund?

- Zo ja, wat?
- Zo nee, waarover bent u het meest tevreden?
- Als u terugkijkt op de periode na de Eigen Kracht-conferentie (de afgelopen 6 maanden), zijn er dan dingen die volgens u beter (anders) hadden gekund?
  - Zo ja, wat?
  - Zo nee, waarover bent u het meest tevreden?

Vul aan:

- Als de Eigen Kracht-conferentie er niet was geweest, zou...
- Families die een Eigen Kracht-conferentie gaan doen, raad ik aan...
- Een Eigen Kracht-conferentie heeft alleen zin als...
- Zou u andere families een Eigen Kracht-conferentie aanraden?
  - Zo ja, waarom?
  - Zo nee, waarom niet?

136

Afsluiting

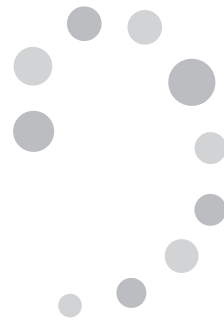
Ik ben door mijn vragen heen. Zijn er dingen die ik niet gevraagd heb, maar die u wel belangrijk vindt om te zeggen?

Hartelijk bedankt! (als bedankje pen uitreiken)

Bijlage 6 Vragenlijsten Vilans

- A Vragenlijst nulmeting (algemeen)
- B Vragenlijst nulmeting (specifiek)

A Vragenlijst nulmeting (algemeen)

Voor begeleiders die jongeren gaan aanmelden voor een Eigen Kracht-conferentie

Datum: _____

Naam: _____

Werkzaam bij: _____

Functie: _____

Welke doelgroep jongeren binnen uw organisatie komt volgens u het meest in aanmerking voor een Eigen Kracht-conferentie? _____

Toelichting: _____

138

De volgende vragen gaan over uw werkwijze bij het maken van trajectplannen. Voor het woord trajectplan kunt u ook lezen: integratieplan, toekomstplan, individueel plan et cetera.

We verzoeken u bij het beantwoorden van de volgende vragen de groep jongeren in gedachten te nemen waarvan u hierboven hebt aangegeven dat deze het meest in aanmerking zou komen voor een Eigen Kracht-conferentie.

1 Bij het ondersteunen van jongeren die op zoek zijn naar werk pak ik het meestal op de volgende manier aan: _____

2 De door mij gevolgde werkwijze wordt ook door mijn collega's toegepast.

Ja

Nee, toelichting: _____

3 Ik betrek de jongeren op de volgende manier bij de trajectplannen:

_____

4 Ik betrek personen uit het sociale netwerk van de jongeren bij de trajectplannen:

Ja, ik doe dat op de volgende manier: _____

Nee, want: _____

5 Ik betrek personen uit het professionele netwerk van de jongeren bij de trajectplannen:

Ja, ik doe dat op de volgende manier: _____

Nee, want: _____

---

6 Wij hebben in onze organisatie procedures of instrumenten om het netwerk erbij te betrekken:

Ja, namelijk:

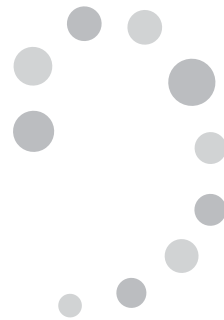

Nee

Ruimte voor opmerkingen:

B Vragenlijst nulmeting (specifiek)

Voor begeleiders die een jongere hebben aangemeld voor een Eigen Kracht-conferentie

Datum: _____

Naam: _____

Nummer conferentie: _____

1 Waarom komt deze jongere in aanmerking voor een Eigen Kracht-conferentie?

- 2 De volgende uitspraak past het beste bij mijn werkwijze* met de deelnemer. (kruis één antwoord aan)
- Ik bepaal het plan / de aanpak** voor de deelnemer. De deelnemer kent het plan niet.
  - Ik maak het plan en informeer de deelnemer over het plan. De deelnemer heeft geen inspraak bij de totstandkoming van het plan.
  - Ik bied de deelnemer een plan aan. De deelnemer kan commentaar leveren op het plan.
  - Ik heb een idee over het plan en bespreek dat met de deelnemer. De deelnemer heeft enige inspraak in de inhoud van het plan.
  - Ik bepaal dat er een plan moet komen en waar dat plan toe moet leiden. De deelnemer bepaalt de invulling van het plan.
  - De deelnemer en ik bespreken of er een plan gemaakt moet worden. We maken vervolgens samen het plan.
  - De deelnemer neemt initiatief voor het maken van een plan. De deelnemer maakt zelf het plan. Ik bied ondersteuning bij het maken van keuzes.
  - Ik heb een andere werkwijze, namelijk: _____

Ruimte voor opmerkingen: _____

* De werkwijze die u gevolgd zou hebben voor deze jongere, indien er géén mogelijkheid zou zijn voor een Eigen Kracht-conferentie.

** Het gaat hierbij om de manier waarop u met de jongere aan de slag gaat. In plaats van het woord plan kan ook steeds gelezen worden: aanpak, trajectplan, integratieplan, toekomstplan, individueel plan et cetera.

- 3a Volgens mij heeft deze jongere arbeidsmogelijkheden (kans op werk) in de toekomst:
- Ja
  - Nee
  - Ja, indien: _____
  - Nee, tenzij: _____

- 3b De termijn waarbinnen dit door de jongere gerealiseerd kan worden is vermoedelijk:
- 0-3 maanden
  - 3-6 maanden
  - 6-12 maanden
  - langer dan 1 jaar

- 4a Ik verwacht dat het erbij betrekken het sociale netwerk een positieve invloed heeft op de arbeidsmogelijkheden van de jongere.
- Ja
  - Nee

4b Ik verwacht dat het erbij betrekken van het professionele netwerk een positieve invloed heeft op de arbeidsmogelijkheden van de jongere. Ja Nee

5a Ik heb momenteel contact over het plan met de volgende personen uit het sociale netwerk van de deelnemer:

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

niet van toepassing, omdat: _____

5b. Ik heb momenteel contact over het plan met de volgende personen uit het professionele netwerk van de deelnemer:

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

niet van toepassing, omdat: _____

6a De volgende uitspraak past het beste bij mijn werkwijze* met het sociale netwerk van de deelnemer: (kruis één antwoord aan)

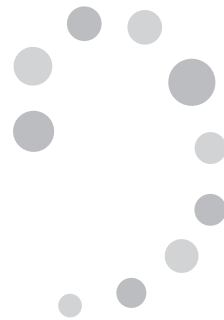
- Ik bepaal het plan** voor de deelnemer. Het sociale netwerk weet niet van het bestaan van het plan.
- Ik maak het plan en informeer de deelnemer en het sociale netwerk over het plan. Het sociale netwerk heeft geen inspraak bij de totstandkoming van het plan.
- Ik bied de deelnemer een plan aan. Ik bied het sociale netwerk de mogelijkheid om commentaar leveren op het plan.
- Ik heb een idee over het plan en bespreek dat met de deelnemer en met het sociale netwerk. Het sociale netwerk heeft enige inspraak in de inhoud van het plan.
- Ik bepaal dat er een plan moet komen en waar dat plan toe moet leiden. De deelnemer bepaalt samen met zijn sociale netwerk de invulling van het plan.
- De deelnemer, zijn sociale netwerk en ik bespreken of er een plan gemaakt moet worden. We maken vervolgens gezamenlijk het plan.
- De deelnemer of zijn sociale netwerk neemt initiatief voor het maken van een plan. De deelnemer maakt met zijn sociale netwerk het plan. Ik bied ondersteuning bij het maken van keuzes.
- Ik heb een andere werkwijze, namelijk: _____

Niet van toepassing.

Ruimte voor opmerkingen: _____

* De werkwijze die u gevolgd zou hebben voor deze jongere, indien er géén mogelijkheid zou zijn voor een Eigen Kracht-conferentie.

** Het gaat hierbij om de manier waarop u met de jongere aan de slag gaat. In plaats van het woord plan kan ook steeds gelezen worden: aanpak, trajectplan, integratieplan, toekomstplan, individueel plan et cetera.

6b De volgende uitspraak past het beste bij mijn werkwijze* met het professionele netwerk van de deelnemer: (kruis één antwoord aan)

- Ik bepaal het plan** voor de deelnemer. Het professionele netwerk weet niet van het bestaan van het plan.
- Ik maak het plan en informeer de deelnemer en het professionele netwerk over het plan. Het professionele netwerk heeft geen inspraak bij de totstandkoming van het plan.
- Ik bied de deelnemer een plan aan. Ik bied het professionele netwerk de mogelijkheid om commentaar leveren op het plan.
- Ik heb een idee over het plan en bespreek dat met de deelnemer en met het professionele netwerk. Het professionele netwerk heeft enige inspraak in de inhoud van het plan.
- Ik bepaal dat er een plan moet komen en waar dat plan toe moet leiden. De deelnemer bepaalt in overleg met het professionele netwerk de invulling van het plan.
- De deelnemer, zijn professionele netwerk en ik bespreken of er een plan gemaakt moet worden. We maken vervolgens gezamenlijk het plan.
- De deelnemer of zijn professionele netwerk neemt initiatief voor het maken van een plan. De deelnemer maakt met zijn professionele netwerk het plan. Ik bied ondersteuning bij het maken van keuzes.
- Ik heb een andere werkwijze, namelijk: _____
_____

Niet van toepassing
Ruimte voor opmerkingen:
_____

---

* De werkwijze die u gevolgd zou hebben voor deze jongere, indien er géén mogelijkheid zou zijn voor een Eigen Kracht-conferentie.

** Het gaat hierbij om de manier waarop u met de jongere aan de slag gaat. In plaats van het woord plan kan ook steeds gelezen worden: aanpak, trajectplan, integratieplan, toekomstplan, individueel plan et cetera.

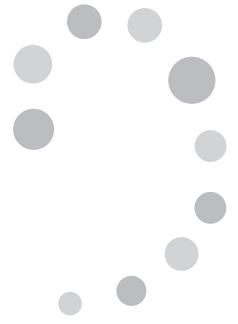

Bijlage 7 Participatieniveaus

- 7 Directe democratie
De jongere / het netwerk neemt het initiatief voor het maken van een plan. De jongere / het netwerk maakt zelf het plan en de aanmelder ondersteunt bij het maken van keuzes.
- 6 Samenwerking
De jongere / het netwerk en de aanmelder bespreken of er een trajectplan gemaakt moet worden en men maakt vervolgens samen het plan.
- 5 Delegering
De aanmelder bepaalt dat er een trajectplan moet komen en waartoe dat moet leiden en de jongere / het netwerk bepaalt de invulling van het plan.
- 4 Participatie
De aanmelder heeft een idee over het trajectplan en bespreekt dat met de jongere / het netwerk. De jongere / het netwerk heeft enige inspraak in de inhoud van het trajectplan.
- 3 Consultatie
De aanmelder biedt de jongere / het netwerk een trajectplan aan en de deelnemer / het netwerk kan daar commentaar op leveren.
- 2 Voorlichting
De aanmelder maakt het plan en informeert de jongere / het netwerk erover. De jongere / het netwerk heeft geen inspraak in het plan.
- 1 Autoritair
De aanmelder bepaalt het plan. De deelnemer / het netwerk kent het plan niet.

Vilans, kennis die werkt in zorg

Vilans ontwikkelt en verspreidt praktisch toepasbare kennis en informatie. Hiermee kunnen aanbieders in zorg, welzijn en wonen hun diensten goed afstemmen op de vraag van cliënten en de kwaliteit van hun aanbod verhogen en bewaken. Tegelijkertijd wil Vilans bereiken dat cliënten en hun naasten in staat zijn om hun vraag en behoefte duidelijk te maken, te kijken wat hun eigen mogelijkheden zijn en de weg te vinden naar het best passende aanbod.

Kennis uitwisselen tussen consumenten en aanbieders is nodig om vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen. Vilans heeft een integrale visie op zorg, wonen en welzijn en wil vanuit die visie alle betrokken partijen verbinden. Het beoogde eindresultaat is dat de kwaliteit van leven van kwetsbare ouderen en mensen met een beperking of chronische ziekte verbetert en dat zij zo goed mogelijk kunnen deelnemen aan de samenleving.

Eigen Kracht Centrale

Eigen Kracht: de regie in eigen hand!

Mensen kunnen samen met familie, vrienden en dierbaren heel goed een oplossing bedenken als het tegenzit. Eerst uit eigen kracht putten, voordat buitenstaanders beslissingen in uw leven gaan nemen.

De Eigen Kracht *Centrale* streeft maximale zeggenschap van burgers na met inzet van eigen kracht in samenhang met familie en sociaal netwerk. Daartoe stimuleert de Eigen Kracht *Centrale* ook organisaties, overheden en bewegingen. Eigen Kracht bestaat in Nederland sinds 1999 en is gebaseerd op het van oorsprong Nieuw-Zeelandse principe van Family Group Conferencing.

WESP

Onderzoeksbureau **WESP** ondersteunt vraaggericht werken in de jeugdzorg en het onderwijs. WESP heeft een onderzoekstraditie waarin kinderen en ouders de bron vormen. WESP doet zelf onderzoek of rust kinderen, ouders en beroepskrachten toe zodat zij zelf onderzoek kunnen doen. WESP is gespecialiseerd in het houden van diepte-interviews. Dat kan al met kinderen vanaf 4 jaar. WESP doet tevredenheidonderzoek, cliëntenfeedback en onderzoekt vraaggerichte methoden.

Dit project werd mede mogelijk gemaakt door de volgende fondsen:
Stichting Instituut GAK, VSB fonds en Nederlandse Stichting voor Psychotechniek.

Daarnaast hebben bijgedragen de provincies Overijssel en Noord-Brabant en de Stichting Samenwerkende Steunfondsen Verstandelijk Gehandicapten Rijnmond.

Met *Eigen kracht naar een baan* is een project waarin Vilans / Werk en Handicap en de Eigen Kracht Centrale in drie pilots dertig jongeren gevraagd hebben om hun traject naar werk te starten met een Eigen Kracht-conferentie. Het onderzoek is uitgevoerd door WESP en Vilans.

Eigen Kracht is een model dat de Maori's in Nieuw-Zeeland geïntroduceerd hebben. Het geeft burgers medezeggenschap en zelf de regie bij het samen met derden oplossen van hun vragen. Ook voor jongeren met een beperking is een vraag naar werk vaak een weg met veel professionele ondersteuning. In dit model is de jongere samen met zijn sociale netwerk eerst aan zet om antwoorden te vinden op de vraag naar werk.

In dit eindrapport wordt het model van Eigen Kracht nader uitgewerkt in relatie tot de vraag naar werk van jongeren met een beperking, die via MEE Rotterdam, RMC Helmond of praktijkschool De Hoeksteen te Hardenberg worden begeleid.

Een van de uitkomsten is dat Eigen Kracht bijdraagt aan een grotere participatie en betrokkenheid van de jongere, zijn sociale netwerk én het professionele netwerk bij de toeleiding naar werk.

ISBN 978-90-8839-025-8